

Prefată

O bijuterie narativă

Ion Avram scrie artizanal, cu profund simt artistic față de cuvinte, de idei și de sentimente. Aflat la a doua carte (după *Așteaptă-ne, Lazăre!*, ed. Noduri și Semne, Galați, 1996), el confirmă strălucit acum, cu *Prin văile Golgotei*,

talentul de prozator, remarcat de critica literară la debut, adăugând calități consistente construcției românești și modalității de exprimare, pe fondul unor evenimente semnificative. În edificiul ideatic al naratiunii, cititorul are rolul său consistent de martor activ, disponibil pentru descoperirea propriei sensibilități, după tainica învesmântare în parabole, ale căror înțelesuri răsună în fiecare după chipul și asemănarea sa.

Fraza este supusă unei operații de selectare, comunicarea obisnuită intrând firesc în universul metaforei prin sugestie, dintr-o perspectivă telepatică. Pe scurt, un personaj își caută identitatea prin întrebări succesive ce stârnesc ecouri în tărâmul memoriei ca-n palmă, face un pelerinaj profesional la locul unui miracol încărcat de conotații existențiale și descoperă un manuscris în care iluziile acceptă accente parodice în cea mai subtilă tradiție. Redimensionarea întregului epic se realizează din interior, prin relatarea a numeroase fabule ale vieții umane, trecute prin furcile caudine ale realității. Una dintre ele – aceea a nebunului care măsoară – se constituie în cadru de mare efect și de adevăr inconfortabil, pentru drama duioasă pe care îndeobște oamenii o trăiesc, recunoscând-o și depășind-o mai mult sau mai puțin, sau se lasă consumați de ea. Prin văile Golgotei este o bijuterie narativă foarte rar întâlnită în vremurile noastre grăbite, risipitoare și neglijente.

Th. Parapiru

Nu mai durează mult și vom vedea cât de puțin a durat.

Deodată, nu mai are nici o dorință. Aleargă. Si atât. Drumurile se nasc din propria-i alergare. Cerul - gelatinos. Aproape. Să-l atingi cu mâna. Să-ti intre mâna în el. Ziuă. Soarele - nicăieri. Lumina venind din ea însăși. Bolta întunecată la cheie. Încremenirea pare vesnică. Doar el alergând. Căutând.

- Ce cauti ?

Întrebarea se pune singură. Materială. Rostogolindu-se.

- Ce cauti? Ce cauti ?

Încremenirea - surdă.

Aleargă. Simultan, din toate directiile. Înlăuntru, din toate directiile. Afara sorbindu-se cu cer cu tot. Cercuri largi. Vârtej. Cercuri. Vârtej.

- Ce cauti? Ce cauti ?

Alegarea - crescând. Din toate directiile. Cercuri mici. Vârtej. Cercuri. Vârtej. Înlăuntru. Cu afara cu tot. Cu cer cu tot. Drumurile născându-se din alergare.

- Cum poti să alergi tu, singur, simultan, în toate directiile, din toate directiile?

Întrebarea - materială, rostogolindu-se.

- Cum poti? Cum poti? Si să vezi?! Si să te vezi?! Din toate directiile?! Toti, deodată?! Toti cei tu, deodată?! Trăgând afara, cerul după tine?! Văzându-te alergând toti cei tu, deodată?! Cum? Cum?

Întrebarea - rostogolindu-se. Drumurile - din alergare. Cercuri mari. Vârtej. Cercuri mici. Vârtej. Cercuri. Vârtej. Cercuri.

Brusc, se împiedică de un furtun. În curtea bunicilor. Si se bucură: Iată casa bunicilor. Prispa cu parmaclac. Obloanele. Gardul cel vechi. Scândura înverzită de muschi.

Priveste peste gard. De acolo, de pe prispă. Pe ulită - multă lume. Nu cunoaste pe nimeni. Lumina - un fel de umbră cu soare. Caldă cât trebuie să fie răcoare. Vie cât trebuie să fie blândă. Si fără vânt. Priveste: Iată si casele vecinilor. Curtile. Gardurile. Salcâmi. Cerul.

Toate - ca printr-o lentilă.

Si multă lume. Încolo si încoace. Pe ulită. Prin ograda bunicilor. Prin toate ogrăzile. Un fel de sărbătoare. De bucurie linistită. Un fel de pace definitivă. De nuntă vesnică. Toti sunt îmbrăcați frumos. Stie ce vorbesc. De acolo, de pe prispă. Fără să-i audă, stie. Îi cunoaste pe toti. Si ei îl cunosc. Toti. Se uită la el, fără să-i vorbească. Numai ei între ei. Cu bucuria aceea, linistită, pe chip. Încolo si încoace. Prin curte. Pe ulită. Prin toate curtile. Pe toate ulitele. Ca printr-o lentilă. Prin fata portii - bunica. Trece, dar nu-si privește casa, curtea, ca si cum n-ar fi fost ale ei. O strigă: bunico, bunico! Ea nu-i răspunde. Stie că-l vede, stie că-l aude, dar nu-i răspunde. Trece. Tânără, frumoasă, îmbrăcată de sărbătoare. Bunico, bunico! - strigă din nou, nedumerit, urmărind-o cum se îndepărtează, vorbind cu unul, cu altul, cu bucuria si pacea aceea, pe chip. Si el privindu-i, cunoscându-i, dorind să fie cu ei.

Nelămurit si trist, se regăsește, deodată, acasă. Singur. Lumina - altfel. Prăfuită. Si prea vie. Fără umbra aceea, cu soare. Si un fel de dor de vesnicia acelei nunti. Să fie cu ei. Să-i vorbească. Să-l asculte. Acolo. În jurul casei bunicilor. Cu ulitele, si curtile, si salcâmi, si cerul - ca printr-o lentilă.

Când scârtaie poarta, îl vede pe bătrân intrând. Îl cunoaste de la nuntă.

- Ai venit să mă petesti? - îl întreabă.

- Nu acum. Fă-ti steaua, întâi! Fă-ti steaua! - îi răspunde si se îndepărtează plutind.

Nu acum... Da, da, nu acum...

Vede furtunul prin curte si se miră: cum a ajuns aici?! Îl ridică.

Un jet lung si larg apă udă curtea si casa: Iată, v-am adus ploaia!

- se aude vorbind.

Cuvintele sunt direct păsări. Într-o pădure de salcâmi. Care-i chiar în curtea casei. Curtea si casa - chiar în pădure. Apare un indian vopsit în furios, care scoate o săgeată, o fixează în arc si tinteste spre el, din fată. I se face frică. Ochiul indianului, fata lui colorată strigă: iesei afară din pădurea mea, că teucid!

În jur - nimeni. Toti - în casă. Nepăsători.

Săriti! Ajutor!

Nimeni. Cuvintele - păsări. Pustiu. Încremenire. Furia, frica îl sufocă.

Ce cauti în curtea noastră, sălbaticule! Pleacă, pleacă!

Indianul încordează arcul. Așteaptă săgeata din spate, tremurând. Deodată, apare Bobocea. Coleg din scoala generală. Pezevenghi. Se uită la indian și face cu ochiul. Duce mâna dreaptă la coaste, apăsându-le ca pe niste clape de acordeon, și acestea cântă. Cântecul are un ritm rapid. Sunetele sunt de acordeon. Auzindu-l, indianul slăbește arcul. Bobocea dansează și cântă dezlântuit. Indianul aruncă arcul și începe să danseze și să chiuie, cu bratele ridicate. Ritmul cântecului este din ce în ce mai alert. Nu-i mai este frică. Apasă cu degetele pe coaste și cântă. El - cu stânga. Bobocea - cu dreapta. Tinându-se de brate. Dansând. Indianul - din ce în ce mai vesel: iu-hu-hu! iu-hu-hu! cu bratele ridicate. Se apropie și începe să cânte la ei, ca la acordeon. Cu dreapta pe coastele lui Bobocea și cu stânga pe coastele lui. Și dansând.

Se trezeste râzând în hohote. După fosforul ceasului, este miezul nopții. Coboară din pat, deschide fereastra și respiră adânc:

Doamne, ce vis! Și ce ton avea bătrânul acela eteric! Fă-ti steaua, întâi! Fă-ti steaua! - blând, dar hotărât. Ca și cum, fără stea, fiecare fără steaua lui făcută, am fi neîmpliniți, mai prejos decât ologii, decât orbii sau surzii, sau decât toți acestia la un loc. Pentru că orbul acela, dezorbit de Fiul Omului, își făcea, poate, steaua în chiar orbirea lui, spre dezorbirea întregii lumi, într-o credință.

Fereastra - direct în stradă. Privește. Prin întunericul acela. Luna - ghicindu-se după umbre. Mîntea - prin noapte, tăind Dunărea cu strada, strada cu Dunărea.

Strada...

Tei pe margine. Trotuarele - aripi. Mîntea - zburând strada cu tei, cu flori de tei, cu tot. Prin întunericul acela. Cerul. Stelele. Aerul. Linistea. Toate - cu flori de tei. Ce oră! Iubirea lui Dumnezeu! - direct pe stradă, direct pe fereastră.

Privind în noapte. Zburând strada. Visul...

Nebunul apare, întâi, umbră. Din dreapta. Neonul din stânga lungeste, parcă, umbra umbrei. Care mătură strada. Nebunul care măsoară. Ce destin! Trecând prin fața ferestrei: pardesiu, pălărie, fular, mănusi. Bastonul - în stânga. Ajunge în colț, pe oblica lungă. Face la stânga și intră în parc. În fața statuii se oprește. După mișcare, privește statuia. De la fereastră, par două statui. Abia se vede mișcarea: privește statuia, se dă trei pași înapoi; umbra de la lună a nebunului se amestecă cu umbra de la lună a statuii; privește cerul; se dă trei pași înapoi; umbra de la neon a nebunului se amestecă cu umbra de la neon a statuii; înconjoară

statuia; trei pasi înapoi; umbra de la lună a nebulului se amestecă cu umbra de la neon a statuii; trei pasi; umbra de la neon a nebulului se amestecă cu umbra de la lună a statuii. Ce destin!

Mîntea. Memoria.

- Îl stii?

- Nu.

- Nebunul care măsoară !

Pe terasă - lume puțină. Terasa - pe faleză. Chiar pe mal. Să arunci cu piatra în apă. Nebunul - grăbit. Pardesiu, pălărie, fular, mănusi. Bastonul - în stînga. Dacă n-ar fi fost vară, n-ai fi crezut că-i nebun.

- Îl stii? - întrebă Victor.

- Nu.

- Nebunul care măsoară ! Asa i se spune. Asa cum îl vezi, cică a fost un tip deosebit, inteligent si simpatic.

- Nici acum nu arată rău.

- Adevărat. Cică, înainte de a înnebuni, lucra la gară. Să vezi ce chestie! Mie mi-a povestit un tip prieten cu prietenul lui. Împreună, au plănuit să spargă casieria gării, care era undeva, la demisol. Au hotărât să pătrundă spărgând zidul din spate, pe la subsol, chiar în fdreptul seifului, si să-l taie cu sudura. Pentru asta, trebuia să stie distanta de la peretele lateral si de la grinda de sus până la seif. În casierie nu se putea intra să măsoare. Normal, nu?! Numai ce se vedea prin ghiseu. Si atunci, cică, a început să se antreneze la măsuratul din ochi. Îsi lua două puncte, le privea dintr-o anumită pozitie si aprecia distanta dintre ele. Atât de mult s-a antrenat, încât a ajuns să poată măsura aproape exact. Părea obsedat. Oriunde se afla, punea si pariuri pe această chestie, câstigând mereu. Era considerat un fel de ciudătenie. Din acest punct de vedere, se credea că nu ar fi fost vorba numai de antrenament, ci si de o însusire aparte, un soi de talent, de boală, ceva. Pentru că, se zice, ar fi fost văzut de multe ori, prin locuri izolate, măsurând distante dintre copaci, stâlpi, ziduri, cam tot ce se putea măsura. Asta, înainte. Deoarece, după spargere, din cauza unui perete de la subsol, care le-a încurcat planul, nefiind în prelungirea celui din casierie, a avut un soc si a înnebunit. Pe chestia asta a scăpat si de puscărie. Că prietenul lui, cică, ar fi si astăzi închis. După soc, nu se mai fereste.

Măsoară tot. Tot ce vede, trebuie măsurat. Odată, a fost văzut alergând după un camion și măsurându-l din mers. Ce destin!

Ce destin!

Prin noapte. De la fereastră.

Si acel vis... Casa părintilor. Curtea. Satul întreg, parcă atât de pustiu, de încremenit. Ca și cum un blestem sau o vrajă pietrificase clipa. De neconceput. Căci, iată, este de ajuns să închidă ochii ori să privească de la fereastră, în noapte, și un contact, un declic al minții, al memoriei îi aduce totul atât de aproape și de clar până la certitudine, până la contopirea lui cu spațiul acela blând, al copilăriei. Ca și cum o continuă chemare, o rugămintă, tipătul născut odată cu el din pântecul mamei îl urmărește ocrotitor, oriunde ar fi pe lumea aceasta, refuzând încremenirea și pustiirea. Pentru că, oriunde și oricine ai fi, acel declic ti-i vor arăta pe tatăl tău și pe mama ta acolo, în curtea și casa lor, în spațiul acela blând. Cu atât mai blând, cu cât esti mai departe, știindu-l încă și al tău, prin ei.

Depart, spre Dunăre, o cucuvea.

Cineva care va muri...

Înfiorarea - direct pe fereastră.

Fie la tine, acolo, boală!

Vocea mamei - direct din spațiul acela îndepărtat și blând, cu imagine cu tot, cu înfiorare cu tot.

Si tot așa, ti se poate arăta tatăl tău acolo, în curtea lui, care este și a ta, muncind de o viață, într-o gospodărie cu oi, cu vaci, cu porci, cu cai, cu păsări, cu câini și pisici. Sau dormindu-și somnul binemeritat, cu sforăitul acela - tors ușor - de căldură și osteneală. Dar, de cele mai multe ori, declicul îl va prinde în mijlocul câmpului său, măsurându-și glia cu privirea verde-albastră, subțiată de la lumină, și așteptând ploaia care, dacă nu vine, toată munca lui de când a dat colțul ierbii, se va duce pe apa sămbetei. Singur, acolo, în mijlocul câmpului, vorbind aproape tare cu Dumnezeu, explicându-i de ce are el nevoie de o recoltă bună. Ca să scape, odată, de datoriile de care nu mai scapă. De parcă ar fi blestemat. Că nu este risipitor. Nici muiera lui nu a fost. Ba, din contra! Dar, de fiecare dată, trebuie să se întâmpile ceva: ba o secetă, ba o molimă, ba amândouă! Și, colac

peste pupăză, mai vine și Bălusul de-ti ia gardul și-ti măleste grădina și ograda! Că în fiecare an trebuie s-o ia de la capăt, rugându-se să fie mai bine. Dar, poate că păcatele lui sau ale vreunui neam, până la a șaptea spită, l-au supărat pe Dumnezeu. Și cineva trebuie să plătească, nu?! Că, dacă nu erau comunistii să vină să le ia tot, poate că, în cei patruzeci de ani, ar fi ajuns să strângă și să aibă, să nu mai depindă de o secetă, de o molimă, ceva. Și, din copiii lui, măcar unul ar fi rămas în sat. Și altfel ar fi fost viața cu nepoti prin curte și fără grija zilei de mâine. Asa, i-au dat înapoi, acum, la bătrânețe, zece hectare din șazeci, câte aveau de primit, el și frate-su, Alec. Că atâta avusese tatăl lor, bunicul, Dumnezeu să-l ierte! Zece hectare. Și atât. Cărută - nu! Animale - nu! Plug, cotigă, rarită - nu! Cu ce să-l are? Cu ce să-l samene? Să-l culeagă?

Singur și bătrân, în mijlocul câmpului.

De acolo, de la fereastră.

Măcar fecior-su, Alisandru, să fi rămas în sat! Dacă stia, nu-l dădea la școală, mai departe! Și n-avea încotro: trebuia să rămână! Dar, cine mai credea că se vor întoarce vremurile! Asa, el, Alisandru, este, acum, domn la oras, nu mai vine el să are, să samene, să tragă sapa pe soarele de foc, cu apă fiartă, din zori și până noaptea! N-are cum, nu că nu vrea! Nu mai poate, că nu-i învățat, de asta! Nu ca noi, cu pielea tâbăcită de-o tai cu cutitul și nu doare! Însă, nici așa, ca ei, acolo! Că și closetul îl au în casă! De eu nu pot să stau nici trei zile! Parcă as fi într-o cuscă! Bine că nu stă sus! Că, deschizi fereastra și dai drept în stradă. Dacă nu ești atent, îți sare cineva în casă! Eu îi tot spun să n-o mai țină deschisă, măcar noaptea! El face tot de capul lui! Și-l cred: n-ai cum să stai pe zăpuseală, cu geamul închis! Că nu de hoti îi vorba! Să nu între cineva să-l omoare! Se întâmplă atâtea pe lumea asta, de nu știu cum ne mai rabdă Cel de Sus! Dar, și când s-o mânia odată, n-o să scăpăm nici în gaură de sarpe!

De la fereastră.

Păsind agale, pe drumul spre casă, sau tesălând iapa cea murgă, legată la cărută, la umbra salcâmului cel bătrân. Și vorbind cu ea, ca să n-o sperie, că-i a făta, și tare-i mai sunt lui dragi toate animalele, când le este a făta! Numai sobolanii - nu! Că i-au

împânzit surile si cosarele! Noroc de Tâganu', care sapă după ei până le găseste cuibul, îl distruge si-i alungă. Că, si noaptea, latră la ei, ca la hoti. Dar, pentru cine-l cunoaste, stie că într-un fel latră la hoti, si altfel la sobolani!

De la fereastră.

Plimbându-si palmele mari, cu degete lungi, pe pântecul iepei, cât un butoi, să nu fie de deochi! si mângâind-o, el alintă mînzul din pânțele ei, vorbind cu el, asa, nefătat încă. Stie si ce nume îi va da. Dacă va fi cal si va fi alb, îl va lăsa armăsar, să nu se piardă sământa, si i-l va da lu' Alisandru, asa, cum memoria mintii sale stie că stie că i-a promis, odată, în Valea Gologanului, când i s-a părut calul acela direct pe cer. I-l va da asa, numai cu numele, că el, Alisandru, n-are cum să-l tină la oras. Dar, să stie el, când îl vede în ogradă, că-i calul lui, si va fi ca si cum este si Alisandru acasă. Ciulind urechea memoriei, îi si aude vocea caldă, molcomă si parcă puțin răgusită: hooo, Murga! hooo, fata tatii! mângâind-o pe pânțele, pieptănându-i coama, bătând-o usor, cu palma pe gât, pe crupă. Si tot asa, declicul îi poate găsi oriunde si oricând, parcă desfiintând spatiul si timpul din jurul lor, pentru a crea un alt fel de spatiu si de timp, în care îi regăsesti, de fiecare dată, bine asezati si blânzi. Si totdeauna asteptând. Ca si cum asteptarea ar fi hrana unui dor numai al lor, fără sfârșit si fără alinare. Si iată cum a lăsat Dumnezeu un ceva ca să poti să-i ai lângă tine doar închizând ochii ori privind de la o fereastră, în noapte. Si acest ceva să ti-i aducă asa, cum sunt, cum au fost ei: cu gesturi, cu vorbe, cu gânduri, cu suflet, cu tot. Si să te bucuri de ei în acel fel de timp si de spatiu. Căci, cine stie ce fel de ceva lucrează si în capul nebunului acesta, care măsoară tot ce vede, sau în capul tuturor nebunilor din lume! Pentru că, odată cunoscuti acesti ceva, nebunii ar deznebuni de la sine, si cine stie până unde s-ar putea ajunge! Atunci, parcă nici mortii nu ar mai fi morti. Si-ti apar asa, cum numai memoria ta îi păstrează, ca si cum acest asa a preluat de la cel plecat numai ce era compatibil cu tine, ce ti se cuvenea, respectându-se un criteriu lucrător în subconstient, într-un fel de matrice genetică. Pentru că, de multe ori, ti se întâmplă să te întrebi: oare cum arăta Cezar, sau Alexandru Macedon, sau Napoleon?! si, închizând ochii, ai senzatia că înlăuntru se declansează acel ceva, care mobilizează toate informatiile purtate de corpul tău. Si-ti

apare imaginea - fantomă a lui Cezar, sau Alexandru Macedon, sau Napoleon. Si, uneori, aceasta este atât de clară, că te uimeste. Ai tendinta să-ti spui: sunt un tip bine documentat, detin atâtea informatii, încât ajunge să închid ochii si mintea mea construiește imaginea invocată! E-hei! Asta sunt eu! Ba, mai mult: dacă mă sfortezi, văd si în viitor! De acord, atât timp cât Napoleon, de exemplu, îți apare cu tricorn si cu vestita lui manta gri, intrată în istorie. Desigur, se poate găsi o explicatie si dacă îți va apărea un Napoleon cu ochi câprui si cu alunită la baza nasului. Asociatii mentale! poti spune. Imagini din scene de film sau teatru! Sau din vreun tablou văzut undeva, cândva! Buuun! Dar, ce te faci dacă îți va apărea un Napoleon călare pe un cal cu gâtul încordat, cu potcoavele sclipind în soarele, de acum, la apus - si vezi până si apusul! - urcând un deal lung si împădurit, pe drumul serpuit si bătut spre cetate! Vezi atât de clar, că-ti vine să cobori din acel ceva, pe drum! Si sus, în vârful dealului cât un munte, să vezi cetatea si chiar miscarea din ea, pe care n-o mai vede decât Dumnezeu! Si, tot asa, cu Alexandru Macedon, cu Cezar. Sau, mai bine cu un om obisnuit, din nu stiu ce zonă de spatiu si timp, tăind un copac, de exemplu, ori hârjonindu-se cu un câine... Si văzând gesturile-fantomă de tăiere a copacului sau de hârjoneală, văzând până si petele albe de pe botul câinelui si de pe labe, te întrebi: cum asta? Ce poartă corpul nostru? Poate un fel de matrice a memoriei lumii, nu?

De la fereastră.

Fosnet de tei. Umbre pe asfalt. Vântul - peste oras - pasăre. Transparentă. Mitică. Dinspre nord. Prin somn. Prin nesomn. Neadormirea clipei trecând. Ca si cum n-ar fi asa înfierbântată. Ca un blestem. Ca o boală.

Si iată cum poti întrezări nemoartea celui plecat, prin acea parte de rămânere în memoria fiecăruiia dintre cei neplecati. Si când zici: aceapartederămânereînmemoriafiecăruiadintrețineplecati, trebuie gândit nu ca într-un proces verbal de memorare, ci ochii mintii să vadă procesul din aproape în aproape, până când ceea ce i s-a dat ei, mintii, să înțeleagă, va fi înteles.

Căci, iată: fiind om, vezi om si memorezi parte de om; vezi urmă de om si memorezi parte de urmă de om; auzi glas de om si memorezi parte de glas de om; vezi lucru lucrat de om si

memorezi parte de lucru lucrat de om; vezi frunză si memorezi parte de frunză. Parte, adică numai ce este compatibil cu tine, numai ce ti se cuvine din om, din urmă de om, din lucru lucrat de om, din frunză... Si, tot asa, fiind cal sau piatră si văzând cal sau piatră. Sau om. Văzând. Si tot astfel, auzind, mirosind, pipăind... Dezvăluindu-se, din aproape în aproape si nuanțat, un fel de simfonie a memoriei.

Cum altfel să-ti explici că - atunci, când ai ridicat, ca de fiecare dată, receptorul telefonului, cu un gest automat, născut în acest mare laborator pavlovian - lumea - si când ai auzit-o pe sora ta: Alexandre, a murit mama! - ai simțit nenorocirea numai după vocea pe care n-o mai auziseși niciodată asa. Apoi, înțelesul cuvintelor autentificând mesajul, memoria a scos, ca pe un tipăt, tocmai imaginea aceea, cu mama ta suind greu Dealul Gologanului care nu se mai termina, parcă. Apoi - ca si cum ceea ce devenise mama ta te vedea încă, pe tine, cel neplecat - ai visat-o urcând chiar dealul acela, ca pe o Golgotă. Si tu, care o asteptai în vârf, ai întins mâna si ai ajutat-o să treacă peste coama aceea, abruptă si rea. Si privind de acolo, ca din cer, ai senzația că îi vezi si îi stii pe toti cei de prin vale, fiecare la treburile lui si urcând. Privesti si te miri cum de-ti apare dealul singur, în mijlocul unei văi large la nesfârșit si lin coborâtoare, stiindu-i si văzându-i pe toti, deodată, cei născuti si nenăscuti, fiecare răsărind în dreptul crucii sale si așteptând, răbdător si cuminte, un semn! Ai întins mâna si ai ajutat-o, cu un fel de convingere că-i ajuti pe toti cei din vale, ca si cum mâna ta ar fi fost o sumedenie de mâini întinse, privind si nemirându-te când te-ai văzut întinzându-ti mâna tie însuti, care erai, în acelasi timp, si în vale, urcând.

Si, ca si cum reflexul pavlovian ar lucra si asupra lui însusi, de câte ori sună, de atunci, telefonul, ridici receptorul cu mâna tremurândă si rugându-te. Văzând, astfel, cum firul evenimentelor își schimbă semnificatia pe care o considerai, cu oarecare înfumurare, inatacabilă si certă. Dacă, până atunci, o vedeai sau o stiai pe mama ta împletind un pulover pentru tine, gândeai că se chinuie prea mult, când sunt atâtea masinării moderne si rapide. Nici ca model nu te încânta prea mult. Dar, nu-i spuneai, ca să n-o superi. Si credeai că, purtându-te astfel, este mai bine. Si că tinuta ta morală ar avea înălțime si delicatete. Acum iei puloverul, îl strângi la piept, îl mângâi cu tandră tristete si gândești: acest pulover este împletit de mâinile

mamei mele. Si chiar simti că poartă un mesaj, o rugăciune ocrotitoare, si-ti propui să-l porti cât mai atent si respectuos, să-l ai cât mai mult. Constatii cu uimire că vezi altfel lucrurile. Si acest altfel, desi nu ti-l poti explica, îl simti ca pe o schimbare în bine, ca pe o vedere, dintr-un unghi mai intim, a lumii acestei vietii. Fiind recunoscător mamei tale, te bucuri abia acum si regreti. Si-i ceri iertare pentru acest abia acum. Speri că vede bucuria si regretul. Si că-i ceri iertare. Tot asa ti se dezvăluie cum, în toată viața ta, ai crezut că a sti înseamnă a putea. Si, dintr-o dată, să cunosti si să te minunezi că, de fapt, a simti înseamnă cu mult mai mult a putea, decât a sti. Si aceasta să-ti arate ignoranta, egoismul tău apăsător, purtat cu încăpătânare neînțeleasă acum, tie însuti. Si să te deschidă semenilor tăi, căroro trebuie să le-o împărtășesti ca pe o pacoste, dar si ca pe o bucurie întru calea aceea, despre care auzisesi ceva. Apoi, din curiozitate, apoi din dorință, apoi din credință, cu bucurie, ai început s-o cauti si chiar s-o întrezăresti, uneori. Si privind din acest unghi nou, să ai constiinta clară a existentei strămosilor, luând-o înapoi, din fiu în tată si din tată în fiu. Existentă aproape palpabilă a unei lumi în care ei au plecat si sunt.

Căci, cum altfel să vezi lucrurile, când Irina, sora mamei tale, Maria, te poartă prin cimitir, să-ti arate: o iei pe cărarea asta, până ajungi la mos'tu Ilie Drăgan - vezi că scrie!... după trei morminte, faci la stânga si-i găsesti acolo; hai să-ti arăt! Si îți arată o pădure de cruci din ce în ce mai înclinate, mai vechi. Si tu, văzându-le, ca si cum cele noi si drepte au răsărit din cele vechi si înclinate, auzi si înțelegi ce-ti spune, dar ceva din fiinta ta nu este acolo, până când începe pomelnicul acela lung până la rătăcire, până la uitare: aici este mama noastră, Marghioala, lângă tatăl nostru, Stefan - bunicii tăi, Dumnezeu să-i hodinească!... aici este mama mamei noastre, Smaranda; si aici, tata mamei noastre, Iordache; iar aici, mama tatălui nostru, Simina; si aici, tata tatălui nostru, Gheorghe - bunicii nostri, Dumnezeu să-i hodinească!... stiu de la mama; aici este mama bunicii mamei, parcă Ioana; si aici, tata bunicii mamei, parcă Vasile, Dumnezeu să-i hodinească!... stiu de la bunica.

Încercând să fii cât mai atent, ai senzatia că te pierzi în această însiruire, dizolvându-te. si, deodată, ti se relevă că - zicând mână, ochi, picior - nu înseamnă nimic fără miscarea acestora; si ce înseamnă să spui pom si să vezi pom, si să nu stii rădăcina pomului. Privind plantatia aceea de cruci, simti că pluteste în jur

o chemare stranie, un fel de asezare cosmică în afara conștiinței tale, și te înfiori la gândul că toate acele evenimente apocaliptice mai sunt și altceva, decât cuvânt scris.

De la fereastră - memoria, ca în palmă.

Cimitirul pustiu. Cât vezi cu ochii. În lung și în lat. Pustiu. Cruce lângă cruce. Mormânt lângă mormânt. Cavouri. Grilaje. Lemn. Piatră. Fier forjat. Cavoul cel mare, din mijloc. Alde Nistor! Liliac. Mult liliac înflorit. Pomi. Umbră. Fructe. De suflet, nu de trup! Iarba. Florile. Nu se vede pământul, subpământul. Cerul - larg, senin. Un nor alb, singur. După ramuri - vântul dinspre nord, ușor. Alei. Cări. Cât vezi cu ochii. În lung și în lat. Frunze uscate, moi. Pe cărare. Un fâlfâit de aripi. Iarba. Florile. Linistea. Mormânt proaspăt. Fum de tămâie. Lumânare aprinsă. Scâncetul femeii. Geamătul ei înăbusit. Irina, sora Mariei. Ca-n palmă - linistea. Deodată, bocetul. Sfâsiere. Străfulgerare. Peste liliac. Peste iarbă. Peste fire. Până la norul cel singur. Până dincolo.

Marieeee!... Mărioară!... Soroooo!... Surioară! - s-auzea. Di ci, soro, ai plecatu?!... Di ci, soro, te-i dușu?!... Sî pi noi cui ne-i lăsatu?! Strigăt. Geamăt înăbusit. În genunchi. Îmbrățișând mormântul, pământul, subpământul. Legănându-se. Broboadă neagră. Taior, fustă, pantofi. Negre. Lacrimi. Gene roșii. Mângâind, îmbrățișând mormântul, pământul, subpământul.

Aude, vede, ca și cum nu este acolo, în picioare, în fata mormântului, în dreapta matusii Irina. Măinile - crucis, una peste alta. Nedumerire. Spaimă. Mut. Fără lacrimi. Nu crede ce vede, ce aude. Nedumerirea, spaima - până la norul cel singur....

Tatăl nostru carele esti în ceruri... în ceruri... în ceruri....

Rostogolire. Vuiet închis.

...în ceruri... în ceruri...

Ecou. Rostogolire. Vuiet deschis. Cu bocet, cu tot.

...Soroooo!... Surioară!... Marieeee!... Mărioară!...

Îmbrățișând pământul, subpământul. Sfâsiat. Gemut. Până dincolo de norul cel singur.

O viniți, soro, Alisandru, la tini, soroooo!... S-o adus Alisandru flori, soroooo!... sî tu nu ti scoli sî li primești, soroooo!...

Mormântul. Pământul. Subpământul.

...Soroooo!... Surioară!... Marieeee!... Mărioară!... ochii tăi n-or sî mai vadî floari di câmpu!... urechili tăi n-or sî mai audî cântic di

pasări!... chisioarili tăli n-or sî mai faci urmi pi cărari!... nisi umbrî n-ai sî mai fii, sorooo!...

Strigat. Gemut. Îngânat. Smulgând, ici-colo, iarba. Asezând florile, lumânarea, tămâia. Ca-n palmă aude, vede. Subpământul - dincolo de norul cel singur...

Tatăl nostru carele esti în ceruri... ceruri... ceruri... Sfintească-se numele Tău... numele tău... Vie Împărăția Ta...

Cum?... Oare, cum?... Ce?... Oare, ce?... Poate, nimic!... Poate, nimeni!... Nici nu te gânda!... Nici nu te gânda!...

Rostogolire. Vuiet. Ecou.

...Si ne izbăveste de cel viclean!... Amin!...

...Fără usî di iesîtu... Sî fereastră di privitu...

Spaimă. Nedumerire.

Din cires, o vrabie - direct pe cruce. Mirată. Linistită. Parcă nici nu ar fi acolo. Privindu-l. Vorbindu-i, parcă. Întrebându-l: de ce plîngi, omule? Linisteste-te! totul e bine! îti spun eu! totul e bine. Ca si cum ea, pasărea, stie, are voie ceea ce el, omul, nu stie, nu are voie.

Soarele - de un stânjén, pe cer.

De la marginea cimitirului - ca să nu mai audă - auzea.

...Lutuleee!... Pământuleee!...

Până dincolo, ca-n palmă.

Asa bocea Irina, sora Mariei.

Asa boceste memoria lui pândind prin moarte, prin nemoarte. Acel ceva purtându-l, de fiecare dată, cu disperare, dar si cu bucurie, să-i găsească acolo, întotdeauna acasă, cu asteptarea aceea definitivă pe chip. Numai cât închide ochii, de la fereastră. Iată-l pe tatăl lui, Stefan Tugui, pe prispa laterală a casei, cu picioarele într-un lighean vechi, stirb, cu smaltul sărit. Apă rece. Mâna dreaptă botezând picioarele. Pantaloni largi, suflecati. Genunchi proeminenți. Piele si os. Ochi albastri. Privire subțire prin ogradă. Lumina. Salcâmi în floare. Direct pe cer, parcă. De acolo, de pe prispă. De aici, de la fereastră. Văzând până si cum aerul îi umflă pieptul, sufletul. Până si gândul - ceas vechi... tic-tac!... tic-tac!... obosit, fără nici o directie. Apa înfioară pielea, tictacul. Ce minune si apa asta! Cum i-o fi dat lu' Dumnezeu prin cap să facă apa?! Până si fata alungită, arsă de soare, mirată, deasupra ligheanului. Scândura prispei, crâpată, putrezită, intrată în pământ, cu casă, cu tot. Cotlonul de vară - alături. Cuptor,

masă, două scaune. Dulap de lemn, cu două usi. Lădoi cu capac. Pe dulap: strâchini, farfurii, câni, oale de lut. Pline: lapte, brânză, carne, untură, ouă. Oale de lut goale. Pe perete, în cuie: sitiscă, lopătică. În grindă: usturoi, ceapă, ardei, cimbru, în legături. Prichici: chibrituri, sare, linguri, chisoi, cutite. Lampa, prosopul, candela, icoana. În cui. În perete. Pereti albi. Var proaspăt. De Pasti. Lădoi deschis: făină, covătică, ciur, făcălet, lopătică. Femeia - desculță, aproape înaltă, deasupra plitei. Pardoseală de lut roșu. Pisica - la picioarele ei. Mare, neagră. Cratita și ceaulul - pe plită. Foc iute. Abur de sub capac. Zarzavat fiert. Limba femeii - iute. Voce neutră, monotonă.

- Ai adăpat animalele?

Alexandru vede până și cum pisica deschide ochii. Pupilele - suveică, ascutite, negre.

- Vezi-ti de borsul tău acolo, muiere! - neutru, monoton.

Și cum pisica închide ochii: sfâr! sfâr! sfâr! sfâr! - la picioarele femeii.

- Numai de n-ar fiata noaptea...

Ridicând capacul. Mestecând în cratită. Lingură de lemn, lungă, mare.

- Poa' să fete și noaptea, da' să nu fete greu...

Botezând picioarele, privind subtire. Focul pocnește. Soarele nu se mai vede de salcâmi. Tictacul - aproape: Numai să iasă cu capu' înainte. Să nu se chinuie. Altfel n-are cum. Că-i voinică. Și are crupa lată. Poate fată cal. Și poate o fi alb, ca tat'su. Și dac-o fi alb, îl las armăsar. Ca să nu se piardă sâmbanta. Și-l dau lu' Alisandru. Că i-am promis. El crede c-am uitat?!... Da' n-am uitat. E-hei! poate a uitat el...

Privirea - subtire. Memoria - subtire. Tictacul - departe: soarele coborând încet - încet, sub coama dealului. Dealul umbrindu-se încet-încet, întunecându-se la poale. Turma linistită - în urma ciobanului. Copilul - încolo și încoace, prin iarbă. Căinii - încolo și încoace, în jurul copilului. Din deal în deal - cerul asteptând stelele. Prin fata soarelui - un cal alb, alergând direct pe cer. Tată! Tată! Uite un cal pe cer!... Nu-i pe cer, băiete! Asa se vede!... Da', uite copitele, tată! Nu atinge pământul!... Îl atinge, băiete, îl atinge! Da', așa se vede din cauza dealului!... Tată, vreau și eu un cal alb!... Vei avea un cal alb, băiete!

N-am uitat. Vei vedea că n-am uitat, băiete... Cal alb... Da', poa' să fie și iapă... Cum o vrea Dumnezeu...

Umbra salcânilor se lungeste. Găinile: câr! cârrr! câr! cârrr! - în jurul prepeleacului.

- Mâine să te scoli mai devreme, să-l prinzi pe frate'tu Alec, să-i ceri rarita!... Că, dacă dai peste cumnată'ta, iar o să-ti spună, ca anu' trecut, că-i stricată!... Parcă a adus-o de la mă'sa!... Tat'tu o zis pe patul de moarte că, dacă ia el plugu', tu să iei rarita!... Si să vă ajutați unu' pe altu'!... Da', nu! el ia si plugu' si rarita!... Nu-i de ajuns că i-a pus casa pe numele lu' fecior'su!... Nu-mi pare rău!... Asa o vrut tat'tu si mă'ta!... Dumnezeu

să-i hodinească!... Erau în aceeași ogradă, să nu se piardă casa, să ne aducem aminte!... Da', nu tot!... Asa o zis tat'tu: am două cărute, una o ia Stefan, si una o ia Alec!... N-o zis așa?... Erăi si tu acolo: dacă Stefan ia caii, Alec să ia vaca, cu vitel cu tot, c-asa-i bine, si să nu vă certati, că râde lumea!... Da', nu! el ia si caii, si vaca, si vitelul!...

- Am spus să-ti vezi de borsul tău, acolo!... Nu te doare gura?... Am mai auzit asta de o mie de ori!... Toată ziua - taca! taca! taca! taca!... Moară hodorogită!...

- Eu, cu urechile mele am auzit: oile să le dati în două: jumate - Stefan... jumate - Alec!... Da', nu! el le ia pe toate!... Ti-aduci aminte cum urla ca turbatu': nu pleacă nimic din ograda asta!... Numai să îndrăznească cineva, că-i iau capu' cu sapa!... Lăcomia, asta este!... C-ai văzut Toader Buleandră... credea că, dacă are puscă, este mare si tare, s-o tras cu pusca-n Dumnezeu... da', ai văzut... fata i-o chical din cărută, direct în cap, de s-o rupt gātu'... femeia i-o murit de oftică... iar fecior'su umblă cu boasele umflăte... de nu se mai uită nimnea la el... tot din cauza lui... că l-o pus la greu, de lacom ce este!... Să tragi cu pusca-n Dumnezeu!... Doamne, iartă-ne!... așa ceva nu se face!... Aista-i frate?!... Mai bine un străin!...

Focul - iute. Limba femeii - iute. Pisica - sfâr! sfârrr! sfâr! sfârrr! Privirea - prin ogradă. Tictacul: Ce-nseamnă iarba verde!... O găleată de lapte!... Plină ochi!... Să nu fie de deochi!... Si cât o mai supt si vitelu', sâracu'!... Că muierea nu-l lasă decât să moaie ugeru'!... Da', cu ce vrea să crească?!... Cu aer?... Lăcomia, asta este!...

Umbra salcânilor - până peste drum.

- Da', Dumnezeu i-o arătat, c-o venit legea cu pământu', si nu i-o dat decât juma' de hectar. Dacă era om de omenie, îi dădeam si lui două-trei hectare din zece. Putea să primească si el, nu zece... douăzeci!... Că tat'tu o avut saizeci de hectare, si trebuia să ni le

dea înapoi pe toate, că erau mostenite si cumpărate cu sudoare, nu furate!... Da', au votat cu cine au votat!...Toată viața au fost învățați să fure si să ia cu hapca!... si au votat ca să-i acopere pe hoti si pe nemernici, da', au înghitit gălusca!... Le-a dat numai juma' de hectar si acu-i cu ochii pe pământu' nostru... S-a-ncheiat a sarlatanului!... Că avem acte în regulă si nu mai poate lua el cu hapca, asa, cum o fost învățat!... Poa'să vină si cu papa Pius de la Roma!... Dacă era om de înteles, eram si noi, si-i dădeam nu jumate... da', două-trei hectare tot îi dădeam... are si el patru copchii, si ti-i frate!... Da', asa, să se-nvete minte!... Că fratele-i frate!... si-asa o zis tat'tu, pe patul de moarte!... Eu, cu urechile mele am auzit!...

Ia rânza din lighean. O bate cu cutitul în palmă. O taie. O curătă. Aruncă pielita departe. Doi cocosi o prind din zbor. Trag de ea. Cârâie. Bat din aripi.

- Ce-aveti, bă? Ce nu v-ajunge?

Picioarele - curate, răcorite. Via din fata casei - proaspăt săpată, tăiată, aliniată - îi bucură privirea. Tictacul - aproape: ce stiu muierile! Tictacul - departe: mititel-mititel... da', inima mare! Cum o avut el curaj, asa mititel, să ia calul de căpăstru, să se suie în cărută si, de pe scoartă, direct pe cal?! si calul, sâracu', parcă stia că-i mititel, si n-o fugit! Dădea cu biciu' si cu picioarele în el, da', n-o fugit!... L-o trântit în fata lui si s-o oprit îmboldindu-l cu botu', să se scoale... Parcă-i spunea: hai, scoală, nu te speria, c-am glumit!... Doamne, ce frică am mai tras!... Când l-am văzut de departe, am înlemnit, apoi am început să alerg si să strig: nu mai da în cal, Alecule! nu mai da în cal, Alecule!... Ca să nu fugă cu el, să-l trântescă si să-l omoare... Da', el parcă n-auzea, lovea într-una cu biciu' si cu picioarele!... Da', calu' n-o fugit!... L-o trântit usor, alunecându-l pe gât... Că putea să fugă, să-l arunce si să-l omoare... Mare curaj la un plod!... si la treabă se-nfugea... Când ridicam plugul în cărută, cu frânghia, își băga pieptu' sub plug si ridica puțin, câte puțin, să pot înfășura frânghia la mănusa cărutii... Că eram prea mici si nu-l puteam ridica dintr-o dată... E-hei! ce stiu muierile!... De mititel o avut pieptu' voinic, de i-am zis Alec Pieptosu, că asa i-o rămas si numele...

Jucându-se cu apa. Plesnind-o cu tâlpile.

Lacom? Da', lacom! Da', si la muncă-i lacom! Asa-i el! Asa l-o lăsat Dumnezeu! Da', la greu nu te lasă!

Femeia - deasupra plitei.

Repros mut în ochii bărbatului.

Muierea nu stie, n-are de unde să stie... E-hei! noaptea aceea, în Valea Gologanului, când fugeau nemtii de rusi!... numai noi doi, asa mici, cum eram, singuri pe toată valea... Că tata nu avea de unde să stie că fug nemtii, ne-o lăsat la stână... si cum dormeam amândoi în cojocul cel mare al tatii, direct pe iarbă, acolo, în coasta văii, Alec s-o trezit în mârâitul câinilor si m-o tras de mână: scoală, bâdie Stefane, că-i lupu'!... Si, când m-am sculat si am ciulit urechile, nu era lupu'... Că la lup, altfel se dau câinii... Era altceva... Că au venit toti trei câinii lângă noi, îndesându-se în cojoc si mârâind... Si noi, cu urechile ciulite, n-auzeam nimic... Atunci am crezut că vine cutremuru', c-asa spunea mama, Dumnezeu s-o hodinească!... Animalele simt cutremuru' înaintea oamenilor... da', nu i-am spus lu' Alec, să nu-l sperii... m-am făcut că nu-i nimic... si i-am zis: hai, culcă-te, că nu-i nimnea!... câinii mârâiau speriați, si eu asteptam cutremuru', si-mi era tare frică, nu stiam cât de mare o să fie... eu stiam ce-i cutremuru', că mai prinsesem unu'... da', Alec nu mai prinsese... Si mă gândeam că, dac-o fi unu' mic, nici n-o să-si dea seama... Mă rugam: dă, Doamne, să nu fie mare! si n-am mai ciulit urechile... Că era o liniste!... Numai stelele care se vedeau si greierii care s-auzeau, si mârâitul câinilor îndesându-se în cojoc... Hooo, Tuluc! Hooo, Ursoaico! Hoooo, Leule!... Îi mângâiam pe cap si asteptam... cutremuru' nu venea... Si atunci m-am speriat eu foarte tare... Că, dacă lup nu era, cutremur nu era, atunci ce era?!... Mi s-a ridicat păru'n cap, mă îndesam în câini si câinii în noi, si-l tineam strâns pe Alec, nu-i arătam că mi-i teamă... da', el o simtit... Că m-o-ntrebat soptit: ce-i, bâdie Stefane? Ce-i?... Nu-i nimic, Alecule! Dormi, că nu-i nimic!... M-am uitat jos, la turmă: era linistită... Lup nu-i!... Am tras cu urechea... Cutremur nu-i!... Atunci, ce-i?... Deodată, s-a auzit huruitul încet, lung, prelung, dinspre Băleni: Hurr! Hurr! Hurr! peste mârâitul câinilor, peste greieri, peste toată valea... Hurr! Hurr! Hurr!... Auzi, bâdie Stefane?... Aud!... Ce-o fi, bâdie?... Nu stiu, Alecule, nu stiu!... Vântul aducea huruitul din ce în ce mai aproape... Când am văzut peste coama dealului raze de lumină, mi-am dat seama că-s tancuri, ne-am ridicat să privim... Ce-o fi, bâdie Stefane, ce-o fi?... Tare mai era speriat, mititelu' de el!... Tancuri, Alecule! Tancuri! - i-am zis. Ce sunt tancurile, bâdie? - m-a întrebat. Tancurile sunt care auzim noi bubuind când bubuie!... Care trag în oameni si-n case, ca să-i omoare, când îi război! - i-am zis. Că nici eu nu stiam prea bine

ce sunt... Si cine trage cu tancurile, bâdie?... Nemtii trag în rusi si rusii trag în nemti!... Una după alta, una după alta, luminile au început să treacă valea, toată noaptea... În timp ce noi ne uitam, câinii mârâiau la tancuri... Către dimineată, după ce au trecut toate, am mai stat puțin si a apărut masina aceea, care de-acum se vedea, că se crâpase de ziuă, si era si mai aproape de noi, parcă încurcase drumul... S-a oprit sus, pe coastă... Niste oameni s-au dat jos din ea, au dus un om mai încolo si l-au împuscat, apoi s-au întors de unde au venit... Când am plecat cu turma, am luat-o în directia aceea, să vedem ce-a fost... După haine, mortu' era neamt... Ne-am uitat mult, cum stătea cu fata-n sus, cu mâinile pe lângă el... Parcă dormea... Că nu se vedea sânge... Doar o gaură în veston... Si mititelu' de Alec îl mângâia pe față, iar eu îl căutam în buzunare... I-am găsit ceasu' si fotografia cu femeia aceea si copilul care semăna cu Alec... Ne-am uitat mult la fotografie, că era tare frumoasă femeia!... Si Alec o zis c-o fi nevasta si copilu' neamtului... I-am pus poza la loc... Da', ceasu' i l-am luat, că l-am dus la ureche si era bun... Am tras o fugă până la stână, am adus hârletul si am săpat să-l îngropăm... Când l-am asezat în groapă, am spus Tatăl Nostru si am vrut să dăm pământ peste el, Alec o zis: bâdie, hai să-i lăsăm ceasu', că tare-i singur!... Mie mi-a venit să plâng si i-am pus ceasu' la loc, asa, mergând, cum era...

O fi Alec lacom acuma... da', n-o fost mereu asa!... Ce stie muierea!... Răutatea lumii te schimbă... da', eu stiu cum o fost... Si nici acum nu te lasă la greu, dacă - Doamne, fereste! - e nevoie...

- Ai mutit! Pentru că am dreptate! De asta! Dacă n-as avea, n-ai sta asa, cu picioarele-n lighean si cu ochii aiurea! Cine te vede, poa' să spună că te-ai smintit! Mai bine te-ai ridica să tragem masa!... Că mâine trebuie să te scoli mai devreme, să-l prinzi pe frate'tu Alec, să-i ceri rarita!... Da', eu vorbesc, eu aud!...

- Am spus să-ti vezi de borsul tău, acolo, muiere!...

Aude. Vede. Până si răcoarea coborând odată cu umbra, din salcâmi.

De la fereastră.

Rap-trap! Rap-trap! în scândura biroului, uscată, scorjită. Rapul - cu trei; trapul - cu patru degete. Privirea - prin zidul clădirii din

fată, înalt pân? la soarele acelu moment, cenusiu si trist de aproape. Prin usa deschisă a redactiei.

Caisul înflorit. Visinul. Cerul foarte sus. Sfârșit de aprilie. Luni. Miros de pâine caldă, de la fabrică, prin usa deschisă, prin aburi de cafea. Si prin fum.

Raptrapul - cu dreapta. Tigara - cu stânga. Fumul - rotocoale - unu-două-trei, spre tavan. Privirea - prin zid. Gândul - cal. Pe străzile orasului. Raptrap!... Departe. Pe câmpia verde. Pe ulitele satului, prăfuite, ierbate, uscate... Raptrap!... Pe Valea Rea. Rea de adâncă. Dealurile - până la cer... De jos, direct din apă, bălăcindu-se, plesnind apa cu tâlpile. Pe marginea râpii - sălcii, bălării. Cerul - în furca bratelor... Raptrap!... Pe străzile orasului, chiar în buricul lui, în buricul ochilor nostri. Trei gloante. Două în cap si unul în burtă. Cu sânge rece. Prin geamul ghiseului... Ce gaură hâdă!... Da, da!... Hâdă!... Să nu uit!...

Notează: gaură hâdă.

Fise pătrate, albe, la îndemână. Fumul - unu-două-trei - rotocoale.

Va fi un articol-bombă!... Da, da!... Trăsnet!... Biata fată!... Nici douăzeci de ani!... Si, peste o lună, mireasă!... Frumoasă, asa, moartă!... Bombă!... Azi, luna!... I-am rupt!... O pagină întregă!... Titlu mare, pe prima pagină!... Si fotografii, direct de la fata locului!... I-am spart!... mai bine, nu-i spârgeam!... Bietii oameni!... Când le-am spus, au mutit!... Ce meserie!... Să duci asemenea veste!... Singurul lor copil, si tu să le dai vestea asta!... Oribil!... Da, da!

Notează: oribil!

Se ridică, ia dictionarul de pe raftul din spate, răsfoieste, citeste si notează: care inspiră oroare, dezgust; foarte urât, îngrozitor, hidos, groaznic!

Da, da! Corect.

Unu-două-trei - rotocoale de fum.

- Bună ziua! - zice femeia din usă.

- Mda... Bună ziua!... Spuneti!...

- Sunteti ziarist ?

- Da... Ziarist... Spuneti!...

- Vreau să vorbesc cu cineva!...

- Da, spuneti!...

- Eu... stiti... e cam mult de spus...

- Da... luati loc... acolo...!

Scaun vechi. În colt. Femeia se așează. Poseta - pe genunchi. Palmele - pe posetă. Ochi mari, albaștri. Păr lung. Aproape grasă. Privire agitată. Palmele frământă poseta.

- Sunteți chiar ziarist?

- Da... Spuneti!...

- Știti... eu n-am mai vorbit cu un ziarist... de asta... iertati-mă!... M-auziti?...

- Da... Spuneti!...

- Am zis asta... că... parcă nu m-auziti... de astaaa... Știti... bărbatul meu... vreau să-l dau la ziar...

O privește. Raptrap!... Rotocoale.

- Plătesc! Nu degeaba!...

- De bine sau de rău?

- Cum, de bine?... Doamne, fereste!... De rău!... De bine, când și o vede ceafa!...

- Mda... De rău... E bine... Spuneti!...

- Am și poze!... Trei!... Uitati!...

Scoate trei fotografii din posetă.

- Una, chiar cu javra. Am decupat-o de la botez. Când au stat alături. De atunci trebuia să mă prind... Da', cum să te prinzi?!... Că părea sfânta Filofteia, nu alta!... Abia când am auzit-o bătând în teavă, m-am prins!... Eram, ca omul, la veceu, și aud în teavă: tac! tac-tac!... Se mai oprește, și iar: tac! tac-tac!... Și-atunci m-am prins pe loc... acolo... pe closet... iertati-mă!... Am mai auzit și altădată... da', abia acum m-am prins și am făcut imediat legăturile... Cu o seară înainte, când am auzit, omul meu - zbang! - la găleata cu gunoi. Și nici acum nu m-as fi prins, dacă nu mi-ar fi sărit în ochi, găleata, că era jumate goală... Da', ce-am zis: bine c-o duce!... De obicei, o duce băietelul, că nu-i grea, e din plastic... Știti dumneavoastră!... M-auziti?...

- Da... Din plastic... Spuneti!...

- Și aseară, cum vă spuneam, aud: tac! tac-tac!... Hopaaa! - zic. Că-mi cade fisa acolo, pe veceu!... Dacă duce găleata, l-am prins! - zic. Și, ce credeți, domnu' ziarist?... Când ies eu de la tauleță, ca să nu-i mai spun veceu, bărbatu' meu, cu găleata în hol... Cobor cu gunoiu'! - zice. Eu mă uit la el, pe sub ochi, ca să nu se prindă... Ferches, pantaloni de blugi, tricoul cel bleo, adidasii... Gunoiu', ha! - zic eu în gându' meu. Bine!... Du-te!... Și el iese... băietelul era la joacă... ies și-l pândesc din hol... el - păs-păs! - coboară cu găleata... că stăm la patru... eu, de sus,

atentă... să nu mă vadă... ajunge la trei... păs-păs!... la doi... si... zbang!... la unu nu mai coboarâ!... Asta-i! - zic. Te-am prins, golane!... V-am prins! curva dracului!... Bănuiam la cine s-a oprit... că este singura fără bărbat, de pe scară... Sfânta Filofteia!... Se dădea si prietena mea, cea mai bună!... Am primit-o de atâtea ori în casă... da', nu mi-am dat seama!... Eu la ea nu prea am mers... Că, una-două, o tot auzeai: vai, mi-i cam jenă, vecină, că la mine-i un dearaanj!... Că, la o adică, ce mare deranj poate să fie într-o casă cu o singură muiere?!... Din contra... Că tu vii toată ziua, bună ziua, la mine... si, când să vin si eu, o dată la o lună, la tine-i deranj!... Da', am zis: poate așa-i firea ei, mai rusinoasă, mai simandicoasă... si n-am dat atentie... da', acu' am înteles de ce!...

Rap-trap! Usor. Rar.

După două ore - Salvarea si Politia. Două ore!... Tara lui Papură Vodă!... Cinci mii de dolari, cincizeci de mărci si sapte milioane de lei!... Pentru o viață de om!... Dacă idiotul de martor n-ar fi fost atât de las, poate rămânea numai cu împuscătura din burtă!... Putea să arunce numai cu un pietroi în geam, să-i sperie si să fugă, si să anunte imediat Salvarea, că poate-i scotea glontul si scăpa!... Zice că nu si-a dat seama ce se întâmplă... Păi, dacă auzi o împuscătură într-o casă de schimb valutar, crezi că-i bal?... Arunci, dom'le, cu o piatră, cu ceva, că poate nu-i mai trăgeau si în cap!... Si, cu un glonte în burtă, se mai poate scăpa, nu?... Mama ei de lasitate omenească!... De asta am ajuns unde am ajuns!... Si muierea asta cu teava si cu closetul ei, cu tot!...

- M-auziti, domnu' ziarist?

- Da... Spuneti!...

- Si ce credeti că fac?... Sun la vecina de alături si-i spun: vecină, hai, că i-am prins!...

Ea se uită la mine, ca la nebuni. Nu stia nimic. Fiind în starea în care eram, nu mă gândesc la asta, si trag de femeie: hai, vecină! hai, odată, că i-am prins!... Ce-ai prins, vecină? - zice vecina. Pe bărbatu' meu! - zic. La curva de jos... hai, ca martor!... nu mă bag, vecină, în chestii de astea!... si-mi trânteste usa în nas... Am început să bat în usă si să strig la ea: Nu te bagi, ha?... Dacă era bărbat' tu, eu mă băgam! - strigam prin usă... Că eram în starea în

care eram... Si atunci m-am hotărât să mă duc singură... să le fac panaramă... să vină toată scara, să-i vadă!... M-am întors ca să iau ceva de bătut în usă... am găsit, la repezeală, un polonic de tuci... luat de la tigani... si-am iesit... Când cobor eu pe scări, ce credeti?... omul meu urca pe la trei!... L-am scăpat! - am zis în gândul meu. Precis m-a auzit când strigam la vecina, si l-am scăpat!... Da', nu m-am lăsat... ca să nu mă creadă proastă... L-am pocnit pe scări, până am rupt polonicul de el!... Nu vroia să recunoască... mă făcea nebună, domnu' ziarist!... Adică, văd eu, cu ochii mei, că te opresti la doi, si mă faci nebună, ha?... Păi, dacă-i așa, să-ti arăt eu nebună!... Si dă-i, si dăi cu polonicul!... A iesit toată scara ... Iese si curva de la doi si zice: vai, vecina, ce se întâmplă?... Ce se întâmplă, ha?... Las'că-ti arăt eu ce se întâmplă, curva dracului!... Cobor si mă înfig în părul ei, că nu mai puteam, domnu' ziarist!... Spuneti si dumneavoastră!... să mă chiorască pe mine de la ochi?... De asta vreau să-i dau la ziar, că nu recunoaste!... Să-i fac de răs nu numai pe scară!... în tot orasul!... să-i stie tot judetul!... că-i om cu familie!... si copilu-i de-acu' mare!... să nu-mi facă mie casa de răs!... Dacă n-ai nimic cu ea, de ce te-ai oprit cu găleata la doi? - îi zic. Fă, nebuno! - zice. M-am oprit să-mi leg sireturile, că mă împiedicam pe scări si-mi rupeam gâtul!... Auziti, domnu' ziarist, ce-mi spune?... Da', eu sunt ultima găină, să mă prostească pe mine cu chestia asta!... Da', cu teava ce-i? - zic eu. Care teavă? - spune el. Teava cu semnal! - zic. Ce teavă, fă, nebuno? Ce semnal?... Ce semnal, ha!?... Tac! Tac-tac! Tac! Tac-tac!... Acum stii?... Si să nu mă faci pe mine nebună!... Că așa mă face, domnu' ziarist!... Da', nu mai merge... îl dau la ziar... de divortat, n-am cum... că am plodu' cu el... să crească cu mamă si cu tată!... Si poate el chiar asta vrea... ca să rămână cu curva lui!... Nu, băiatu'!... ti-arăt eu cine-i Maricica!... Că de asta vreau să-l dau la ziar!... Plătesc, domnu' ziarist!... Mie-mi spuneti cât face, si plătesc!... Da', s-apară mâine, că-i ziua ei de nastere, s-o fac de răs!... Cât costă s-apară mâine, domnu' ziarist?...

- Mda... Nu se poate mâine... Noi nu suntem cotidian...
- Cum, adică, cotidian?... Da', ce sunteti?...
- Săptămânal...
- Ahaaa!... Si eu ce fac?... Că plătesc, domnu' ziarist!...
- Mda... Mergeti la un cotidian...
- Ahaaa!... Aha!... Si- apare mâine?...
- Mda... Depinde...

- Plătesc, domnu ziarist!...
- Mda...
- Vă multumesc!... Bună ziua!... Si mă iertati!...
Rotocoale - unu-două-trei - fumul.

În grădina redactiei. Sub visin. Cu fata la cer. Bratul drept - sub cap. Aerul - proaspăt. Îsi umflă pieptul. Iarba îi gădilă urechea, privirea. Prin crăpătura gardului vechi, printre scânduri - valea orasului. Până departe. Macarale. Vapoare. Macarale. Vapoare. Apa. Scândurile vechi. Putrede. Cari si muschi. Bratul drept - sub cap. Gardul - aplecat. Să cadă. Parcă acelasi gard, aceeasi grădină. De la muschi si cari. De la visini si caisi. De la cer. Primăvară. Culcat în iarbă. Blond. Ochi albastri. Privirea - prin crăpătură. Gardul vechi. Aplecat să cadă. Parcă prin aceeasi crăpătură: Toader Zumbălai - lungit pe prispă. Ziua, în amiaza mare. Să doarmă. De la rachi. Prispa - înclinată, ruptă. Scândură de brad. Peretele casei - văruiat proaspăt. De Pasti. Cotlonul - alături. Cuptorul de pâine. Soba. Plita. Toate - la umbra de aprilie a salcâmului. Ziua, în amiaza mare. Primăvară. Lângă Toader Zumbălai - baba Catinca, pe scăunel. Să-l apere de muste, cu frunza de hrean. Si să-i cânte... C-asa-i place betivului, nu i-ar mai muri multi înainte! - cum spunea, când povestea, baba Catinca... Stă cu scurtătura la cap. Si, la betie, nu stii când doarme si când nu! - spunea.

Parcă o aude, parcă o vede din planul acela, îndepărtat. Parcă aude si vede frunza de hrean pe la nasul mosului. Să-i facă vânt. Să-l apere de muste. Si cântând îngânat, pândind scurtătura, ca pe un sarpe. Parcă vede frica de scurtătură a babei. Si el asteptând prin crăpătură să uite baba să cânte; că, atunci, zbang! sărea sarpele: cântă, muiere, tu-ti vangheaua mă'tii!

Limpede. Parcă prin aceeasi crăpătură, toate deodată: macaralele, vapoarele, apa, iarba fosnind la ureche, cerul, baba cu frunza de hrean, cântând îngânat, ceva cu frunză verde!... si cu Lino-Leano!... sau cu Leana mea! la coadă... Până când uită... Si sare sarpele de visin: mai tare, tu'ti vangheaua!... Lino-Leano!... se aude mai tare, cum face baba Catinca, la coadă, grăbind frunza de hrean si privind sters, în fată. Ca si cum nu este acolo. În atunciul acela. Si tot privind asa, uită. Si atunci: 'tu'ti vangheaua!... sare sarpele. Si frunza de hrean... si cântatul îngânat cu vorbe, al babei: mi-ai mâncat zilele... mai bine, nu mă

aducea mama pe lume!... Leana mea!... Îngânat. Prin crăpătură. Din grădina părintilor. Caisi. Visini. Ciresi. Înfrunziti. Înfloriti. Salcâmii. Iarba de-o palmă. În toiul primăverii. Grădina copilăriei. Tot satul - la câmp. Numai Toader Zumbălai, întins cât e de lung - pe prispă. De la rachi. Ziua, în amiaza mare. Scurtătura - sarpe lângă el... Vangheua!... Prin linistea cu cotcodacuri si cucuriguri de primăvară, cu gugustiuci si vrăbii prin salcâmi. Si rândunele - săgeti pe ulită: la pârâu-de la pârâu. Paie. Lut. Apă. De sute, de mii de ori. La stresini - cuibul, care creste din zbor. Si el, copilul care pândeste prin crăpătură, așteptând să uite baba Catinca să cânte, si să vadă frunza de hrean sărind, si să audă: Leana mea!... Că mi-a spus săraca mama, Dumnezeu s-o hodiească!... Frunză verde!... Nu-l lua, mamă, pe a lu' Zumbălai!... Că, dacă samănă cu tat'su, care-i un betiv?!... Lino-Leano!... Eu, nu! pe Toader îl vreau!... Frunză verde!... Că-i mai nant decât toti... Si-l auzi cum cântă, când îl auzi, noaptea, pe vale!... Leana mea!... Puteam să-l iau pe-a lu' Stroia sau pe-a lu' Drăgan... Dumnezeu să-i ierte!... Frunză verde!... Da', cântat ai vrut, de cântat ai parte, Catinco!... Leana mea!...

Prin crăpătură. Culcat în iarbă. Fata la cer. Urechea memoriei, gândul, privirea - verde. Printre ramuri si flori. Si frunze verzi. Frunză verde. Sau galbenă. Sau uscată. Ramură. Visin. Cais... Copac. Frunză verde de copac. Sau galbenă. Sau uscată. De visin. Sau de cais. Sau de nuc. Sau de salcâm. Ramură... Copac. Sau om. Mână. Picior. Ochi. Păr. Ureche... Mână dreaptă. Picior schiop. Ochi albastri. Păr negru. Ureche... De om. Frunză verde de visin. Sau galbenă. Sau uscată... Ochi albastri. De om. Sau verzi. Sau negri... Fata - la cer. Albă. Bratul drept - sub cap. Privind înapoi. Dinspre frunze. Dinspre copaci. Dinspre iarbă. Dinspre cer. Prin crăpătura de scândură putredă. Grădina părintilor. Satul. Câmpul verde. Lung. Lat. Si verde. Si linistea aceea. Largă până unde se văd muntii. Spre apus. La răsăritul soarelui. Sau când plouă. Sub curcubeu, departe. Câmpul cu muntii. De pe câmp. Crăpătura din gard - chemare acasă. Vântul - boare. Sufletul - frunză. Gândul - cal: aproape, departe, aproape, departe...

Să uiti si să nu uiti - la fel.

Într-un prezent definitiv, ca într-un leagăn.

Aude pasi pe alee. Tocuri cu flecuri metalice. Se ridică alene. Si cu părere de rău, parcă. Dinspre poartă, o vede pe Eleonora, într-o rochie înflorată discret, cu mâneci scurte. Poalele - puțin deasupra genunchilor. De sub poale, genunchii - bot de vitel. Pulpele - albe, aproape pline. Părul - negru si lung, dat indieneste pe spate. Fruntea - pierdută în bogăția părului. Ochi verzi si adânci. Vine zâmbind săgalnic. Are posetă neagră si un dosar sub brat.

- Bună ziua, Alex! - zice de la distanță. Ce faci?

- Nimic! - răspunde privind-o cu tot cu sânii care se văd prin decolteu.

- Tocmai speram să te gădesc.

Si îl sărută pe obraz, smechereste, lângă ureche. Si, imediat, stergându-i rujul, cu buricul degetului mare, în timp ce el trage cu coada ochiului în decolteu, si ea se face că nu-l vede.

- Care-i problema?

O ia de brat, strângându-l ușor, cu dreapta, deasupra cotului, si o conduce în redacție.

- Nu-i nici o problemă. Stai linistit. Ce-ar fi să iesim la o terasă?!

Dau eu o cafea...

- Si o bere?

- Si o bere!

- Perfect. Stai să încui!

Ia cheia dintr-un sertar. Încuie usa si pune cheia undeva, deasupra, să nu se vadă. Pe alee, merge înaintea lui, sunând din flecuri. Poseta si dosarul - sub brat. Din urma ei, el nu aude flecurile. Îi vine să-si ascundă fata sub părul ei lung si să se alinte ca un motan, chiar acolo, pe alee.

- Ce ai mai făcut? - zice ea, întorcând capul, din mers. Tot singur?

- Mda... Mai mult ziua...

- Mare puslama îmi esti!...

Râde. Ies pe poartă. Îl ia de brat.

- Ca de obicei, la faleză?

- Absolut! - spune strângându-l de brat.

Trotuarul - îngust. Merg lipiti, să facă loc trecătorilor. Lângă Biserica Greacă, cersetorul în scaun pe rotile citește ziarul. Are scris pe o placă neagră, un text care începe cu: Ajutati-mă!... si se termină cu: ...Dumnezeu!....

Se opresc si-i pun niste mărunțiș în cutie. Cersetorul citește. Zornăitul banilor nu-l deranjează.

- Ai văzut? Nu s-a sinchisit! - zice privind după două adolescente cu picioare lungi.

- N-ai să te însori niciodată! - decretează ea, râzând.

- Mare scofală!... O zi da, una nu...

- Puslama-puslama! - cum am zis.

- Ce-i cu dosarul?

- Tocmai voiam să-ti spun... Am o vecină care are un nepot inginer neînsurat. Mătuș' sa spune că a trăit o mare decepție cu o tipă. Sunt chiar cuvintele ei. Si că, de atunci, nu s-a mai lipit nimeni de el, de parcă i-a făcut cineva farmece. Asa crede ea. Da', eu cred că ea a pus ochii pe mine, pentru nepot'su. Tot îmi bate aporouri: ba, că as semăna cu tipa aceea... numai că eu as fi cu mult mai bună la suflet... si chiar mai frumoasă; ba, că îi place cum mă îmbrac; ba, că sunt gospodină... Si tot asa. Într-o zi mi-a arătat si niste fotografii cu el. Nu arată rău deloc. De vreo săptămână, mă tot bâzâie cu un manuscris de-al lui. Cică ar fi si pasionat de literatură. M-a rugat să-l citesc si să-i spun părerea mea. Tertipuri de mătuși!... Adică, să văd eu ce talent zace în nepot'su!... E-hei!... Cu alte cuvinte, nu stiu eu ce pierd, dacă nu tin cont de sugestiile ei!... etc. Să scap de gura ei, desi nu l-am citit, i-am spus că l-am citit si că mi se pare interesant. Dar, eu nu mă prea pricep la chestii din astea, cu literatura, si am să rog o cunostintă de la ziar, să vadă ce si cum etc. Asa că, asta este!... S-ar putea să fie chiar ceva interesant. Că, din câte mi-a spus baba, tipul nu-i prost. Si chiar din fotografie se vede că ar avea ceva glagore. Ce spui?

- Nimic. Dă-l încoace si am să văd! Da', nu promit repede. Vreau să-mi iau concediu si să plec la țară, să-mi încarc bateriile, să mai stau cu tatăl meu, că-i singur, după cum stii... Îl iau cu mine si am să-l citesc... E bine așa?

- Absolut. Da', să nu-l pierzi, că mă scalpează baba!

- Stai linistită, cucoană! Doar mă cunosti... Si-apoi, dacă-l pierd, există o soluție brici: te măriti cu nepot'su, si salut!...

- Hai sictir! - zice si-l piscă prin cămasă.

La marginea trotuarelor, teii au înfrunzit. Strada pare un culoar verde, spre Dunăre. În capăt, se vede apa cum taie strada. Dincolo de apă, muntii par niste cămile adormite în soare. Tipățul pescărusilor... Zborul lor sclipind de argint... Vaporul care trece în susul fluviului... Sălciile pletoase până în apă... Bârci pe sub sălcii... Geamandurile rosii... Macarale departe... Pontonul cel vechi... Bricul Libertatea... Apa cu pesti... Aerul

mirosind a apă cu pesti... Cerul cu pescăruși, cu sălcii, cu tot - în apa cu pesti. Vântul - prin plete, pe sub fustele fetelor. Piatra orasului - ascunsă de malul falezei. Piatra care, deodată, parcă nu ar mai fi, ci doar turlele bisericii Sfânta Precista - între cer și pământ. De acolo, de jos, de pe faleză... De aici, de jos, de pe terasa cu bere la halbă. Amintindu-si, de fiecare dată, când privește apa, cuvintele fratelui său: este un înger al apei și este un înger al aerului. Și el, gândindu-se la asta și simțind chiar îngerul apei în preajmă. Și pe cel al aerului. Chiar când deschide fereastra, se surprinde, uneori, gândind la aceasta și invocând îngerul cu voce tare și sententios: să între îngerul aerului! imaginându-si un înger calitativ, dar și cantitativ, prezent peste tot, acolo unde este aer, păzind și slujind întreaga fire, păzind și slujind însuși aerul, dar și strunindu-l, când acesta își iese din fire. Și, tot astfel, își imaginează un înger al focului, un înger al pietrei, un înger al luminii. Dacă așa ar sta lucrurile, atunci, neapărat, trebuie să existe și un înger al notiunilor, al ideilor, al creației, pe care să le slujească, să le strunească. Un înger al energiei, al rotii, de exemplu. Sau al curentului electric. Sau al bombei atomice. Un înger al sunetelor. Un înger al imaginilor și al formelor. Al miscării. Al cuvintelor. Nimic fără înger. Și, atunci, acest: să între îngerul aerului! poate fi în orice caz și de la caz la caz. Poti spune, de pildă: să între îngerul cuvintelor! dacă vrei să scrii. Sau: să între îngerul sunetelor! dacă vrei să cânti. Sau, poti spune, pur și simplu: să între îngerul!... Ca generalizare a îngerului. Sau ca înger al generalizării. Și poate că acest Doamne ajută! pe care îl rostim de fiecare dată, când începem o lucrare, tocmai aceasta înseamnă: că-l rugăm pe Dumnezeu să ne trimită îngerul lucrării, spre îndrumare și pază.

Într-un fel de plan secund, gândul chiar era tentat s-o ia pe acest traseu, dacă n-ar fi fost Eleonora, să-l suspecteze ironic, tocmai de acest lucru.

- Hei, filozofule? Bem bere sau privim în apă?

- O să bem și bere!... Da-i tot o apă...

- Dacă-i tot apă, bei o halbă din Dunăre?

- Punem pariu?

- Lasă prostiile și cheamă chelnerita! Dacă mă răzgândesc, chiar apă ai să bei!

Terasa - sub taluz, înconjurată de castani și tei. Pe taluz - boschete și iarbă, până sus, la coamă. Toate mesele - la umbră. Ici-colo - câte o masă ocupată. Perechi. Și tineri. Mesele și

scaunele - din plastic alb, curat. Deasupra - copertine viu colorate. Cafea, bere, coca-cola, tigări. Si conversatie. Strângeri de mâini. Sărutări pe furis, în văzul lumii. Chelnerita - peste tot.

- Bună ziua. Ce doriti?

- Două halbe.

- Blondă sau brună?

- Blondă. Si o scrumieră, vă rog!

- Imediat.

Se întoarce si pleacă. Privirea - după ea. Înaltă. Solduri largi. Bună de făcut copchii! - vocea bunicului, parcă direct pe terasă.

Îl si vede bătând-o cu palma pe solduri, ca pe o iapă, pe crupă. Si gândindu-se la câti nepoti i-ar făcea. Ca si cum cei nouă copii, cei cincisprezece nepoti si cei, de-acum, paisprezece strănepoti nu i-ar fi de ajuns, de-acolo, de unde a plecat. Putând să privească în urmă, dar si înainte, prin fiii, prin nepotii si prin strănepotii lăsați de Dumnezeu, să-si ducă neamul până la capătul lumii acesteia si, poate, si al celeilalte, unde se află si se vede pe el, cel care a fost pe pământ, cel care este, acum, în ceruri. Si poate, pe el, cel care va fi în cerul cerurilor, prin ei.

- Domnule, stii ceva? Mă mut la altă masă! Ajunge o măciucă la un car de oale! Mai gândește omul, dar mai si bea! Hai, noroc!

- Noroc... si iertare! Promit că nu mai fac!

- Las-o baltă! Mai bine, povesteste-mi chestia cu calul! Am auzit că ai un cal în uscător...

- De unde ai auzit?

- Treaba mea. Ai ori nu ai un cal, acasă? Ce tot o scalzi?

- Am. Stai să-ti povestesc!

Pachetul cu tigări - pe masă. Bricheta. Aprind câte o țigară. Fumul ei se împleteste cu fumul lui. Dincolo de apă, departe, de la un nor, muntii par niste cămile adormite la umbră. Se trezeste numărând: una, două, trei, patru bărci pe sub sălcii. De argint - pescărusii în zbor. În palnul doi, gândul: ce ochi verzi are muierea asta! Si adânci!...

Cu calul, a fost cam așa... Treceam prin fata bisericii Sfânta Precista. Nu mai stiu cu ce treabă. Stiu că nu eram prea grăbit. Mergeam așa, gândindu-mă. N-as putea să-ti spun la ce.

- Sări peste asta! Treci direct la cal!

- Da... la cal... Cum îți spuneam, mergeam cum ti-am spus. Deodată, se face că văd calul. Si din cauză că era de-a curmezisul, pe trotuar. Chiar în calea mea. Mă opresc si îl privesc. Costeliv si nemiscat. Din piatră, parcă. Cioplit de un

sculptor nervos. Avea pielea murdară de bălegar si de glod uscat. Părea mai mult sur, decât alb. Gâtul lung si subtire era acoperit cu o coamă stufoasă. Coadă, si ea, stufoasă. Mă opresc lângă el. Îi dau roată. Picioare lungi. Articulații bine asezate. Copite rotunde, largi si frumos încoronate. Cam tocite. Si căptusite cu cauciuc pânzat, gros, în loc de potcoave. Si cuie, în loc de caiele. Hai, noroc!

Ridică halbele. Beau si fumează.

- Te pricepi la cai!...

- Să-l vezi pe tata!... Si, cum îți spuneam, dau roată calului, supărat pe tiganii care l-au adus în asemenea hal. Nu avea răni. Doar rosături. Era bine proportionat si mândru în nemiscarea lui. Capul - mai sus de greabăn. Urechi negre si drepte. Bot rotund si umed. Ochii - resemnati. Mă apropii si mă uit în ochii lui, cu fascinatia aceea, din copilărie, de a mă vedea acolo, cu toată lumea din spatele meu: blocuri, stradă, masini, cer si, deodată, biserica. Am senzatia că se roagă. Mă dau într-o parte. Si chiar vorbesc cu el: calule, calule!... parcă te rogi!... sau chiar te rogi!... oare, ce te rogi tu, calule?... Mi se umezesc ochii si dau să plec. Ai adăpat caii, Alisandre? Vocea mamei, parcă direct din ochii calului... Si, deodată, îmi dau seama: bietul cal, nu are de unde bea apă!... Privesc în jur. Peste tot - blocuri de locuinte, robinete, furtunuri, chiuvete, băi... Fluviul - la doi pasi... Si el, calul, să nu aibă de unde bea apă!... Îi mângâi botul, fruntea, gâtul, coama, vorbindu-i: calule, calule!...vai de capul nostru!... Trec strada si intru la alimentara din colt.

- Aveti zahăr cubic? - întreb.

- Nu avem!

- Bine că nu aveti... Dati-mi, atunci, din bomboanele acelea! - îi arăt vânzătoarei un soi de caramelle.

- Cât să fie?

- Zece bucăți! - zic.

- Să fie o sută de grame!?

- Să fie!

Calule, calule!... n-aveau zahăr cubic, am luat bomboane, sunt foarte bune! - spun, când mă întorc. Îi dau bomboana din palmă. O prinde cu botul si o rontăie. Asa, calule! Asa, călutule! Hai, încă una! - cu palma întinsă si mergând încet. Calul - după mine.

- Hai, noroc!

- Noroc!... Si-ti spun drept, în acel moment nu aveam clar în minte ce va urma. Mergeam cu calul prin oras. Ca în transă.

Mângâindu-l si vorbindu-i. Când am ajuns în fata blocului meu, a venit gândul: în uscător!... Privesc în jur. Nimeni. Bag cartela în interfon, deschis usa: hai, calule, intră! - îi zic. Calul - trop! trop! trop! - după mine. Doamne, să nu coboare cineva, chiar acum! - mă rog deschizând uscătorul. Intru. Calul - după mine... Al meu esti! -zic si mă bucur că n-am vecini la parter. Îi aduc un lighean cu apă. Bea pe nerăsuflete. Asa, calule! Asa, călutul!... Îi vorbeam si-l mângâiam pe coamă.

- Hai, noroc!

- Noroc... Mai dă-mi o tigară, te rog!...

- Poftim...!

Îi întinde pachetul. Si iar bricheta. Si iar fumul ei împletindu-se cu fumul lui. Si pescărusii de argint. Si geamandurile. Si bărcile din ce în ce mai rare. Si muntii - cămile. Si apa cu peste. Si cerul în apa cu peste. Si vântul. Si, departe, spre apus, turnul de televiziune. Si turlele bisericii iesind din coama versantului. De acolo, de jos. Si ochii ei verzi si adânci. Si zâmbetul săgalnic. Ce minune, lumea! - face gândul în planul acela, secund.

- Mai doriti ceva?

Chelnerita s-a apropiat cu gesturi comerciale. Ca o vulpe. Ca o pisică. Cu soldurile ei largi, care ar fi plăcut bunicului si tuturor bunicilor din lume.

- Încă două beri, vă rog! - comandă Eleonora.

- Imediat!

- Acum, calul este tot în uscător?

- Da. Da', să vezi ce cal! De asta îmi iau concediu!... Să-l duc la tară!... Sunt aproape trei săptămâni de când l-am găsit. Nu-l mai cunosti. Încă de a doua zi, i-am luat ovăz, tesală, un cherpedin, o raspă, o găleată si un căpăstru din piele. L-am spălat cu peria, până i-am scos tot jegul. Cine m-ar fi văzut, ar fi crezut că sunt sărit. Îl spălam si vorbeam cu el: mama lor de tigani, calule!... Îi scoteam cuiele si cauciul din copite, cu cherpedinul, si le netezeam la raspă, vorbindu-i: ce soartă de căine aveti si voi, caii de la oras, calule!... că nemernicii de tigani nu stiu ce-i calul... stiu să-l ducă la furat si să-l bată... că, să fie o lege, când l-ai prins, să-l înhami pe el în locul calului... si să-l biciuiesti până sângerează... să vadă si el ce simte calul... că i-a purtat tot neamul în spate, de-au ajuns până aici... că strămosii lor se răsucesc în morminte, când văd cum vă chinuie... ei, care stiu că i-ati purtat prin istorie, cu supunere până la sacrificiu si cu iubirea voastră de cai, pe care omul nu-i în stare s-o priceapă,

primind-o ca si cum i s-ar cuveni... si ce pune în loc?... hamul si biciul?!... Sunt sigur că, în felul lui, mă înțelege. De multe ori, nechează încet si mă împinge usor, cu botul, prufnind, ca si cum ar vrea să-mi arate că pricepe ce-i spun.

- Cu bălegarul ce faci?

- Nici o problemă! Stii cum este balega de cal... ca murăturile... o iau cu fârasul si cu mătura, o pun într-o pungă si... la container. În rest, este simplu. În uscător este un sifon de pardoseală si un robinet. Pun furtunul si spăl. La început, am avut o oarecare jenă, un fel de sentiment de înjosire, dacă pot spune asa. Apoi, amintindu-mi cum mama a frământat o viață întreagă balega de cal, s-o pună în lut, m-am rusinat pentru retinerea mea. Acum, dacă-l vezi, după nici trei săptămâni... s-a împlinit bine, nu i se mai văd coastele, si oasele îi sunt frumos îmbrăcate în carne. Pielea a căpătat un luciu viu si bate spre alb. Nici urmă de rosături. Să vezi copitele!... Rotunde, netede si încoronate... Încet-încet, i le-am îndreptat din raspă... Au dispărut si găurile de la cuie... Mă simte de la distanță si nechează lovind cu copita dreaptă, din față, parcă cere drum... Noaptea, foarte târziu, îl scot pe faleză, îl încalec si fac o tură, în galop, până la turn si înapoi. Se vede că-i place să alerge. Pot spune că l-am adus la starea lui de cal. Si eu am început să intru în starea de stăpân de cal. Sau, mai bine zis, stăpânul acestui cal. Si de ce spun asta?... Într-o noapte, când mă întorceam dintr-o cursă, îmi vine să descalec si să cobor chiar pe malul apei. Hai, calule, să vedem luna în apă! - îi zic trăgându-l de căpăstru. Era lună plină. Printre sălcii se vedea apa strălucind. Si o liniste!... numai broastele!... si stelele!... M-am asezat pe o buturugă, să privesc cu un fel de melancolie metafizică. Gândeam aproape poetic. N-as putea să-ti explic exact. Ceva, în genul: dom'le, câtă lume vede luna, chiar în momentul acesta!... dar, si câtă lume n-o vede!... Mă simteam privilegiat, acolo, la ora aceea... si încercam un soi de compătimire pentru cei care nu vedeau luna... sau pentru cei care o priveau, dar, pur si simplu, n-o vedeau... Si-i multumeam calului că mă aflam în starea asta si din cauza lui... Nu stiu cât am stat pe malul apei... O oră, poate... Când să plec, îmi trece asa, prin minte, să glumesc cu calul. Să plec si să-l fac să creadă că l-am uitat. Mă ridic de pe buturugă. Plec fără să mă uit înapoi. Si ce crezi? Calul nechează si vine după mine. Nu oricum, ci hotărât si împingându-mă cu botul, ca si cum mi-ar fi reprosat... Se vedea că este nedumerit, în firea lui de cal. Parcă-mi spunea:

cum se poate să mă lasi, stăpâne? Tocmai tu? Si tocmai pe mine?... Atunci am realizat că sunt stăpânul lui, un fel de omul lui, asa cum el era calul meu, nu pentru că l-am adunat de pe stradă si l-am îngrijit, ci pentru că asa a hotărât el, calul... să-i fiu stăpân prin iubirea lui de cal... si nu proprietar, prin acel fel de santaj, prin care dai cuiva ceva, numai ca să primești altceva, în schimb... Dându-mi seama că si eu am un atasament, o afectiune pentru el, aplic un fel de reciprocă a situatiei si mă trezesc vorbind cu calul, noaptea, pe faleză: stăpâne cal!... pâi, dacă asa stau lucrurile, cum te mai pot lăsa la tară?... nici să trăiești toată viața într-un uscător!... nu pot rămâne cu tine, acolo!... hai, o zi-două, pe lună!... dar, nu mai mult!... eu sunt mare domn la oras!... n-am cum... nu mai am cum!... vezi si tu: asfaltul - asfalt; neonele - neone; căldura, iarna - căldură; apa - direct de la robinet; berea - bere; vorba ceea: la botul calului! pardon de expresie!... fetele - fete; prietenii - prieteni... n-am cum, te rog să mă înțelegi!... o zi-două, pe lună... atât!... dar, pentru tine, va fi mult mai bine acolo... îți garantez!... lună, stele - ai si acolo, stăpâne cal!... mult mai multă lună si mult mai multe stele!... n-ai să mai stai între patru pereti ori părăsit pe străzi, în soare si fără strop de apă... nuu!... acolo e altfel!... să vezi ce aer si ce umbră de la salcâmi!... si ce apă ai să bei, stăpâne cal!... nu mai vorbim de iarbă!... pe toate drumurile... nici n-ai să te uiti la ea... pentru că tu ai să pastii direct pe firul văii, unde-i mai fragedă!... nu-ti mai spun de drumuri!... să mergi pe ele si cu ochii!... de o parte si de alta - lanuri si copaci... nici urmă de piatră... ai să mergi pe toate drumurile si ai să le înveti, de-ai să poti ajunge singur acasă... parcă te vâd: trap-trap! trap-trap!... si chiar la galop, dacă vei avea chef... ai să vezi, stăpâne, ai să vezi!... Si eu, când voi veni acasă, am să te mîngâi si am să te întreb ce ai mai făcut, si dacă ti-a fost dor de stăpânul tău, stăpâne cal!... Si am să-ti spun ce dor mi-a fost si mie de tine, pentru că, poate stii, fără dor nu se poate... Altfel, putem sta o vesnicie, amândoi, într-un uscător... asta nu-i viață!... fiecare la locul lui... fiecare cu treaba lui... asa-i bine, frate cal!...

Îl priveam si mă mândream cu el. Cum arată, nu cred să-l mai recunoască cineva în gloaba care a fost.

- E-hei, ce hot de cai îmi esti!... am să te spânzur! - ce zici?

Râde. Priveste fără tintă.

- De gâtul tău, chiar acum! - spune si bea.

- Unde doarme? Pe beton?

- Caii dorm din picioare...
- Serios? Asta nu stiam! As putea să-l văd si eu?
- Când doresti... Numai că, te-as ruga, păstrează secretul!...
Măcar până-l duc la tară... Stii cum sunt vecinii!... Vorba ta: mă
mai trezesc si hot de cai!...
- Absolut! Stai fără nici o grijă!
- Apropo, cine ti-a spus de cal?
- Păi, ia să vedem... cine mai stie?...
- Doar Victor.
- Păi, vezi?!... Tatăl tău are cai?
- Are. O iapă murgă si un armăsar alb.
- Cu asta ce-o să faceti? Apropo, ce nume i-ai dat?
- Probabil, o să vindem iapa, să rămânem cu doi cai albi, cum
mi-am dorit, când eram copil!... apropo de apropo: l-am numit
Ghiocel..
- De ce?
- Stai să vezi!... Într-o zi, am cumpărat niste ghioceli târzii, de la
o tigăncusă, din colt, asa, fără nici un motiv... Era frumoasă... am
cumpărat un buchet... am intrat în uscător... si calul, hat! de
ghioceli... mi-i mânăncă... Ce-ai, măi, Ghiocel! - îi zic... ti-i dor
de iarbă verde?... las'că mergem la tară, să vezi si tu ce-i tara, că
ne sufocă piatra asta... mama lui de oras!... Si Ghiocel i-a rămas
numele!...
- Îmi place... Spuneai că ti-ai dorit doi cai albi... De ce?
- De ce, de ce... De ce, de ce... Parcă ai fi copil!...
O priveste zâmbind.
- Am înteles, maturitatea voastră!...
- Stai să vezi!... Era unul la noi în sat, prieten cu tata. Ilie Drăgan
îl chema. A alunecat, într-o noapte, de la glod, prin gaura
podului peste Bâlus - o râpă de pe la noi - si l-au găsit mort, a
doua zi, cu fata în mâl. Au zis unii că era beat. Nu era... Cum îti
spuneam, Ilie Drăgan avea doi cai albi. O frumuseti! Si o cărută
de Brăila. Bărbat arătos si mândru, cu mustată. Îmi plăcea de el
si de caii lui. Un fel de model pentru mine. Doream să fiu ca el,
când voi fi mare. Cum vezi, nu a mai rămas decât dorinta de a
avea doi cai albi. Drept să-ti spun, nici n-as mai sti ce as face cu
ei. Doar asa, să-i văd acolo, în ograda părintilor, ca pe unul
dintre putinele visuri împlinite. Mă gândesc si la bietul tata, că-i
bătrân si asa de singur!... Poate se mai ia cu caii, că tare-i mai
plac si lui!...
- Da', dom'le!... Interesant!... Când ziceai că pot să-l văd?

- Chiar astăzi, dacă vrei.
- Te mai întorci la redactie?
- Mai trec. Nu se stie... poate mai aflu ceva... A fost un jaf la casa de schimb valutar...
- Am auzit. Vuiește orasul. S-o mai fi aflat ceva despre criminali?
- Nimic, deocamdată. De asta mă și întorc. Poate mai prindem ceva... un telefon... un zvon... Dacă poți, vino deseară! Am și un vin alb la frigider...
- Absolut! După opt, e bine?
- Perfect!
Deasupra apei, aerul tremură.
Și în ochi înverzeste dorinta.

După cum găsește cheia, își dă seama că a fost cineva prin redactie. Descuie și intră. Pe birou, un mesaj: Unde umblati, băi? Că-mi duceti ziarul de răpă! Vedeti că a fost un jaf la o casă de schimb valutar! Stie tot orasul, și voi ardeti gazul de pomană! Tractoristilor! Alex, spune-le băietilor să fie în priză! Poate prindem ceva despre criminali! Ia bani de la casierie și mergi la Mânăstirea Dervent, undeva, în sudul Dobrogei! Cică se fac nu stiu ce minuni pe acolo! Am văzut aseară o emisiune de la fata locului! Pleacă un autocar, vinerea, din fata bisericii Sfântul Ilie! Du-te și vezi! Noroc! P.S. Să nu uiti aparatul foto și reportofonul!

În mijlocul fostului maidan al cartierului - biserica Sfântul Ilie. Cele trei turla - zvelte, parcă direct pe cer. Și clopotnita. Curtea bisericii - largă. Gardul - panouri de beton armat, frumos modelate. Poarta bisericii - deschisă. Usa. Peretii - scrijelati în beton proaspăt, pregătiti pentru zugrăvit și pictat. Ora șase treizeci. De biserică, soarele nu se vede. În față - un grup de treizeci-patruzeci de oameni, îmbrăcati cumsecade. Femeile - cu baticuri. Până și fetitele. Fiecare cu câte o geantă. Îl întâmpină ghidul - scund, cu barbă de călugăr, zâmbind îndatoritor.
- Doamne, ajută!

- Bună dimineata!
- Trebuie să apară. Are si aer conditionat.
- Perfect. Câte persoane vom fi?
- Patruzecisicinci. Un autocar plin!- zice cu mândrie.
- Pare amabil. Vorbeste cu fiecare.
- Doamne, ajută! Cum te cheamă, băietel?
- Cornel.
- Bravo, să trăiești! Cu cine mergi?
- Cu mama. Uitati, e acolo!
- A, da, mi-aduc aminte... o să te faci bine... ai să vezi!...

Răcoarea diminetii - prin tricoul alb, larg.

Îsi umflă pieptul. De mult nu s-a mai trezit la ora asta. Ca si cum răsăritul soarelui nu ar face parte din zi. Ca si cum, pentru el, ziua ar începe cu soarele gata răsărit. Simte asta ca pe o pierdere. Un regret si un fel de promisiune se înfiripează: am să mă trezesc mai devreme, să-mi trăiesc ziua întreagă, cum mi-a dat-o Dumnezeu, ca găinile, nu-i nici o rusine! Să nu faceti din noapte zi si din zi noapte! nu este o poruncă, ci o învățătură, să te bucuri de întreaga fiire, nu ciuntită după năravurile si cheremurile tale. Nu chefuind noaptea si dormind ziua, în amiaza mare, ca Toader Zumbălai. Declar asta, ziua întâi. Rumoarea din jur îi taie tentativa de meditatie.

- Vine autocarul!
- Vine autocarul!
- E frumos!
- E mare! Are si aer conditionat!
- Bagajele, la bagaje! - strigă soferul.

Multe genti.

- M-ajutati, vă rog? E foarte grea.

Femeia de lângă el are batic gri, cu două noduri sub bărbie, tras pe fată. Vorbeste si tine de tortile gentii.

- La venire, m-a adus bărbatul. A plecat să nu întârzie la servici. Cu vremurile astea... te dau âstia afară... de nu te vezi... Vedeti, e foarte grea!... Am luat ulei, mălai si făină... Dumneavoastră ati luat ulei, mălai si făină?... Asa se duce la mănăstiri... Că ei, acolo, n-au de unde, si-i hrănesc pe toti, gratis... E cea mai mare pomană... văd că n-aveti geantă...

- Am... uitati... da' i mică... Am să le dau bani...

- Buni si banii... da', nu prea au de unde să cumpere... că-s departe de lume... Sunteti singură

- Da. Singur.

- Eu sunt cu băietelul... are epilepsie... boala copiilor, cum i se mai spune... am fost cu el la toti doctorii... am dat multi bani pe medicamente... Nimic... nu spun că nu s-a cunoscut... da', nu s-a vindecat... Câteodată, tot îl mai apucă... si nu stii când... De câteva ori l-a apucat chiar în clasă... si stiti cum sunt copiii... răi... râd de el... de-acu-i mare... Aici, unde mergem, sunt două cruci făcătoare de minuni... una pentru oameni si una pentru animale... Cică au crescut direct din pământ... asa... gata cruci... de piatră... Mare-i puterea lu' Dumnezeu!... este si un izvor cu apă tămăduitoare... cică l-ar fi dat Sfântu' Andrei oamenilor, când a trecut pe acolo... si fiind lipsă de apă, el si ucenicii săi s-au rugat, Sfântul a înfipt toiagul în pământ si a tâsnit izvorul... vă povestesc eu mai târziu... că strigă lista!... poate avem locuri aproape... Cornelus, vino-neoa, mamă, că strigă domnu' ghid lista!...

Ia copilul de mână si se înghesuie spre usa autocarului.

- Nu vă înghesuiti! - strigă ghidul. Urcati după listă! Fiecare are locul lui... Anghel Constantina!... Anghel Cornel!...

- Aici! Aici! - răspunde femeia.

- Tugui Alexandru!

- Aici! Aici!

Ia geanta de pe umăr si urcă. Femeia si copilul si-au ocupat locurile pe la mijlocul autocarului, pe stânga.

- Stati si dumneavoastră aici, în dreptul nostru! - îi arată femeia.

Alexandru se așază, în linie cu ea, pe partea dreaptă, la fereastră. Scaune înalte, moi, tapitate si rabatabile. Scoate agenda, pachetul cu țigări si pune geanta sus, la portbagaj.

- Eu as vrea să stau aici! Îmi dati voie? - spune fetita care a urcat după el.

Si se așază alături, fără să aștepte răspuns. Are ochi căprui, vioi si batic alb. Cu două noduri sub bărbie. Savurează confortul. Se ridică să vadă cum se vede pe fereastră. Se așază. Se ridică să vadă în față, în spate. Pare multumită. Când porneste autocarul, femeia cu batic gri își face semnul crucii: Doamne, ajută!... Toată lumea, la fel: Doamne, ajută!

- Fă-ti si tu cruce, Cornelus, mamă!... că mare-i Dumnezeu!... si poate te faci sănătos!...

Mâinile - în poală. Palmele - una peste alta, crucis. Degete noduroase. Înaltă. Uscătivă. Ten alb. În coltul drept al gurii - un zâmbet permanent si trist. Privește în stânga, în dreapta, în față, în spate... Copilul - alături... Da, totul e bine!... Privind pe

fereastră - autocarul iese din oras... Trage perdeaua, să vadă mai bine.

- Domnu', vă rog frumos, îmi dati voie să stau eu la geam?

- Da. Cu schimbul: când stau eu, când stai tu! E bine?

- Da, e bine...

- Dacă e bine, acum stau eu... E bine?

- Aaaa!...

- Păi, n-ai spus tu că e bine?

Fetita pare bosumflată.

- Si când ne schimbăm? - întrebă resemnată.

- Când vrei tu...

- Eu vreau acum!

- De acord...

- Yes! Yes! Yes! - apăsă, cu bucurie.

Fac schimb de locuri. Fetita priveste, un timp, pe fereastră. Apoi, se plictiseste.

- Ati văzut? V-ati nimerit chiar lângă noi! - intervine femeia cu batic gri. Ati mai fost la mănăstirea asta?

- Nu, n-am mai fost.

- Sunteti bolnav? Mă iertati!...

- Nu, nu sunt.

- Copii aveti?

- Nu, nu am.

- Sunteti însurat? Mă iertati!...

- Nu, nu sunt.

- Aaaa!... de asta!...

- Nu, nu de asta.

- Nu cred!...

Zâmbetul din coltul stâng al gurii se lungeste.

- Mergeti... si o să vedeti!... Că poate v-a făcut cineva niscaiva farmece, ceva!... Am auzit de atâtea cazuri!... Nici nu stii de unde ti se trage!... Lumea-i rea!... Dacă vă are vreo ibovnică la inimă... care nu-i dati atentie... si-o fi mers la vreo babă... să vă lege cununiile?...

Pe fereastră, din sosea - un drum până departe.

Vocea mamei - rugătoare, supărată, din spatiul acela blând, îndepărtat.

Alisandre, mamă! Să mergi la un preot, poate ai cununiile legate de vreo stealfă, de nu te mai însori! Slavă Domnului, urât nu esti, prost nu esti!... Tii si tu patruzeci de zile post, că timpul trece... mâine-poimâine te trezesti bătrân si singur... s-avem si

noi măcar un nepot de la tine... am să mor și n-am s-apuc să te văd însurat!...

Stai liniștită, mamă! Că nu moare omul așa, cu una-cu două!...

Cu înfumurarea și convingerea oarbă, a tineretii, când ti se pare că ești vesnic și nimic din ce este trecător nu te privește. Însă ea, mama, care știa cum stau lucrurile, spunea cu înțelepciune: Ei, mamă! Nici nu știi când îți vine ceasul! Toate trebuie făcute la timpul lor!...

Bine, mamă, bine! Se rezolvă!

Spunându-i asta, el chiar vedea lucrurile rezolvându-se.

Nu a putut să-și povestească atunci cum, în ziua aceea, când a prins un țigănuș rupând trandafiri din parc, s-a răstit la el, copilul s-a speriat, a aruncat florile și a fugit. Și el nu s-a îndurat să lase trandafirii aruncați. I-a învelit într-un ziar, să nu-l înțepe. Și cum, când mergea el, așa, cu trandafirii în mână, ea stătea în usa magazinului, cu părul lung, negru, și se uita după o nuntă care trecea de la fotograf. Și, când el a ajuns în dreptul magazinului, ea a întors capul și a zâmbit. O clipă, a rămas năucit. Apoi, bănuind că-i din cauza trandafirilor, s-a apropiat și i-a întins buchetul cu ziar cu tot.

- Ce faceți? - a spus ea.

- Pentru că mi-ai surâs, de asta!

- Iertăți-mă, nu mi-am dat seama! Din cauza nuntii, probabil!...

- Vă iert, dacă-i primiți!

- Multumesc, nu trebuia! - a zis și a luat florile.

A plecat spre casă, parcă plutind... Și, nevenindu-i să intre în casă, s-a plimbat până seara, târziu, prin jurul magazinului, pândind de departe, să nu-l vadă și să pară caraghios... Și cum, în ora aceea, brusc, i s-a părut că lumea și-a schimbat rostul, iesind din monotonie și banalitate... Apoi, cum o vară întreagă s-a învărtit prin magazin, făcând tot felul de cumpărături inutile, împrietenindu-se chiar cu paznicul de noapte, nea Pandele, să afle ce-i cu vânzătoarea, fata brunetă și cu părul lung. Acesta i-a spus că-i singură, stă cu părintii și are un frate care vine s-o aștepte când lucrează în schimbul doi... Și cum i-a venit să-l ia în brațe pe paznic. Pentru că îl văzuse de multe ori pe acel tip așteptând-o, când pândea în preajma magazinului, gelos și invidios. Era înalt și frumos. Și semăna cu sora lui. Toată vara i-a ținut paznicului de urât, sperând să mai afle câte ceva. Foarte vorbăret, paznicul i-a povestit că este la a doua nevastă, are doi copii, și mai are încă doi băieți cu prima. Dar, nu știe sigur dacă

unul este al lui. Că a prins-o într-o noapte, când s-a întors, pe neasteptate, de la servici. Lucra la autogară. Toată viața a fost paznic de noapte. Când a intrat în casă, a prins-o dezbrăcată, și pe tip cu pantalonii în vine, prin sufragerie. Nimeni nu a spus o vorbă. El s-a retras în dormitor, la copil, după ce i-a zis tipului să plece, să nu-l bage în păcat. Și tot ea a sărit cu clanta: că, de când s-au luat, a lăsat-o singură, noaptea, își pune palma și pleacă, de unde știe ea pe unde umblă, sigur are vreo matracucă pe undeva, de vine dimineata și cade ca un bolovan, ei i s-a urcat foliculina la cap și o să dea în nebuneală... dar, în ziua de salariu se gudura ca o vulpe și-i toca toți banii... după ce a prins-o, a vrut să se despartă... dar, s-a gândit la copil, iar ea a promis că nu o să se mai întâmpile... până când, într-o zi, i-a spus că a rămas gravidă, și el a întreat-o cu cine, și ea a zis că-l scuipe în felinare, că a uitat când a venit beat în dimineata aceea și a tras de ea, ca un animal... el nu-si mai aduce aminte nimic... dar, se poate... când bea, uită, de la o vreme, însă a rămas așa, cu un ghimpe în inimă... de la nasterea copilului, s-a uitat bănuitor... dar, ce vină avea el... și nu a mai putut răbda, a plecat... și ea a deschis divorț, cu un avocat bun, și l-a făcut de două parale, tot pe el, că a pierdut și casă și copil și tot... și mai plăteste și pensie alimentară.

De asta vă spun, zicea. Însurătoarea nu-i o fericire, dacă nu dai peste un om de omenie. Femeia nu trebuie să fie numai frumoasă, și gata. Nuuu!...Trebuie să tină cu casa. Că el, până la urmă, a avut noroc. A găsit una cu un copil. După ce a luat-o, au mai făcut unul, iar acum o duce foarte bine. De asta trebuie să fie atent. Frumusetea trece, iar omul rămâne lângă tine. Și-ar fi păcat. Că-l vede băiat bun și cu suflet. El, paznicul de noapte, și-a dat seama cum îi tremură izmenele prin jurul magazinului, dar nu știe ce să-l sfătuiască. Fata pare serioasă și la locul ei. Dar, poți să știi... Frumoasă, cum este, ia ochii bărbaților. Și vine un gargaragiu cu bani, îi sucește mintile și te distruge. Îți spun eu, că-s pătit. Asta nu înseamnă că toate-s la fel. Apoi, bărbatul trebuie să încerce. Să nu creadă fata că-i prost. Și să nu se mai fătăie prin jurul magazinului...Că-l râde lumea... Îi dă el numărul de telefon, s-o sune acasă... Va ști ce să-i spună, că pare băiat destept... Și el a memorat, din prima, numărul de telefon, că-l mai tine minte și acum... Când, în sfârșit, după o săptămână, s-a hotărât s-o sune, s-a bălbăit și s-a încurcat în banalități... Când paznicul a întreat cum a fost, el a zis O.K... Dar, l-a privit în

ochi, s-a prins si i-a spus: si mâine e o zi... A sunat-o din nou... ea a recunoscut vocea si a râs. S-a simtit mai degajat si a îndrăznit s-o invite la o prăjitură. Ea a preferat o bere. Au stabilit să se întâlnească după amiază, pe faleză. Seara, când l-a întrebat paznicul cum a fost, el a răspuns vesel: O.K., nea Pandele!....
- Oche, oche!... Da' să fiti atent, că frumusetea-i trecătoare!...

Pe fereastră se vede un tractor gonind printre două tarlale. De la roti, praful murdăreste aerul si lanul de grâu.

Femeia cu batic gri turuie fără oprire.

- Dacă v-a legat cineva cununiile, scăpati usor... Însă, poate sunteti prea pretentios... si nu-i bine... poti să cauti toată viata... trecem pe lângă oameni si nu-i vedem!... Stiu eu cum sunt bărbatii... Vor si frumoasă si desteaptă si devreme acasă... Da,' pe ei nu se văd... tin crâsmele, iar copiii lor nu au ce pune pe masă... Numai mofturi... Frumusetea nu tine de foame... Mă iertati... cum ati auzit de mănăstire?...

- De la sef.

- Să stiti că nu-i glumă... eu am mai fost... si copilul s-a simtit mai bine... a căpătat si o putere... ridică hârtii cu palmele, fără să le atingă... si corentează mâinile altor copii... Cum începusem să vă spun, sunt acolo două cruci de leac... Ghidul zice că ar fi patru... câte una pentru fiecare ucenic al Sfântului Andrei... Da', nu s-au găsit decât două... Una a descoperit-o un om, când calul a făcut spaimă pe câmp... si a încercat să-l atace... Ne-a spus ghidul... Cică, văzând nebuneala calului, omul l-a legat de crucea asta... El nu stia, atunci, că-i cruce... a lăsat calul acolo si a plecat acasă... A doua zi, în zori, calul nu mai era... numai lantul cu gâtarul rupt... Omul venise cu frate'su... au luat lantul, si-au dat seama că piatra-i ca o cruce crescută din pământ... Când s-au întors, calul era acasă, linistit... L-au anuntat si pe preot... Acesta a zis că-i minune... Altădată, când s-a îmbolnăvit un bou, l-au dus în cărută, l-au lăsat lângă cruce... si s-a vindecat... Mare-i puterea lu' Dumnezeu!... De atunci, oamenii își aduc animalele bolnave la cruce... Cică, tot venind pe acolo, au mai găsit o cruce sub o movilită de pământ si au zis că, fiind mai mare, trebuie să fie pentru oameni... Asta s-a întâmplat demult, după cum spune ghidul... Sunt cunoscute si în străinătate... Mereu, oameni si animale bolnave, vin si stau la cruce... Asa s-a făcut această mănăstire... Am fost si cu sotul, chiar de Ziua Crucii... mare

aglomeratie... Acum, cred că n-o să fie tot așa... poate găsim și de dormit... au multe chilii... Data trecută, din cauza multimei, la izvor, s-au luat la ceartă... Iisus s-a supărat și a oprit izvorul... A venit staretul și a slujit, ca să pornească din nou... Să luai și dumneavoastră apă sfințită, că-i foarte bună... miroase a liliac... te dai cu ea pe unde te doare și te faci bine... poți să și bei... Să cumpărați și iconite cu Maica Domnului, că vă ajută... Pe iconită scrie câte ceva... care se potrivește pentru cel care cumpără... așa, cum te vede Maica Domnului... La bărbatu'meu scria: Eu, Maica Domnului, mă rog pentru tine să scapi de darul betiei... dacă nu postești, vei intra într-un mare păcat!... I-am spus s-o poarte în buzunarul de la inimă... el a pierdut-o... după trei zile, am primit telefon că-i în spital, cu mâna ruptă... Mi-a povestit că s-a îmbătut și s-a bătut cu niste golani... De frică, a fugit și s-a ascuns într-un pom... a adormit acolo... și s-a trezit cu mâna ruptă...

Asa-i trebuie, dacă n-a ascultat măcar de Maica Domnului!... că de mine nu mai ascultă demult... Si boala băietelului cred că tot de la asta se trage... că, cine-l mai știe când este treaz ori când este beat!?... Acum n-a mai vrut să meargă... fugi de mânăstire, ca ucigătoaca de tămâie!...

- Câți ani are băiatul?

- Unsprezece.

- Multi, înainte!... Se spune că asta-i boala geniilor... A avut-o și Macedon... și Cezar...

- Ce-mi trebuie geniu la casa mea, dom'le?... Care vrea geniu, să-si facă!... Eu așa am să mă rog lui Dumnezeu!... să mi se facă băiatul sănătos... să ia o fată bună și să-mi facă nepoti... asta am să mă rog!... Auzi, dom'le... geniu!... Ptiu! ducă-se pe pustii!...

Își face semnul crucii.

Prin difuzoare, se aude vocea ghidului.

- Frati creștini, trebuie să facem rugăciunea de dimineață!..

Spune Tatăl nostru și Crezul la microfon. Apoi, descrie traseul. Femeia cu batic gri îl iscodeste.

- Nu prea vă faceți cruce!... am văzut eu... nu-i bine... crucea curătă calea... trebuie să crezi... sau vi-i rusine?... Dacă vi-i rusine, faceți cruce cu limba... că Dumnezeu vede... nu vă jenați... toată lumea se roagă... fiecare cu necazurile lui... Trebuie să crezi, și atât!... Am o vecină tânără și foarte frumoasă, necăsătorită... avea artroză... Domnisoară, îi zic eu, într-o zi... când o văd cum se chinuie să meargă... nu vrei să mergi cu mine,

duminică, la biserică?... mare-i Dumnezeu!... dacă te rogi, poate te ajută... Nu merg, tanti! - zice... că mi-e rusine... Cum să-ti fie rusine?... dă-te cu lumea, fato!... trec, să te iau?... Treci, dar nu prea mă trage inima!... Nu-i nimic... mergi... si-o să vedem!... În prima duminică, mă duc si-o iau... Mergea greu... Intrăm în biserică si găsim un loc să se aseze... La un moment, vine o babă si se răsteste la ea: nu ti-i rusine să stai jos?... ridică-te, că esti tânără!... să stea un bătrân!... Biata fată face fete-fete si se ridică de pe scaun... Îi spun să nu dea atentie babei... că-i sărită... Nu trece mult, si baba iar se ia de ea: du mâna până la umăr, nu îngâna crucea!... O apucă de cot si o împinge să ajungă cu degetele la umăr... Ea, sâraca, nu putea!... de la artroză... si începe să plângă... Mă uit urât la babă si-i spun s-o lase în pace, că-i bolnavă... Baba, tot cu ochii pe ea... dacă era ticnită!... Fata n-a mai răbdat si a iesit din biserică... La sfârșitul rugăciunii, am mers după ea... O văd prin mijlocul multimii, căutând pe jos... Ce cauti, domnisoară? - întreb... Crucea de la gât!... s-a rupt agățatoarea... este amintire de la mama... Plângea si căuta... O ajut si eu... Multimea se îmbulzeste...

- Ce-au pierdut?

- Nimic... o cruciulită...

- Era de aur?

- Probabil... n-ar căuta-o atât...

Trece un popă.

- Ce se întâmplă?

- O cruciulită de aur... au pierdut-o...

- Doar o minune s-o mai găsească!...

Când popa zice asta... ce credeti?... simt ceva sub talpă... mă uit... si văd cruciulita, un pic mai mare ca o furnică... o iau si i-o dau fetei... Ai văzut minunea?... Este un semn... trebuie să mergi la mănăstire, de Ziua Crucii...

În urmă cu doi ani, am dus-o la mănăstire... Acolo a întâlnit pe cineva care i-a dat adresa unui doctor... S-a dus la el... acum e sănătoasă... si vine mereu la biserică... Asta este!... Că minunile nu se fac așa, cum credem noi!... apesi pe buton si gata!... Nuuu!... în primul rând, trebuie să crezi!... apoi, să te rogi... apoi, nu mai este treaba ta!... De asta spuneam... nu trebuie să ne fie rusine să ne rugăm!... de altele să ne fie rusine!... Cornelus, mamă, vrei să mânănci ceva?...

- Domnu', domnu', când ne mutăm?

- Când vrei tu.

- Acum.

Schimbă locurile.

- Vrei si un ousor? Ia si un ousor! - zice mama.

- Nu vreau!

- Hai, mămico! Are vitamina A! Te ajută să vezi mai bine si să citești mai ușor!...

- Dacă n-ai nevoie de genii, de ce să mai citești?

- Vrei, ori îl dau fetitei?

- Nu vreau!

- Bineee!... ajungem noi acasă!... ai să vezi tu mofturi!... unii n-au ce mânca, si alții... Când eram ca tine, mâncam ceapă cu mămăligă... Cum te cheamă, fetito?...

- Maria.

- Câți ani ai?

- Nouă.

- Esti singură?

- Sunt cu tanti, nevasta ghidului...

- Vrei un ousor?

- Vreau.

- Ia si pâine!

- Săru'mâna!

- Zi bodaproste!

- Bodaproste!...

- Să fie de sufletului mamei, Safta!... tare mi-i dor de ea!...

Își sterge o lacrimă. Se întoarce spre băiat.

- Nici cârniță nu vrei?... fără grăsime!... cum îți place tie!... si castraveciori!...

- Da, vreau!

- Tare-i sensibil!...

- Nu-s sensibil!... nu mi-i foame!...

- Asa îmi face mereu!... Ia si tu, Marie!...

O priveste cum mănâncă.

- Asa se mănâncă, nu cum te sclifosești tu, Cornelus!... Ai mai fost la mănăstire, Marie?

- Da, tanti... de multe ori!... pe mine mă ia nenea ghidu' pe gratis... că fratele meu este prieten cu fata lui... si ea este în autocar... cu părul lung... acolo, în fată...

- Ce ai? Esti bolnavă?

- Nu. Da', am ceva la cap. Că frate'meu mă tineă încuiată în casă, când eram mică... si eu mă urcam pe pervaz si mă uitam afară, de la etajul șapte... si lumea se aduna si mă privea de jos...

cum stăteam și bățaiam picioarele... Mă făceam că mi-i frică și alunec... ei țipau și întindeau o pătură să mă prindă... Mă distram ca în filme... Urcau și băteau la ușă... Odată, unul a spart ușa și a stat cu mine până a venit mama de la servici... Atunci, mama a bătut geamul în cui și nu i-a mai dat bani lui frate'meu să-și cumpere blugi... Îmi place să stau pe sus și să sperii lumea, făcându-mă că alunec... M-au dus și la doctor... credeau că am ceva la cap... Și eu cred că am ceva la cap, da'mi place!... De asta mă lasă la mânăstire!... poate-mi trece... Da', eu merg pentru că-mi place să mă plimb cu autocarul... fata ghidului are grijă de mine... că ține mult la frate'meu... el nu ține la ea... umblă și cu altele... nu-l spun... că nu mă mai plimb cu autocarul...

- Tată n-ai?

- N-am, că a căzut cu capul de gheată, când era beat, și l-au găsit mort... am venit de la școală și am văzut steagul în fata blocului... și pe copii cum se uită la mine... mi-am dat seama... am crezut

că-i frate'meu... și am început să plâng... I-au mai tăiat odată niste golani, da' a scăpat... eu tin foarte mult la el... da', copiii mi-au spus că-i tata și nu am mai intrat... am rămas la joacă... așa-i trebuie, dacă a băut...

Pe fereastră, una după alta, tarlalele par trasate cu rigla.

Și drumurile se închid la orizont.

Cum trec de Adamclisi, asfînteste soarele.

- O să ajungem la Pesteră Sfântului Andrei. De aici, mergem la Dervent. Dacă nu-i aglomerat, poate găsim de dormit. Au chilii destule. Dacă nu, se poate dormi și în autocar! - zice ghidul.

- Ce autocar!?... Eu stau toată noaptea lângă cruce, cu băietelul, că de asta am venit, nu să dorm!... O noapte nu pot sta?... Stau și zece!... Numai să-l văd sănătos!...

Umbrele înserării se strecoară în autocar. O femeie din față începe să cânte. În cântec, cineva se duce la o mânăstire dintr-un codru, să-și plângă necazul la o măicută. Melodia are refren duios.

Am venit Măicută

Să Te mai vedem

Să-ti spunem necazul

Pe care-l avem

- Au trecut mai mult de doi ani, de când am pierdut-o pe mama! - plânge femeia cu batic gri... Cântecul acesta îmi aminteste de ea... Tare mi-i dor!... Nici de visat n-o mai pot visa!... Mama dumneavoastră mai trăiește?

- Nu, nu mai trăiește... a murit de inimă... tot cam de doi ani...

- Dumnezeu s-o hodiească în pace!...

Dă-ne-a Ta credință

Să nu ne-ndoim

Când viața noastră

Este numai chin.

- Mă rog lu' Iisus si Maicii Sale să mi-o trimită în vis... da', nu vine... de păcătoasă ce sunt, de asta!...

Când în suferință

Nu putem răbda

Vino Tu Măicută

Cu puterea Ta

De la Pestera Sfântului Andrei, autocarul o ia spre mănăstire.

Este aproape miezul nopții. Luna plină - în urmă. Fetita a atipit.

Femeia cu batic gri pare obosită. Nu tace.

- Măcar de n-am încurca drumul... Data trecută, ne-am foit până la două, noaptea... Erau trei femei cu noi... toată ziua s-au hlizit, si nici nu se închinau prin dreptul bisericilor... N-au vrut crucile să le primească... După ce au coborât nervoase, ca să ia trenul înapoi, soferul a găsit drumul...

Pe fereastră - bezna, ca o mânășă peste autocar. Uneori - luna, la curbe.

- Am ajuns. Mai vâd încă două autocare. Nu cred că mai sunt chilii goale. Poate găsim măcar un pat pentru sofer. E două, noaptea. Peste câteva ore se luminează. Stăm fiecare pe unde putem. Atentie la bagaje! - vocea ostenită a ghidului.

Coboară. Vede luna. Apoi, biserica. Luminată din interior. În dreapta - paraclisul. Tot în dreapta - chilii pe două nivele. Multe ferestre. Pe scări, ghidul vorbește cu un călugăr.

- Nu mai avem. Dacă veneți acum două ore...

Alexandru se apropie de intrare. Femeia cu batic gri este pe scări.

- Trebuie, mai întâi, să trecem de trei ori, în genunchi, pe sub icoana Maicii Domnului... Vă spun eu cum se face!... vă puneti trei dorinte... treceti pe sub icoană... vă ridicați, sărutati icoana...

iar treceti... si iar vā ridicati... asa, de trei ori!... O sã vedeti cum face toatã lumea... Eu zic sã vā puneti si o dorintã cu însuratul... Acolo, în dreapta, în paraclis, este crucea pentru oameni... În spatele bisericii, este crucea pentru animale... Izvorul este mai departe...

În bisericã - un sir lung, de oameni. Înainteazã încet.

- Mâine o sã fie mai aglomerat, cã va fi si slujba... Haideti, nu vã fie rusine!... v-am spus eu!...

În urmã, sirul se lungeste.

Un cãlugâr supravegheazã multimea.

- Nu vã îngrãmãditi! Biserica stã deschisã toatã noaptea! Aveti grijã sã nu dãrãmati icoana!

Icoana se aflã în pronaos, în stânga, pe un iconostas înalt. Toti trec de trei ori. Acum trece o bãtrânã. Se ridicã greu. Cineva o ajutã. Urmeazã un tânãr cu piciorul stâng în ghips.

- Pânã la ziuã avem tot timpul! - îi sopteste femeia.

Copilul își sprijinã tâmpla de bratul stâng al mamei. Amiroase a tãmâie, busuic si cearã arsã. Aglomeratie, dar liniste. Îngerul rãbdãrii pãzeste, stãpãnește locul - își zice.

Ajung lângã icoanã.

- Dacă vreti sã dati bani, puneti în cutie... si nu uitati... trei dorinte!...

Mama si copilul trec pe sub cruce. Alexandru urmeazã ritualul. Trei dorinte... Trei... În genunchi... Gândul cautã: ce sã se roage?!... ce sã cearã?!... sãnãtate?... iubire?... belsug?... glorie?... pace?... nevastã?... copii?... sufletul mamei?... tata?... Care din ele?...

Suspendat sub icoanã, o clipã, nu stie, nu poate, nu vrea sã aleagã. Brusc, se hotãrãste: facã-se voia Ta, Doamne!...

Trece de trei ori...

Voia Ta, Doamne! Voia Ta!...

De fiecare datã.

În paraclis, din cauza multimii, nu se vede crucea. Înainteazã. Deodatã - forma de cruce a pietrii, de culoare turcoaz. În crestetul crucii, într-o scobiturã, o candelã aprinsã. În jur, direct pe dusumea, înghesuiti, dorm bãtrâni, tineri si multi copii.

- Toti au ceva... tot felul de boli, cum v-am spus... stau aici, zile si nopti, lângã cruce... unii se vindecã... altii, nu... dupã credinã...

Lipite de peretii paraclisului - bãnci de lemn. Pe o mãsutã - sticle cu ulei. Cine intrã, îngenuncheazã, cu palmele si fruntea pe

cruce, si se roagă. Apoi, se ridică, își plimbă palmele pe cap, pe față, pe unde stie că-l doare. Cu o pipetă, ia ulei din candelă, îl pune într-un sip, sărută crucea si se retrage.

Sirul pare interminabil. Luna s-a lăsat undeva, în dreapta. În spatele bisericii - crucea pentru animale.

Iese din paraclis si se îndreaptă spre autocar. Urcă si se asază.

În mijlocul noptii, al câmpului, pe pământul fostei Scitia Mică, adoarme. Visează că merge în echilibru, la mare înălțime, pe o grindă din beton. Teama îi paralizează mersul. Grinda se termină. Pare un cadru de clădire neterminată, părăsită. Nu stie pe unde să coboare. La capăt, prinde stâlpul si are curaj să privească în jos. Ametitoare, înălțimea parcă nu are fund. Nici o coborâre. Singura certitudine - stâlpul. Poate pe partea cealaltă... Trece de stâlp, înaintează. Nu privi în jos! Orice-ar fi, nu privi în jos! Numai înainte! Atent!... Numără: unu, doi, trei... sapte, opt... - Când te enervezi, înainte de a vorbi, numără până la zece, că domoleste, controlează instinctele, stăpânește reflexele!...

- Bine, doctore!... si crezi că merge?...

- Ai să vezi... la orice frică, orice emotie... la un cutremur, de exemplu... sau la un examen... Si, neapărat, să-ti controlezi respiratia, asa... inspirăm-expirăm...

Pe grindă. Unu, doi, trei... sapte, opt, nouă... gata!... Nici o scară... Calm! ... Calm!... La urma urmei, cobori pe unde ai urcat!... Concentrează-te!...

Nu stie pe unde a urcat, ce caută, cum a ajuns acolo... Amnezie totală, nici un reper, doar cadrul acesta înalt, părăsit, într-o singurătate cataclismică... Ridică privirea. Înspre sud-est - un profil de bărbat, pe cerul azuriu-roscat: Este El...

Deodată, vede valul... Profilul a dispărut... Numai valul - apă si foc între Cer si Pământ: Gata, vine!...

Sapte, opt, nouă... poate nu ajunge aici!...

Valul nu se opreste: Gata, asta a fost, gata!...

Inspirăm-expirăm...

Aude vocea mamei.

- Alisandre! Alisandre! ia-ti calul si vino!

Si parcă se trezeste din somn, mirat că stie de cal.

- De unde stii de cal?- o întrebă.

- N-am voie să-ti spun! N-am voie!...

Vocea vine dintr-un lan de porumb înalt si verde. Cer azuriu.

În spatele casei părintesti - o terasă în pantă, cu flori. Multe culori.

- Asemenea culori nu există tocmai aici, la umbră!... nu se poate!...

- Se poate!... De la apă! - parcă spune vocea.

- Ce apă? Care apă? - întreabă.

- Apa noastră! - îi arată fântâna din fata casei...

Si el parcă o vede de acolo, din spate, si se minunează.

- Ce apă ne-a dat Dumnezeu!...

Femeia cu batic gri îl trage de mânecă.

- Domnule, treziti-vă, s-a luminat de ziuă!...

- Multumesc!

- Trebuie să mergem la izvor, să prindem rând... ca să putem ajunge si la slujbă... văd că n-ati stat lângă cruce... nu-i nimic, stati linistit... crucea bate până la un kilometru!...

Lui îi vine să râdă.

- Perfect. Unde ne putem spăla?

- Este un robinet lângă troiță... o să vedeti si un chiosc la poartă... să nu uitati de iconiță!...

- Multumesc... da, da!... să nu uit!...

Coboară. Răcoarea diminetii - prin tricoul alb, larg. Ora sase treizeci. De biserică, soarele nu se vede. Își umflă pieptul...

Inspirăm-expirăm...

Ziua a doua...

În timp ce se spală pe dinti, se uită prin curtea mănăstirii. Autocare, căruțe, cersetori. Călugări cu treburi exacte. Troita. Clopotnita cu cinci clopote: mai mare, mai mic, si mai mic, si mai mic, si mai mic. Chioscul...

Se sterge pe față cu prosopul. Intră. Aglomeratie. Tejghea si rafturi. Lumânări mari si mici. Icoane. Candele. Cărți. Cruciulite si lântisoare. Sipurii cu mir. Casete cu predici. Tămâie si cărbuni. Brelocuri. Brățări. Cărțile părintelui Cleopa.

- O iconiță cu Maica Domnului, vă rog!

- Cinci mii.

Ia iconita si citeste pe spate: Apărătoare Doamnă, pentru biruintă, multumiri aducem tie, noi, robii tăi! Tu, care ai stăpânire nebiruită, slobozeste-ne din toate nevoile, ca să strigăm tie: Bucură-te, Maică, Născătoare de Dumnezeu, pururea Fecioară! Amin!

În ograda bisericii - grupuri-grupuri. Femeia cu batic gri tine o bătrână de brat si povesteste.

- Tot timpul mă rog pentru sufletul mamei. De când a murit, n-am visat-o. Tare mi-i dor de ea!... M-am rugat să mi-o trimită în vis... As'noapte, am adormit pe banca de lângă cruce, cu băiatul, că-i bolnav... Si ce credeti?... mă trezeste copilul: Mamă, mamă, uite-o pe bunica!... Mă uit: mama!... nu-mi vine să cred... mi se pare că visez... nu stiu ce să fac... mă înăbusă plânsul... parcă-s năucită... Băietelul mă strânge de mână: Bunica, mamă! bunicuta!... Nu stiu ce să spun... Mă duc la ea, o îmbrătisez si bocesc: Maică, măiculită, mamă!... tu esti?... Băiatul, si el: Bunico, bunicuto!... Câteva clipe, mi se pare că-i adevărat... Biata femeie își face cruce: Doamne, apără! Doamne, ferește!... Crede că-s nebună... întrebati-o, că-i aici, de fată!... Îmi dau seama de confuzie si o rog să mă ierte... Când îi povestesc, începe si ea să plângă...

Scoate o fotografie din buzunar si o arată la toti.

- Uitati-vă, leit mama!... Ne-a trimis-o Maica Domnului, în carne si oase!... Aceleasi picioare umflata, cu varice... aceeasi ochi... gura si zâmbetul la fel... si la fel suferă cu inima... întrebati-o!... De când am văzut-o, nu mai stiu ce fac... o urmăresc pe furis, să n-o stingheresc... sau să creadă că chiar sunt nebună... Da'-i o femeie foarte de treabă!... stiu că nu-i mama... dar, văzând-o, îmi trece dorul... dacă as avea un aparat de fotografiat... s-o vadă si fratii si surorile mele... toată lumea care a cunoscut-o... asa asemănare e greu de crezut!...

- Am eu aparat! - zice ziaristul.

- Dom'le, vă rog, plătesc oricât... o poză aici, în fata bisericii!...

- Perfect, mă duc să-l aduc!...

- Doamne, Dumnezeule, ce mare esti!... ce minune!...

- Minuni sunt peste tot, femeie! Noi nu avem vedere pentru minuni! - vorbeste un bătrân de la marginea grupului.

La poarta dinspre izvor, într-un stâlp înalt - un cuib cu barză.

- Mamă, mamă, uite o barză!

- Aduce noroc!

Drum drept si bătătorit, mărginit de nuci. Pelerinaj. Pe dreapta se duc, pe stânga se-ntorc.

- Azi, nu-i chiar asa aglomerat. Să vedeti ce-i de Ziua Crucii!

- Da, da, stiu, am fost si acu' doi ani, cu băiatul, e bolnav, are epilepsie, am fost cu el la toti doctorii...

Pe deasupra nucilor - barza în zbor calm si rotit.

Îngerul răbdării. Si al sperantei.

În biserică, multimea - ca sardelele. Asezat în dreapta, lângă strană, Alexandru își face semnul crucii. Îngenunchează. Se ridică. Iar îngenunchează... Mecanic. Prin imitatie... Acum stă în genunchi. Rugăciunea preotilor nu ajunge până la el. Doar ritmul ei cântat, îngânat. Încearcă să-i prindă întelesul. Nu reuseste. Nu-i nimic! - își aude gândul... Sigur, se roagă si pentru tine!... Dumnezeu vede, stie!...

Îl dor genunchii. Ar vrea să se ridice. Nu îndrăznest: Mama ta a stat o viață îngenuncheată în fata altarului... toate sărbătorile... si tu nu suporti măcar o slujbă!... rabdă si roagă-te!...

Se ridică, își scutură pantalonii, privește în jur.

Nu înțelege cuvintele slujbei. Preotii își scot vesmintele. Le aruncă în fată. Multimea încearcă să le prindă. Fiecare vrea să ajungă cu mâinile pe vesminte. Un preot citește.

Domnului să ne rugăm!...

Face o pauză. Tuseste...

Făcătorul cetelor celor de foc si lucrătorul puterilor celor fără de trup... cel care a aruncat din cer pe căpetenia îngerilor, care din trufie si-a încordat grumazul oare când si s-a lepădat de slujba sa prin neascultare, si pe îngerii cei împreună cu dânsul potrivnici, care s-au făcut diavoli i-a aruncat în întunericul cel adânc...

Tonul preotului - hotărât, poruncitor.

Te blestem pe tine, începătorul răutăților si al hulei, căpetenia împotrivrării si urzitorul vicleniei (...) iesi si te îndepărtează de la robul lui Dumnezeu - spuneti-vă numele!...

Un murmur de nume umple biserica.

Te blestem cu Cel ce a înecat păcatul cu apă de sus si a desfăcut adâncurile de sub cer si a pierdut pe uriasii cei necucernici si turnul fărădelegilor l-a sfărâmat si pământul Sodomei si al Gomorei în foc si cu pucioasă l-a ars si spre mărturie fumegă fum nestins. Teme-te, fugi, pleacă(...) pieri si te depărtează, rusinează-te de chipul cel zidit si înfrumusetat de mâna lui

Dumnezeu celui întrupat și să nu te ascunzi în robul lui Dumnezeu - spuneti-vă numele! - că toiag de fier și cuptor de foc și iadul și scrâsnirea dinților te asteaptă ca răsplătire pentru neascultare. Teme-te, taci, fugi, să nu te întorci, nici să te ascunzi cu vreo altă viclenie de duhuri necurate, ci du-te în pământ fără de apă, pustiu, nelucrat, unde om nu locuiește!...

Deodată, se aude ca niște grohăituri. Nu știe cu ce se aseamănă ce se aude. Porc la înjunghiere, înfuriat, încolțit de fiare, parcă... bovină chinuită, schingiuită, încolțită de fiare, parcă...

Aerul vibrează. Pardoseala vibrează. Multimea privește în toate părțile. Derută, spaimă, nedumerire. Panică.

- Ce se întâmplă? Ce se aude?

- Parcă-i de pe casetă...

- Nu, nu-i de pe casetă, e acolo, jos, în fata altarului...

Pe vârful picioarelor, încearcă să vadă. O mogâldeată neagră geme, se zbate, se lovește cu capul, urlă sfâșietor. Preotii strâng cărțile-n mâini... Citeste celălalt preot.

Izgoneste din sufletul lui toată neputința, toată necredința, tot duhul necurat, scuturător, de sub pământ, din foc, nesuferit, poftitor, iubitor de aur, iubitor de argint, turbat, desfrânat, tot diavolul necurat, întunecat, fără chip și fără rusine. Asa, Dumnezeule, depărtează de la robul tău - spuneti-vă numele! - toată lucrarea diavolului, toată vraja, toată fermecătura, slujirea idolească, căutarea în stele, vraja cu mort, vraja cu pasăre, patima desfătării, iubirea trupească, betia, nerusinarea, mânia, iubirea de ceartă, neastâmpărarea și tot cugetul viclean!...

Mogâldeata se zbate, urlă neomeneste, nepământeste.

Unul dintre preoți citește palid.

Geamătul - horcăială, icnitură.

- Doamne, apără! Doamne, apără!

Mâini pe vesminte. Totul vibrează.

- E bărbat sau femeie?

- Nu se vede. E cu fata la podea.

Răget. Icnire. Fătare de monstru.

- Diavolul... Doamne, apără!

Semnul crucii. Fata la cer.

- Fereste-ne, Doamne!

Ochii la icoane.

- I-auziti! Diavolul!

Palid, al doilea preot citește răstit, tremurat.

Te ceartă pe tine, diavole, Domnul, Dumnezeu Cuvântul, care s-a pogorât din cer, din sânul Tatălui și prin întruparea cea mai presus de fire și curată din Sfânta Fecioară, în chip de negrăit S-a arătat în lume ca să mântuiască și cu puterea Sa cea singură stăpânitoare te-a aruncat din cer și cu totul lepădat te-a arătat!...

Grohăiturile, icniturele - din ce în ce mai tare.

- Îi auziti? Diavolul! Nu-i nici o îndoială!

- Se vede?

- Da! E femeie! Îi dă cineva icoana Maicii Domnului!

Toate femeile - acoperite. Toti bărbații - descoperiți. Privesc la icoane și la cer.

- Doamne, apără!

- Teatru! - zice un bărbat.

Nevastă-sa îl muștră.

- Roagă-te, păgânule! Nu crezi nici în al doisprezecelea ceas?

Alexandru se uită în spate. Ar vrea să întrebe: De unde știi că-i teatru? Ai vreo dovadă? Ai înțeles ceva?

Ar vrea o certitudine. Dar, nimic. Bărbatul coboară privirea. Se lasă o liniste stranie.

- Amin! - se aud preoții.

- Amin! - se aud credincioșii.

- Gata, l-au scos! S-a linistit!

Semnul crucii. Agheasmă peste multime.

- Sărutăm mâna, părinte!

- Multumim, părinte!...

Ies din biserică. Tămăduitoare, lumina îi întâmpină caldă, cât trebuie să fie răcoare... vie, cât trebuie să fie blândă.

Umblă de colo-colo, prin curte, așteptând momentul acela, unic, al fiecărei inserări, când miscarea pare că trece în nemiscare și salcâmi par colaje pe cerul lăptos și rosatic la poalele apusului, și linistea se încuibă tiptil, în somnul lucrurilor, al lumilor de până la stele, parcă. Moment unic, pentru că așa îl poartă cu el, oriunde ar fi, totdeauna în legătură cu acest contur clar și definitiv reliefat în sufletul lui, contur în care salcâmi străjuiesc, până la cer, curtea și casa părintească, alungând vrăjitoarele și demonii odinioarei sale. Contur purtat ca o chemare, ca un dor de fostulscurtsitrecutpedemiracol - copilăria. Pândește clipa care refuză să mai apară. Care, poate, nici n-a apărut vreodată. Doar în închipuirea lui, ca o trenă a felului său de a fi văzut,

atunci, lumea, a încâpătânării sale de a nu se desprinde de copilărie. Sau, ca o capacitate de a face abstracție de realitate, cât să nu uite de ea și să se piardă în altă dimensiune, ca nebunul acela. Căci, în acel fel al său de a vedea, n-ar fi auzit în depărtare, ca pe un bondar, motorul umui tractor în viteză, prin sat, și n-ar fi văzut până și tractoristul murdar de vaselină și praf, și obosit, grăbindu-se spre casă, unde-l asteaptă femeia și copiii lui.

N-ar fi văzut până și bucuria linistită de pe chipurile lor frumoase de osteneală și speranță. Sau ciora aceasta întârziată, zburând razant. Sau pe tatăl său vorbind singur, deasupra ligheanului: a dracului gură de muiere! ce i-as mai da eu, oleacă, dintii, jos! - când o aude pe Dumitra lu' Căleana, de peste două garduri... Sau...

- Măine mă scol mai devreme, să prind turma, s-aduc un miel de Pasti!...

- Pot să merg și eu, tată?

- Mergi. Da', să știi că ne trezim cu noaptea în cap... să-l prind și pe Alec, la întoarcere, să împrumut rarita pentru la vie... că putea s-o împrumute el de la mine... că avea dreptate biata maică'ta...

Scoate picioarele din lighean și le așază pe mătură, să se zvinte. În sobă, focul trosnește calm. Alături - pisica. Mare. Neagră. Lutul cuptorului - rosu. Umblă prin ogradă. Toate sunt la locul lor. Numai ea, mama, nu. Într-un unghi întârziat al ființei sale, ceva refuză să admită că nu mai este. Atunci, privirea și urechea tresar așteptând-o să apară de după vreun colț, din grădină, din hambar, din ocol, de oriunde știe că a auzit-o și a văzut-o că a fost. Dar, altceva îl trage, parcă, de mânecă, lămurindu-l. Și atunci, acel ceva coboară căutând-o în lucruri. Privește lutul și o aude: pentru cine am pus eu lutul acesta?!... Ca un reproș, ca o zădărniciu, parcă l-ar certa că nu vine acasă, definitiv, să-l trăiască pe el, lutul, care de asta a fost lipit acolo, cu mâinile ei. Sau, poate vrea să-i spună: iată, câtă desertăciune în viața aceasta, care ne-a fost dată nu pentru atâta lut lipit degeaba, pe peretii unor odăi nelocuite, nu pentru zbuciumul de a avea ce nu folosește nimănui, ci pentru altceva... iată, refuzăm să vedem și alte luturi în alt fel de zidiri, numai ale tale, vesnic.

De colo-colo, prin curte, cu năuceala proaspătă a tristetii, până la geamăt. Privindu-l pe tatăl său cum scormonește jăraticul, cum se învârte în propria-i năuceală și întreabă: oare unde o fi pus, mă'ta, grătarul?... cu un ton răstit, de parcă, ea, mama este

răspunzătoare de acolo, din moarte, că a pus grătarul unde el, aici, în viață, nu-l găsește. Parcă grătarul, lucrurile trăite împreună ar refuza despărtirea. Urmărindu-si tatăl, el însusi caută un soi de grătar eteric, pus peste tot.

- Caută si tu, nu umbla bezmetic!...

Cu milă severă în glas. Că-l doare si pe el, când își vede feciorul învârtindu-se de jale si tăcând, ca si cum n-ar fi acasă... Prea multă tăcere, ca un blestem peste casa lui, parcă!...

- Dacă te duci la popa Ghionea, să pleci înainte de amurg si să nu stai mult, că ne sculăm cu noaptea în cap, cum ti-am spus!...

Tare, asa, să nu mai tacă... Asa, să-l audă alde Căleana că nu-i singur, că i-a venit feciorul...

- Bine, tată, stai linistit!... dacă merg la stână, mă duc altă dată la popă!...

Asază jarul cu clestele.

- L-am găsit...

- Unde l-ai găsit, tată?

- Era la locul lui... da', uitasem...

Fum de peste fript. Pisica se întinde, cu ochii la grătar.

Peste grădină, umbrele se suprapun din miscare.

Printre salcâmi se vede că va fi lună plină, si lumina din altă lumină, si momentul acela, de nemiscare si liniste, cum se cuibăreste.

De la lună.

Camera copilăriei. Afară s-a înnoptat de mult. Sub luna plină, serenadele subtiri ale greierilor - prin grădină. Într-un cui, în perete, deasupra patului, lângă sobă - lampa. În loc de fitil - un bec electric, de dragul ideii de lampă cu gaz. Ca si cum ea, lampa, ar fi rămas printre putinele legături cu mirifica lume a acelor ani. Odaia copilăriei si adolescentei...

Priveste modelul din tesătura lăvicerului si, deodată, în decorul lăuntric se proiectează un episod în care mama sa, asezată la război, alege itele, urmărind un desen pe un carton mare si alb. Numără niste pătrățele, apoi trece prin lamele spatei, urzeala. O dată, de două ori, de trei ori... Pe pat - copilul care citește. E iarnă. Si focul trosneste în soba cu două prichiciuri. Gesturile mamei, monotone, par eterne. Afară, vântul vâjâie viscolind zăpada. La lumina moale a lămpii cu gaz, în cartea cu copertele cartonate si îngălbenite, Roland sună lung, din cornul de aur,

fildes si cristal, până îi plesnesc tâmpilele si-i sângerează peste armură, chemând în ajutor pe împăratul său, bătrânul Charlemagne, în trecătoarea Roncevaux. Si trădătorul Ganelot îl minte pe împărat... si cornul sună din nou, parcă mistuit de durere... Si împăratul se prinde de trădare, îl leagă în streanguri, de un cal... Si fiecare cavaler îl loveste cu latul sabiei pe spate... Si împăratul, cu barbă albă până la brâu, cu sabia Joyeuse, cea fără pereche, își întornează calul si pleacă în goană, urmat de toată suita sa, în ajutorul lui Roland... Dar, prea târziu... În trecătoarea Roncevaux, lupta este pe sfârșite... Regelui Marsiliu, Roland i-a retezat chiar mâna... Bunul prieten, Olivier, este rănit, si calul său îl poartă în bătălie... Când îi văd pe cei doi, sarazinii se îngrozesc si tremură de spaimă, ca frunza plopului în vânt... Olivier moare în sa, printre dusmani... Departe, se aud francezii sunând din trâmbite... Prea târziu, căci Roland simte că i-a sosit sfârșitul si vrea să-si sfarme vestita lui sabie, Durandal, de o stâncă... Aceasta se crapă, dar sabia nu se sfarmă... Apoi, asezat lângă un pin, cu fata la dusmanii care fug, își dă ultima suflare... În golul lung al privirii, copilul vede până si strămtoria aceea, prăpăstioasă, plină de morti si răniti, si nu poate să-i lase pe sarazini să fugă neurmăriti de nimeni. Încalecă pe Veillantil, calul lui Roland; si - tâgâdâm! tâgâdâm! tâgâdâm! - îi ia din urmă pe sarazini, căsăpindu-i cu Durandal, sabia pe care i-a dăruit-o chiar Roland, rugându-l să nu lase viu nici un dusman. Se întoarce victorios la cavalerul rănit de moarte si-i vesteste izbânda. Roland îl numeste prieten si moare în bratele sale, exact când apare împăratul căruia abia apucă să-i mai spună cum, iată, a apărut, ca din senin, acest cavaler necunoscut, care i-a nimicit pe dusmani; si, drept răsplată, a hotărât să-i lase sabia si calul său...

Sfârșitul lecturii îl întristează. Își dorește, la lumina moale a lămpii, să fi fost si Arthur acolo, cu toti cavalerii lui... Sau măcar să fi trecut Robin Hood, întâmplător... Si alta ar fi fost soarta celor doi viteji!... Simte că moartea cavalerului golește totul de sens...

Citeste încă o dată, parcă asteaptă un miracol să schimbe firul evenimentelor, dar nu realizează că solutia se contura chiar atunci, în sufletul lui, prin identificare cu eroul.

Mângâie lăvicarul, parcă lâna ar purta farmecul acelor clipe.

Cu dor de lecturare, ia dosarul de pe masă, se aseză ca odinioară, rezemat de perete, cu lumina din spate si-l deschide.

Manuscrisul - capsat lateral, la capete si la mijloc. Hârtia - aspră si îngălbenită. Scrisul - tremurat. Cerneala - decolorată. Ici-colo, cuvinte tăiate nervos, zgâriate din penită. Textul nu are titlu. Răsfoieste si cântăreste din ochi. Povestire. Nuvelă. Citeste.

Ilie Muresan merge agale, pe drumul îngust si sinuos, prin satul de munte, în care a ajuns din întâmplare. Soarele de septembrie abia se mai ghiceste în stânga, după brazii din vârș. În dreapta, încă însorite, crestele se proiectează pe pânza limpede a cerului. Priveste printre genele strânse usor, pentru a obtine un efect special, si exclamă: Câtă frumusetē! İsi dă seama că vorbește tare si se uită în jur. Nu-l aude nimeni. E singur. Merge spre nord. Încet, gânditor, legănându-se. Transfigurat.

După cuvîntul transfigurat, sub o tăietură oblică, din penită, se poate citi si si coplesit.

Ce a lăsat Dumnezeu pe pământ! - își zice. Se simte si mic si mare. Va trebui să scriu! - gândește. Strânge din pumni: am destulă experiență! Voi scrie o operă deosebită, măreată!

Aici, cuvântul măreată este usor tăiat.

Sunt la vârșta marilor împliniri, marilor realizări!

Expresia marilor realizări tăiată apăsata.

Shakespeare, Ghoete... Ehei!... Voi începe chiar de mâine!...

Chiar din noaptea asta!... Se si vede scriind, noaptea, târziu, într-o odaie modestă, cu perdelele trase, la lumina unei lămpi cu sticla afumată... Patul va sta neatins, fiindcă va adormi, acolo, la masa de scris... Din când în când, se va opri să aprindă candela sau focul... Care va arde cu flăcările acelea, din soba copilăriei, trosnind si gemând a vifornită, în timp ce el se va plimba gânditor, prin cameră... Nu-l va deranja nimeni în casa veche si izolată, undeva, între sat si pădure... Doar câinii sau lupii... Si nimeni, dintre prieteni sau rude, nu va sti unde se află... Foarte rar, va trece câte un localnic, dar nu va îndrăzni să-l tulbure... Desigur, se va fi soptit între ei că acolo locuieste un mare scriitor... Vor privi curiosi si vor trece la treburile lor...

Cu la treburile lor tăiat.

Doar copiii se vor apropia chicotind, să pândească pe fereastră. El se va face că nu-i vede, tocmai să-i lase să-l vadă. Uneori, îi va chema înăuntru. Îl vor privi iscoditor. Mai îndrăzneti, unii vor întreba... Le va răspunde si le va explica pe înțelesul lor... Să tină minte si să povestească despre marele scriitor din casa părășită. Dar nu va avea prea mult timp pentru ei. Va trece imediat la scris... Da, da! Voi scrie! Ce am scris până acum, au fost

fleacuri! Plăsmuiri ale unei minti tinere, teribiliste! Nici nu se merită discutat! Chiar le voi arunca!... Nu se poate spune că n-au avut importanta lor! Mi-am format o dexteritate, un stil... Unele, poate sunt chiar valoroase... Dar, ce mai înseamnă toate acestea, pe lângă ce voi scrie, ce voi realiza.

Expresia ce voi realiza se poate descifra mai greu, sub o tăietură zgâriată.

Voi uimi cititorii, criticii, lumea... Opera mea va intra în patrimoniul universalității... Nu este exclus să mi se acorde chiar Premiul Nobel...

Ochii îi strălucesc. Inima îi bate mai repede, mai puternic. Unghiile îi intră în podul palmelor. Aerul curat și rece îi umflă pieptul. Gândul: Ilie Muresan - primul român laureat al Premiului Nobel! Simte cununa de lauri pe frunte. Cununa de lauri! - sopteste. Ce prestigiu! Ce onoare!...

Cu ce onoare tăiat.

Ce vâlvă prin ziare!... Radioul!... Televiziunile!... Emisiuni și articole!... Titluri mari și fotografia mea pe prima pagină!... Un chip gânditor... Cum vor roi reporterii în jurul meu!... Domnule Ilie Muresan, nu mai este nevoie să vă prezentăm ascultătorilor, cititorilor, telespectatorilor!... Numele dumneavoastră se află pe buzele tuturor... Opera vă este tradusă în limbile cele mai importante ale lumii!... Iată, vi s-a decernat cel mai mare premiu pentru literatură!... Cum vă explicati acest formidabil succes?

Formidabil sub o tăietură hotărâtă.

Vor fi multe microfoane. La început, îi voi privi insistent, dar distant și indulgent. Vor aștepta emotionați. Obiectivele aparatelor vor fi îndreptate spre mine. În fiecare casă, românii vor aștepta să-mi audă vocea, să-mi cunoască gândurile...

Undeva, într-un oras pe malul Dunării, la etajul patru, locuiește ea, Zânica Serban. A urmărit tot ce s-a publicat despre mine. Stie despre acest interviu. De dimineată, a intrat în febra așteptării. De nerăbdare, nici nu a putut mânca. Așteaptă în fata televizorului. Va trebui să fiu puțin trist. Palid, eventual. Nu voi vorbi imediat, să creez un moment de suspans. Voi privi departe. Privitul în depărtare produce, de regulă, un efect special. Ca și cum ai colabora cu niste forte geniale sau ai consulta zeii. Trebuie să am voce sigură, calmă, dar puțin tremurătoare, parcă venită din alte sfere: Viata, dragii mei, este tot secretul!... Mă vor privi nedumeriți, oarecum... Da, dragii mei, viata este singura explicație a succesului meu. Fiecare pagină redă crâmpie din

viată... Priviti în jurul vostru si-mi veti da dreptate!... În afara vietii nu se află nimic!... Nu treceti indiferenti pe lângă oameni!... Pătrundeti dincolo de chipul lor si veti tresări!... Dragii mei, sunt ochi care nu văd si urechi care nu aud!... Ignoranta, minciuna, lăcomia si lenea sunt încuibate în carnea, în sufletul lor, si-i distrug!... Artist adevărat este numai acela, care depistează toate acestea si le înfierează!...

Din nou, își dă seama că vorbește tare. Dar, nu e nimeni în jur. Doar el visând... si firul de apă susurând lângă drum... si adierea vântului prin frunze... Umbrele înserării au învinetit aerul, valea...

Pe malul Dunării, când va coborî noaptea peste oraș, ea va fi în fata televizorului, mă va privi, mă va asculta... Îi vor sclipi lacrimi si-i vor tremura umbre de regret pe chip... Își va aminti, desigur, cât de nedreaptă a fost... Niciodată nu voi uita noptile acelea, pe sub ferestrele ei, când pândeam fiecare miscare... Cum să uitî?... Eu, prin ploaie, prin ninsoare, prin frig, muscat de sarpele geloziei... Si ea, în casă, în pat, cu altul... Si luna aceea, ironică si rece... Si câinii aceia rătăcitori, de care mă simteam legat prin singurătate... Așteptările... Zâmbetul disprețuitor, peste umăr, când am surprins-o cu individul acela, înalt, brat la brat, sărutându-se... Minciunile... Noptile cu dragoste mistuitoare... Nu poate să uite!...

Si toti îmi vor simți înstrăinarea aceea, demiurgică... Fiecare va spune convingător: Da, este un geniu!... Mândri că sunt român, că sunt români... Le voi spune multe... Numai probleme, aspecte si solutii esentiale... Voi aborda, în special, chestiuni de ordin social... Dragii mei! - le voi zice - ca să vă fie bine, respectati si apărați legile!... Numai asa se poate învinge!... Si nu uitati legile nescrise!... Acestea sunt mai îndrăgite si, prin asta, mai viguroase!... Vor aplauda, entuziasmati... Unii reporteri vor scăpa microfoanele, stilourile... Trebuie demascati călcătorii de lege!... Înălțurati!... Pedepsiti!... Apoi, despre răbdare si speranță le voi spune: Sunt unele situatii când răbdarea este o calitate... Si altele, când poate fi un defect... Dar, în orice caz, să nu acceptati stirbirea demnității, chiar dacă vă amenintă distrugerea!... Astfel, atacatorul devine victima propriului atac, si puteti învinge!... Să nu vă impuneti răbdarea, decât în scopuri binefăcătoare!... Altfel, îndurati inutil!...

Urmează un paragraf scurt, tăiat în întregime. Sub hasurările oblice si rare, se poate citi:

Despre prietenie, am să le spun doar atât: cel mai dureros fapt între prieteni este trădarea, mai cu seamă când aceasta stă sub semnul lui Mamona. Amintiti-vă de Iuda!

După care, continuă.

Acum am să vă spun, dragii mei, câteva cuvinte despre speranță... Ea este zâna noastră bună, ne însoteste pretutindeni, ne mângâie când suntem necăjiți, ne surâde... Mai întâi, apare firavă... apoi, din ce în ce mai clară, se apropie cu voalul străveziu și cununa cu visuri pe creștet... grijulie, ne poartă prin lume, prin viață... Să n-o uităm!... Chemati-o!... și va veni... Poate învinge monștri și poate străbate hățisuri...

Asa le voi vorbi. Mă vor asculta precum copiii, iarna, basme la gura sobei. Și vor fi emotionați, cu un licăr albastru în suflete, ca o candelă în casa bunicilor. Nici nu-și vor da seama de aceasta, dar eu voi ști că arde acolo și voi fi multumit doar pentru o clipă, chipul rămânându-mi pecetluit cu înstrăinarea aceea, demiurgică. Mai mult ca sigur, le voi vorbi și despre iubire, despre dragoste.

Aici, despre dragoste este pus între paranteze.

Iubirea este apa vie a sufletului. Și viața, izvorul ei. Ura este copilul renegat al iubirii. Cine nu iubeste, nu poate nici urî. Numai iubirea ne poate salva. Ea reusește acolo, unde toată știința lumii dă gres. Prin iubire, arzi fără să putrezesti. Aceasta este singura cale.

Ilie Muresan se înflăcărează. Cununa strălucește apoteotic. Se simte geniu.

Spiralând, gândul îl temperează. Acolo, departe, pe malul Dunării, ea va realiza ce pierdere a suferit, părăsindu-mă. Nu va suporta ideea că m-a pierdut definitiv. Va telefona la rudele mele, la prieteni, să-i felicite, dar va sta cu urechea și mintea la pândă, să afle vesti despre mine. Și va afla că mă întorc chiar în seara aceea acasă, direct din capitală, cu un tren târziu. O va coplesi emotia, nu va mai ști ce face cu mâinile... Parcă o vede cum, cu mișcări febrile, își caută hainele și pantofii, își apasă tâmpilele să domolească zvâcnirile, cum încurcă mânecele pardesiului și se încheie aiurea la nasturi, uită poșeta, iese vijelios și lasă televizorul deschis. Televizorul cu imaginea și vocea mea din cinemateca de aur. Apoi, cum se năpusteste în stradă. Un taxi cu faruri domoale apare, o ia și dispăre în noapte. La gară, peronul este aproape pustiu. Sub lună, sinele par fire de argint în jurul pământului. Limbile negre și lungi ale ceasului din peretele gării merg din ce în ce mai greu, mai încet. Printre

umbre, de undeva, ca un sarpe, se strecoară un tren. Acarul schimbă macazul. O pisică păseste prudentă peste linia lucioasă si rece. Niste betivi dorm rezemati de ziduri. Unul câte unul, vin si alti oameni. Patrula trece trop! trop! trop! si se îndepărtează. Deodată, izbucnesc difuzoarelele gării. Betivii tresar. Un câine latră dincolo de linii. Ochii ei ard, inima-i pulsează puternic. Motorul locomotivei duduie înfundat, roțile scrâsnesc.

Doamne, când voi coborî obosit si trist, mă va descoperi si va alerga prin multime, voi crede că visez!... Ea - cu bratele întinse, râzând si plângând... Într-o îmbrățișare lungă, vom încurca trecătorii grăbiti... Iartă-mă! va sopți... Iartă-mă pentru toate!... Îi voi mângâia pletele negre, obrajii, tâmplele... Te iert! pentru că te iubesc!...

Luna, cu nimbul acela vesel ca un sombrero de sărbătoare, ne va privi înțelegătoare: Vă iert, pentru că vă iubiti! - ne va spune.

O pasăre nocturnă tipă si sfâșie visul. Ilie Muresan își revine din rătăcire, cu ochii aburiti. Drumul de munte, îngust si sinuos, se dizolvă în noapte, în liniste. Doar pârâul care clipeste si pasii lui care stârnesc pietrele. Merge spre nord, legănându-se... Cu gândurile ca niste păsări zburînd într-un spatiu eteric.

Cuvîntul eteric este scris deasupra cuvîntului ireal care este tăiat.

Voi scrie!... viata este o sursă inepuizabilă... voi explora adâncimi neatinse ale sufletului si ale mintii... În opera mea va fi o permanentă luptă între rău si bine... Cititorul trebuie să fie cucerit si să se corecteze... Voi fi clar, dar neobisnuit, fără notiuni sofisticate... să mi se descopere eruditia din înălțimea si subtilitatea ideilor. Voi scrie despre timp, viață, moarte... Ehei!...Timpul... Nu le voi spune asa, pur si simplu, că nu există... Trebuie demonstrat că acesta este o conventie a lumii... Desigur, acel Amin! Amin! - zic vouă, mai înainte ca să fie Avraam, sunt Eu!...ar fi trebuit să dea multora de gândit înainte de a arunca piatra ignorantei si, mai cu seamă, piatra necredintei... Timpul... si vântul! - de exemplu - vor fi ca un liant sugerând perisabilitatea... Să se înțeleagă limpede că nu se merită să trăiesti în nimicnicie...

Iată, dacă voi scrie despre acest bătrân cu capra de lant, cititorul trebuie să vadă, să simtă, mai mult decât omul si capra, lantul. Lantul ancestral, care leagă omul de animal si animalul de om...

Sau, dacă voi scrie despre aceste pietre din pârâu, rotunjite de apă si rostogolire, trebuie să se înțeleagă, mai mult decât

slefuirea perfectă, îngemănarea aceea dintre miscare și sferă, sferă și miscare...

Ori, despre lătratul acesta, fabulos, care irită somnul muntelui...

Ori, despre ciocănitura aceea, ca o mitralieră în mesteacăn...
Si...

Din dreapta se desprinde o umbră. Doi tineri se sărută în fata portii, în fata muntelui. Pasii lui nu-i tulbură .

Vă iert, pentru că vă iubiti!- sopteste.

Pe drumul îngust și sinuos, în satul de munte, prin care trece din întâmplare.

Pe ultima pagină, sub text, cu litere înflorate - cuvântul Sfârșit.

Câteva clipe, cu manuscrisul deschis, se închipuie pe acel drum de munte. Bietul om! Bietii de noi, oamenii! Fiecare, parcă la fel!...

Miezul nopții.

Prin aerul gândului aude vocea mamei: Alisandre, ai grijă cu lampa... să nu dai foc la casă... că nu te mai satură Dumnezeu de-aftă carte!... Își face rugăciunea de culcare, în cântatul de miezul nopții, al cocosilor.

Pe fereastră, prin perdea - lună plină.

Printre serenadele subtiri ale greierilor, undeva, un câine latră mai gros și mai tare.

Coboară pe niste scări în spirală. Iese în curtea scolii. Împrejurimile schimbate nu-l miră. Elevii sunt mai mari și îmbrăcați elegant. Și el are un costum nou. I se pare că școala este mai mult a lui, fostul elev, decât a lor. Pleacă din curte, taie drumul din fata portii și ajunge în sosea. Cineva îl calcă pe picior. O fată cu părul lung și negru. Școala generală pare liceu. Nimeni nu-l cunoaste, nu-l vede. Ca și cum totul se petrece altădată, într-un demult răsturnat. Merge singur și trist, spre casă. Drumul lui, de la școală spre casă. Frământă un bulgăre de lut, ca pe o plastilină. În dreapta - o grădină, chiar la poalele dealului. Grădina - parcă numai ea a rămas din atunci acela. Plânge ascuns, să nu-l vadă niste oameni care se văd privindu-l de pe marginea soselei. Aruncă bulgărele în grădină. Pe locul unde cade, apare eleva cu păr lung și negru, urmărindu-l primăvărat. Brusc, îi dispare tristetea. Are sentimentul că nimic nu poate fi pierdut definitiv, că toate sunt la locul lor, un loc numai al lor, pregătite să le vezi, să le vizitezi, să te viziteze... doar să poți...

doar să vrei... Stie că poate... Își zice: voi vedea această grădină, când vreau!... Si scoala... si elevii... Numai să vreau!...

Pe drumul spre casă - înseninat.

Apoi, în fata magazinului de încălțăminte, vorbește cu paznicul de noapte. Pe partea cealaltă, o nuntă al cărei mire este chiar el. Mireasa - chiar ea! - cu bratele pline de flori.

- Ce ti-am spus eu, dom'le?! Vezi, dacă m-ai ascultat?! Da', puteai să-mi spui si mie că te însori... nu asa, pe ascuns!...

- Ai dreptate, nea Pande! Da', mă crezi că nici eu nu stiu că m-am însurat? Trebuie să recunosti că suntem o pereche frumoasă! Uită-te!...

Si se arată el pe el, paznicului de noapte, cu mândrie. Nu-si aminteste cum si când s-a întâmplat evenimentul. Nu-i nimic, bine că mireasa este frumoasă! - își zice si zâmbeste.

- Nu mai fi supărat, nea Pande! Dacă stiam, nu-ti spuneam tocmai dumitale?!

- Nu sunt supărat, dom'le! Sunt trist! - mormăie paznicul si urmărește cum se îndepărtează nunta.

Acordeonistul cântă mergând cu spatele spre alai. Ca si cum stie că mirele este acolo, în fata magazinului, salută cu palma dreaptă la tâmplă.

Merg pe Drumul Ciungilor. Dealurile Văii Gologanului - în urmă. Unul mai înalt decât altul. Pe coamă, soarele stă să răsară si învăpăiază cerul. Dunga înmărcinată a drumului se vede ca un sarpe urias, întunecat de la crudul frunzelor. Nu se zăreste căruta. Doar trapul cailor si toaca de argint a rotilor. Până departe. Si, în sufletul lor, mai departe... Căruta - usoară. Pe scaunul cu spetează sculptată - tatăl si fiul tac, alături. Pe un brat de fân - mielul legat de picioare, cu privirea resemnată si umedă. Sfichiul biciului - usor, pe crupa cailor. Pe mijlocul drumului - troscot. Mărâcinii si corcodusii, salcâmi si cornii, porumbarii si măcesii ascund câmpul. Doar cerul si dealurile se văd din cărută. Praful înrouat, încă nu se ridică de sub copite. Răcoarea abureste respiratia. Stefan Tugui, cu hăturile în stânga si cu biciul în dreapta, priveste pe sub pălărie si îndeamnă caii, cu toncânitul acela, al limbii, în cerul gurii. Pe drumul acesta stiut si care-l stie... Ca un destin săpat de roti si măcinat de potcoave... Stefan Tugui îi stie, pe de rost, până si buruienile... În fiecare primăvară, la fel, ca si cum ar fi acolo, de o vesnicie... ca si cum

vor rămâne acolo, o vesnicie... Numai el, omul cu caii si căruța, într-un fel de trap vesnic prin lume... Pentru că, drumul nu stie că trece el, acum... sau cutare... sau cutare... Nici nu-l interesează cine este... Că nici pe el, Stefan Tugui, sau pe cutare... sau cutare... nu-l interesează dacă aceste bălării sau frunze sau flori sunt tot acelea de anul trecut... Stie că nu sunt... dar, ce contează!?...

Asa crede Alexandru că gândește tatăl lui tăcând. Pe drumul ca din poveste. Privește atent. Să nu uite ce vede. Să-si aducă aminte ce a văzut altădată:

De pe coama dealului se deschide câmpul până la muntii cei singuri, cei întunecați, cei mici.

- Tată, vezi ce nouri negri acolo, departe?

- Nu-s nouri, băietie! Sunt munti!

- Da', de ce sunt asa mici, tată? Bunica mi-a spus că sunt înalti până la cer!...

- Sunt. Da', asa se vede de la depărtare...

- Tată, când mergem la munte?

- Mergem noi, odată si odată!...

Abia asteaptă să ajungă pe coamă. Se trezeste vorbind în gând: Vezi, Ghiocel? Exact cum ti-am spus! Chiar mai frumos, nu? Asa, da, drum! si cer! si aer! si iarbă!... umbră, copaci!... Ce zici?... Asa, da, stăpâne!... asa, da!...

Soarele diminetii lungeste umbra trapului de parcă ea, umbra, ar trage caii care trag căruța care-i duce pe ei, cu soare cu tot, cu toaca rotilor de argint în suflet, cu tot...

Are senzatia de contopire cu înaltuldintoatedirectiile,ca si cum căruța ar merge pe cer si cerul ar avea înaltul pământului... chemare si teamă...

Vede că tatăl său își subțiază privirea.

- Ce-i, tată, ce se vede?

- Cineva bate pe cineva! - arată cu coada biciului pe drum, în față, departe.

Sfichiul suieră. Caii ies din trap. Hai, băietii tatei, hai!...

Galopul cailor pe umbră. Praf printre copite. Gâturi încordate. Cozi în vânt. Toaca rotilor - repede, de argint. Alergarea - vînt. Hai, băietii tatei, hai, că-l omoară!... cu furcile, cu picioarele!... îl omoară, păcătiosii!...

Biciul care suieră. Stefan Tugui care suieră. Lung. Prelung. Cu limba împingând dintii. Chiuie. Strigă. Face semn cu pălăria. Să-l audă. Să-l vadă... Lăsati-l, băă!... Îl omorâți, băă!...

Galopul, copitele - grindină. Fulger. Căruta - coajă de nucă.
Toaca rotilor - tipăt.

- Cine-î, tată?

- Alde Nistor. Tatăl si cei doi frati...

Trage de hături. Opreste caii. Sare din cărută, cu securea la el.
Cu ochii si vorba fulgerând.

- Tu stai în cărută, Alisandre!... Lăsati omu', că vã tai!... Pastele
mamii voastre!... Trei pe unu, ha?... Vã tai ca pe porci!...

- Nu te băga, Stefane! L-am prins la furat! De-o săptămână îl
pândim, noapte de noapte! I-arătăm noi lucernă!...

Îl lovesc pe rând, cu ghioaga, cu furca si picioarele.

- Scoate-mă, Stefane, că mă omoară! Îmi rămân copchilasii fără
tată, Stefane!

- Fără tată, da'? Da', când ti-ai băgat coasa în munca altuia, n-
aveai copchii? La muncă, nu la furat!...

Caii își rod zăbalele, își frământă copitele, fornăie. Alexandru se
dă jos din cărută.

- Cine-î, tată?

- Gligore Istrati... l-au prins la furat... poa' să moară... are cinci
copchii, nenorocitu'... Lăsati-l, că-l omorâti, băi, Manoilă!... O
să înfundati puscăria!...

- Cel puțin zece ani, de fiecare! - zice Alexandru, tare.

Se-ntorc să vadă cine a vorbit. Alexandru stă în fata lor. Se lasă o
clipă de asteptare, nedumerire si tăcere.

- Ce treabă ai tu, băi, Alisandre? Ce te bagi?

- N-am nici o treabă. Da', asa-i legea!... Treaba voastră... după
cum arată, cred c-o să moară!... trebuia dat pe mâna politiei... c-
asa-i legea!... Ce vă faceti, dacă moare?...

Ca la comandă, tustrei îl privesc pe hot. Fata nu i se mai
cunoaste, de sânge. Prin cămasă - răni de la coarnele furcii. Are
spume la gură si ochii umflati. Stă încovrigat, ferindu-si capul.
Geme.

- Acum, ce faceti cu el? Că moare, păcâtosilor!

Bătăusii se uită si tac buimăciti. Manoilă, tatăl lor, se
dezmeticeste.

- Ia-l în cărută si du-l la doctor, Stefane!... da', să nu mai fure!...

Îl aruncă în cărută, ca pe un sac, lângă mielul legat.

- Nu mă lăsa, Stefane! Nu mă lăsa!...

- Nu te las, Gligore, nu te las!... da', să nu mai furi!...

Biciul pocneste în aer. Hai, băietii tatei!...

- Mai repede, tată, că moare! Mai repede!...

- Nu moare, Alisandre, nu moare!... da', să nu mai fure!...
Din urmă, praful drumului acoperă lumea până la cer.

Cu picioarele prăfuite în lighean. Cu pantalonii suflecați până deasupra genunchilor. Cu mâinile pe genunchi. Cu privirea departe. Soarele - dincolo de salcâmi. Râcoarea apei îl înviorează. Îl ustură zgârieturile. Coarnele raritei i-au înclestat palmele. Parcă i-au smuls bratele. Își îndreaptă spatele. Roteste capul. Se aud articulațiile...

- Sfânta osteneală! - sopteste.

Stefan Tugui - prin ocolul vitelor. Hrănește dobitoacele. Se aude mica mare hărmălaie domestică a fiecărei seri. Ca un ritual, ca un suflet al ogrăzii.

- Mars de-acolo, jabă! - vocea tatălui, dăgănit.

Prin aerul gândului său, glasul mamei: Fără mine, câinii o să vă mânănce!... O să vă aduceți aminte de vorba mea!...

- Da', mamă, chiar ne aducem aminte!...

Stefan Tugui privește prin ogradă.

- Da', toate-s la locul lor... e bine...

Singur. Supărat.

Peste gard - o cărută cu cai.

- Noroc, Stefane!

- Noroc, Manoilă!

Singur, supărat, soptit.

- Alde Nistor!... paste de mamii lor!... trec pe drum ca și cum n-a fost nimic!... că puteau să-l omoare!... nici măcar nu se opresc să întrebe: cum a fost, băi, Stefane? Ce-a zis doctorul?... Să fi fost ei acolo, să-i bestească... să le tremure izmenele, când tuna și fulgera doctoru'!... Că nu eu l-am bătut... De ce să-mi facă mie raport!... Că eu l-am scăpat!... Și ce dacă am fost martor?... de ce să mă cheme la proces?... Nu-i drept!... De ce să mă plimbe prin tribunale?... Că așa-i legea!... O fi așa, da', și viața-i parsivă!... Ei or să scape, că au cu ce să-i ungă pe tot!... Iar eu să mă aleg cu drumurile... Și să-mi fac și dusmani!... Si doctoru' mai vrea să-mi amestec și băiatu', ca martor!... Si muierea asta, toantă, care zghiară cât îi ziua de lungă!... c-o auzi de peste două garduri!...

Termină de greblat iarba, reazemă grebla de sură, se apleacă peste staul, prinde mielul de picioarele din spate și se îndreaptă

spre cotlon. De pe prispă, Alexandru vede mielul deasupra salcânilor, parcă direct pe cer.

- Adă cutitul, Alisandre!

Scoate cutitul din dulap, pipăie lama lucioasă și ascuțită, cu buricul degetului mare, și se înfioară.

Cu genunchiul pe grumazul mielului, Stefan Tugui ia cutitul.

- Dacă ti-i milă, nu te uita, că moare greu! - zice retezând, dintr-o mișcare, beregata mielului.

Sângele tâsneste și moaie praful pe două palme de loc. Câinele latră schelălăit, zornăindu-și lantul. Cocosul cel porumbac privește dintr-un ochi. Prin salcâni, gugustiucii își scutură aripile de răcoare. Departe, în viteză, prin sat, ca un bondar, motorul aceluiași tractor, parcă.

De acolo, de pe prispă, se înserează ca în fiecare zi, parcă.

Râpa Bălusului. Cu punte de lemn. Veche și strâmbă, cu balustrada gata să cadă peste bălării, peste sălcii, peste firul de nisip uscat.

Când plouă, de sus, de la Huietoare, apa dă peste maluri, inundă grădinile, rupe podurile, înecă vitele și păsările, ia câpitele și lemnele.

Singura punte. Salcâni înalți și des. Firul apei - labirint. Nisip moale și răcoros la tălpi...

Tălpile copilăriei... prin nisip... parcă același nisip... Urcând pe firul apei, unul după altul, tiptil, cu arcuri și săgeți, pândind la stânga și la dreapta... Ca în cărți, ca în filme... El, Robin Hood, în fată... Câinii nu mai erau câini, găinile nu mai erau găini... erau dușmani din umbră.

La Huietoare - malul înalt și drept, cascadă când plouă, huind până departe... Satul cu ochii pe apă...

- Crește?

- Crește!

- Parcă nu mai crește.

- Crește, că a acoperit tot bozul!

- Io-te un gard! I-a lu' Gradea!...

- Nu-i a lu' Gradea, că-i de sipcă!... I-a lu' Pasolică!...

- Io-te s-un porc! De-a cui să fie, Stefane?...

Apa - la grinda podului.

- Rupe podul!

- Nu-l rupe! Salcâmul rezistă! Dacă nu-l dregem, îl rupea!

- Da' puntea, precis o rupe...

- Puntea, da, că-i vai de capu' ei!...

Pășeste pe punte. Atent, aproape solemn. Si zâmbind: iată râpa cea mare!

Pe malul celălalt, altădată, ulita se lărgea direct în maidanul popii. Acum, gardul cel vechi este nou, cu scândură de brad, bine geluită si înaltă.

- Aista-i gard, băi, Gligore? Până la cer trebuia!...

- Ca să nu se vadă în ogradă, nea Stefane! Pe aici trec toti, si se uită, si vorbesc... asa-i lumea!...

Prin gândul felului său de a vedea.

Din grădina lui Gligore, amiroase a salcie înflorită si a brazdă proaspăt arată. De la capătul celălalt al ulitei vine un bătrân sprijinindu-se în cârjă. Cu mustată si tâmple albe, cu pălărie, cămasă în carouri, vestă, pantaloni cenusii si largi, curea si pantofi din piele neagră. În dreptul lui Alexandru își propteste cârja si se opreste. Trec stoluri încolo si încoace, spre cuiburi...

- Bună ziua, mos Costache!

- Să trăiesti, nepoate!... dumneata trebuie să fii de-alde Tugui... nu cumva esti Alisandru a lu' Stefan?

- Eu sunt, mosule. Matale ce mai faci?

- Eu?... Eu însel moartea de zile, nepoate!...

- Lasă, că te tii tare, mosule!

- Ce tare, nepoate?... de-acu' sunt de sama lu' bunic-tu' Gheorghe... cam gata... se încheie a sarlatanului... ce-i drept, îmi mai târâi izmenele de colo-colo si-mi astept veleatul... asta-i!... Apăi, mergi sănătos, nepoate!... si spune-i lu' Stefan să treacă, după Pasti, pe la mine, că am o vorbă!...

- Am să-i spun, mos Costache!... multă sănătate!...

- Cât o vrea Cel de Sus...

Arată cu cârja spre cer.

Turlele bisericii, clopotnita - printre salcâmi. De la biserică, imediat peste sosea - casa părintelui Ghionea, pe coamă, în coada Malului Mare, cu ziduri din cărămidă, cu patru ferestre înalte si în trei canate, cu ușă din lemn, cu stresini largi, ca o mansardă oarbă... Lucrătură veche, boierească.

Alexandru deschide poarta. Scârțâitul balamalelor stârneste câinele. Intră pe o alee mărginită de troscot verde. Calcă sfios, să nu trezească ecoul pasilor de odinioară, vocea poruncitoare a mamei: Du-te fuga la părintele Ghionea si spune-i să vină repede, că baba Marghioala își dă duhul! Ai venit?

Se vede alergând desculț, prin colbul fierbinte și moale al drumului, trecând puntea, cu frică, repede, prin uliță, prin maidanul popii, repede, tăind soseaua, scârtâind poarta...

- Care esti acolo, bre?

- Săru' mâna, mos părinte! - gâfâind, parcă vorbind și cu mâinile și cu ochii.

- La ce-ai venit, măi, tâcă?

- M-a trimis mama... să vii repede, că baba Marghioala își dă duhul!

- Bine, asteaptă să-mi iau cele de trebuință... Că greu o mai chinuie Dumnezeu, de-o săptămână, bre!...

Apoi, pe drum, înapoi, alergând, în pasul mare al popii.

- În ce clasă mai esti, bre, Alexandre?

- În clasa a patra, mos părinte!

- Și cum mai înveți?

- Bine, mos părinte!

- Ți place să cânti?

- Îmi place!

- Ia, cântă: Si să vezi cucoanele/ cum deschid obloanele/ Si să vezi fetitele/ cum deschid portitele.

Vocea fornăită a popii și glasul ca de clopotel al copilului, prin salcâmiile lui Gligore.

- Buun!... N-ai vrea să te fac preot?

- Nu știu, mos părinte! S-o întreb pe mama!

- Întreab-o! Si când termini școala, să vii la mine!

Pe aceeași alee, în curtea părintelui Ghionea. Peste sat, peste lume, aripă largă - înserarea.

- Care esti acolo, bre?

În papuci și cu pantalonii suflecați, părintele vine la poartă. Are cămasă albă și pulover de lână gri, descheiat la nasturi. Mustata îi cade simetric, contopindu-se cu barba albă.

- Sărutăm dreapta, părinte!

Ochii mari și câprui, sprâncenele negre, parcă trasate cu creionul de machiaj, ridicate sub fruntea înaltă, îi dau preotului o căutătură de uimire, de permanentă revelație.

- Dumneata esti, bre, Alexandre?... bată-te norocul!... Intră și iartă-mi tinuta!... tocmai mă clăteam pe picioare!... Coană preoteasă, ia vino, bre, să vezi pe cine avem s-avem noi musafir?

Stergându-si mâinile cu sortul, preoteasa iese din bucătărie si se bucură cu un chiot de surprindere.

- Ptiu! Ia te uită ce oaspete!... Ce-ai visat, Alexandre?

- Da, da!... ce-ai visat?... auzi, domnule, să nu-l mai recunosc, nu alta! - o îngână părintele.

- Săru' mâna, coană preoteasă!...

Vrea să-i sărute mâna.

- Stai locului, tocmai tăiam niste ceapă!... fac o tocăniță de post, nu stiu ce să-i mai dau părintelui... tare-i mofturos!... aia nu-i prieste... aialaltă a mai fost si ieri... dacă-i fasole, de ce nu-i pilaf... dacă-i pilaf, de ce nu-i spanac... stiu eu ce-ar vrea dumnealui!... i s-a făcut de-un grătar ori de-o tochitură!... da', i-am spus: fă numai un semn, părintele, si gata-i friptura!...e mai simplu...

Părintele intervine neconvingător.

- Nu se poate, coană preoteasă! Carne în postul mare?! Cum asa, bre? Ce, suntem păgâni?

- Păi, atunci, nu mai mofturi si mănâncă ce-ti pun pe masă! Mai răbdăm câteva zile, că nu dau tătarii! Si mai trebuie să dăm si exemplu!...

- Hai, bre, Alexandre, să intrăm în casă si să ne omenească preoteasa cu un pahar!... că asta avem voie...

Tinda miroase a vărut proaspăt. În dreapta - bucătăria. Întră în stânga, în camera de zi a părintelui, încăpătoare, cu două geamuri. Nici o schimbare, fată de altădată. Lângă fereastra dinspre curte - un dulap de nuc sculptat, cu pahare în vitrină si cărți pe două rafturi. Către tindă - soba din teracotă si o ladă cu lemne. Divanul cu spetează, lipit de perete. Spre sosea - o masă si două scaune.

-Ia loc, Alexandre!

Se aseză pe scaunul din dreapta. Chiar deasupra capului - o icoană cu Ioan Botezătorul descult prin pustiu. Candelă aprinsă. Busuioc.

- Ia spune, bre, Alexandre, ce mai este pe la oras? Tot nebuneală?

- Cam nebuneală, părinte!...

Din tindă, preoteasa intră cu un cop de sticlă, plin cu vin rosu, si cu trei pahare.

- Fă-ti datoria, părinte!

Prin sticla subtire a paharelor, vinul se vede ca o sângerare.

- Cum vă simtiti ca pensionar, părinte?

- Ce sã-ti spun, bre, Alexandre? Nici n-am apucat sã-mi dau seama... Pãrintele Carp are familia la oras... mai pleacã... si eu îi tin locul... S-a dovedit a fi om întelegãtor...

Cu bratele sprijinite de masã, preotul Ghionea gesticuleazã convingãtor.

- Dumneata, bre, Alexandre, ce mai faci? Nu te-ai gândit sã te cãsãtoresti? Biata Maria, maicã-ta, mult si-a mai dorit sã te vadã asezat la casa ta, a fãcut bãtãturi la genunchi, rugãndu-se în biserici si pe la mânãstiri!... Toate la vremea lor, Marie!... stiu cã-i pãcat sã umbli cu una si cu alta, cum zici!... da', mai roagã-te!... îi spuneam... Avea dreptate...Pãcat este când facem ce a poruncit Dumnezeu sã nu facem, cum tot pãcat este când nu facem ce ne este dat!...

- Atunci, putem, pãrinte, sã ne rugãm si asa: Iartã-mã, Doamne, cã stiu si nu fac, cum mã ierti cã nu stiu ce fac?!

- Desigur, chiar îmi place sintagma... dar, cel mai bine este sã ne supunem poruncilor si sã nu ne mai eschivãm apelând la tot felul de speculatii!... Mosii si strãmosii nostri s-au cãsãtorit, ne-au adus pãnã aici, si nu se poate spune cã nu-i bine...

- Aici cred cã e problema, pãrinte... Cã nu ne supunem fãrã sovãire... cã nu ne încredem în El, cu toatã dragostea... o facem din teamã, nu din convingere... prin convingere întelegând iubire si credinã, si nu stiintã si cunoastere, neapãrat!... Am dreptate?

- Cred cã da, Alexandre!... De aceea, Iisus preferã inimi simple, capabile de exaltare... nu speculanti, dialecticieni imbecili, demagogi...

- În acest caz, cum putem cunoaste ce ne este dat sã facem?

Pãrintele ascultã, semn cã-i place conversatia, închide ochii, parcã ar privi în lãuntru sãu.

- În Sfintii Pãrinti gãsim: Cel ce vede binele, adevãrul, e mai luminat decãt cel ce stã sã aleagã!... Asta înseamnã cã un bun crestin nu poate fi ignorant... Ignoranta este un pãcat grav, trebuie sã cercetãm si sã cunoastem, sã nu alegem orbete... arbitrariul nu exclude mâna lui Dumnezeu din înfãptuirile noastre... Si cum putem chema aceastã mânã?!... Prin credinã, prin post si rugãciune!...

- Iertati-mã cã vã întrerup! Dar, ce ne facem cu acel: Crede si nu cerceta!?...

- Am citit undeva cã aceastã sintagmã, pusã în seama Sfintei Scripturi, este ignorantã si maleficã. În Scripturã avem: Bateti si vi se va deschide!... Sau: Cãutati si veti gãsi!... Iar la Sfãtul Pavel

citim foarte clar: Cercetati toate, dar tineti ce este bun!... Ce este bine, în general.

- De acord. Si cum putem cunoaste ce este bun?

- Spuneam despre mâna lui Dumnezeu... Apoi, mai există si duhovnicul care are datoria să te îndrume. Un bun crestin se mărturiseste, se împărtășeste... Un bun duhovnic te ascultă, te sfătuiește... Cunoasterea nu este oprită de Dumnezeu. Un preot spunea undeva că răul se află înrădăcinat tocmai în libertate, dar în libertatea bolnavă, si nu este uman ci neuman, si că el atacă în punctele slabe, cunoscând bine slăbiciunile omului.

- Să înțeleg că suntem în pericol chiar si când slujim frumosul si binele?... Arta, de exemplu!... Când iubim?... Când admirăm?..

- Negresit! De aceea se spune că există o măsură în toate! Am avut un asemenea caz chiar aici, în parohie. Ai auzit de unul, Haralambie Mîtu?... i se mai zicea si Mutu!...

- Am auzit-o pe mama vorbind....

- Stătea la capătul satului, cum iesi, pe stînga... Acum, casa-i părăsită... O cumpărase de la Holban, văcarul, pe care l-a călcat rata... E mult, de atunci... poate-ti amintesti!...

- Ceasu' cel rău, dom' plutoner, azi, martea!...

- Si eu ce scriu în raport, nea Enache!... cu ceasu' rău si cu martea?...

- Scrii adevăru', dom' plutoner?...

- Care adevăr, nea Enache?

- Cum a fost!... în ziua de... la ora de... când a trecut rata prin dreptu' căsoaiei lu' Tugui... eu, soferu', am auzit o bufnitură pe care-a auzit-o toată masina... si rata s-a oprit brusc... de era să ies prin parbriz... Asta-i adevărul!... Si, când eu, soferu', m-am dat jos să vād care-i treaba, m-am uitat dedesupt si am văzut o ghioagă în cardan... si pe Holban mort... Asta-i!

- Da', martori? Ai vrun martor?

- Cum să nu? Toată masina!

- Toată masina, ha!? Care-ai văzut, bă, ceva?

- N-am văzut, dom' plutoner, că din fată nu era nimnea, iar din spate era un colb...

- Vezi, nea Enache? Ai dat de belea!... N-ai martori!... Poate de la căsoaie să vi văzut cineva!... Care esti, bă, de la căsoaie?

- Eu, paznicu', dom' plutoner!... si băiatu' lu' ?tefan!... da'i mititel...

- Cum te cheamă, măi, tâcă?

- Mă cheamă Tugui Alexandru si am cinci ani...
- Bravo, măi, tâcă!... Da', pe tine, paznicu', cum te cheamă?
- Roscan Costin... doar stiti...
- Stiu. Da', trebuie să scriu ce-ai văzut! Ai înțeles?
- 'tăles, dom' plutoner!
- Dacă ai 'tăles, spune ce-ai văzut!
- Păi, ce să văd?... Rata venea din colo si lăsa în urmă un colb...
- Si-atât?
- D-apăi cât, dom' plutoner?
- Si Holban unde era, băi, nea Roscane? Că doar n-o fi iesit direct din pământ, sub roti!...
- Nu stiu,dom' plutoner!... azi nu l-am văzut... mereu l-am văzut... da', azi, nu!...
- Băi, nea Roscane, faci băscălie cu mine?!
- Nu fac. Da', asa este! Pândea din salcâmi, în fiecare zi, să vadă când vine rata, arunca ghioaga după ea si striga huooo! cât îl tinea gura...
- Păi, vezi, dom' plutoner, vrei să mă nenorocesti!
- Ce să văd, nea Enache? Mata trebuia să vezi!
- Cum să văd prin colb? Dumneata vezi prin colb?
- Vedem noi ce-i si cu colbu'!... Zi, nea Roscane... de ce arunca ghioaga? ha?... Era ticnit?
- Nu era, dom' plutoner. Da', asa-i venea lui, când vedea rata!... Copil blond. Ochi albastri. Privire speriată.
Lângă roata din spate - Holban, cu mâinile pe piept si cu fata la cer.
La cap, înfiptă în balastul soselei - o lumânare aprinsă.

Vocea părintelui este calmă si linistită.

- La început, lumea nu si-a dat seama că alde Holban plecaseră. A aflat tocmai primăvara, când a văzut un străin reparând gardul si casa. Fiind harnic, îngrijit si arătos, oamenii au încercat să intre în vorbă cu el, dar n-au reusit mare lucru. Chiar si la bună ziua abia dădea din cap. Prin sat venea rar, la magazin sau la postă. Mergea repede, cu pălăria trasă pe ochi, fără să privească în stânga ori în dreapta. Nici pe mine nu mă saluta, cât sunt eu de preot. Din cauza asta, i-au si zis Haralambie Mutu.

Cică un sâtean, la crăsmă, l-a întrebat pe postas cum îl cheamă pe străin:

- Haralambie Mitu! - a spus postasul.

- Poate Mutu, nu Mitu! - a râs cineva.

Si eu am încercat... dar, mai mult decât: da, părinte! si: nu, părinte! n-am scos de la el. Dacă am văzut asa, l-am lăsat în plata Domnului. Că nu făcea rău nimănui. Ca si cum n-ar fi existat!

Au trecut cam sase-sapte ani. Satul se obisnuise cu felul lui de a fi. Muncea continuu. Vara si toamna, lipsea cu săptămânile. Unii l-au văzut mergând la târg, în autobuz...

- O fi având vreo ibovnică... e chipes! - zicea câte unul.

- Ceva nu-i în regulă cu el! - auzeai pe altul.

În anul când a dispărut, chiar în ajun de Sfânta Maria Mare, seara, după slujbă, ne-am trezit cu el în biserică. Eram numai eu si dascălul. Ne pregăteam să plecăm. Părea bolnav si obosit... Intră cu pălăria în mână si cu privirea în pământ. Priveste cu teamă.

- Sărutăm dreapta, părinte! - zice.

- Dumnezeu să te ajute, bre, Haralamb! - răspund cu mirare.

Ridică ochii doar o clipă, ca si cum i-ar fi fost frică. Era înalt si împlinit la trup. Dar, cum stătea acolo, inspira milă.

- Părinte, te-as ruga să mă asculti! As vrea, dacă ai timp si răbdare...

- Foarte frumos, bre, Haralamb!... Ai tinut post? - îl încurajez crezând că vrea să se împărtășească.

Intru în altar, să-mi iau cele de trebuință.

- Sezi colea, în genunchi! - îi spun.

- Părinte, nu te supăra, nu de asta am venit, voiam să mă ascultati asa, ca de la om la om... dacă nu ai timp, trec altădată!...

Părea foarte tulburat.

- Nu-i nici o supărare, bre, Haralamb!...

Ne asezăm pe bancă, în grădină.

- Zi ce ai pe suflet!

- Nu stiu cum să încep... Cred că am ceva în lăuntru meu, părinte... ca un blestem care ucide. Cred că am asta demult, de când eram copil. Mi-am dat seama târziu. Trebuie să vorbesc. Nu mai pot tine. Acum, când o iau înapoi, pe firul lucrurilor, îmi spun că ar fi trebuit să înțeleg mai devreme. Nimeni nu poate crede asa ceva. Să vezi, părinte!... Când eram copil, într-o iarnă, aduce tata un mânz în casă, fătat chiar în dimineata aceea. Cred că vedeam, pentru prima oară, un mânz. Era asa de frumos, că-mi venea să-l strâng în brate. A doua zi, l-au găsit mort, lângă iapă. Mama spunea că l-o fi deochiat una, Bălasa, vădană, întoarsă de la tâtă, care, când se mira, cică doboră boul din

picioare. Am plâns mult după mânz. Altădată, fiind elev, în clasa noastră a venit de la altă școală o fată blondă, cu ochi mari și albaștri, foarte frumoasă. Nu-mi puteam dezlipi privirea de pe ea. Așa era de frumoasă. A doua zi, nu a venit la școală. N-a mai venit deloc. Murise. Nu mi-a trecut prin minte că as avea vreo legătură... Abia mai târziu, pe la treizeci de ani, după ce am înțeles ce este cu mine, am legat totul și de aceste întâmplări... Și câte or mai fi fost!... Dar, să vezi!... Locuiam cu soția în mijlocul târgului, într-o casă cu grădină, pomi și flori. Copilul nostru murise. Era primăvară. Tocmai săpasem în grădină și curătasem copacii. Într-o dimineață, aproape de Paști, ies din casă și văd un zărzărel înflorit. Simt o emoție atât de puternică, încât îmi dau lacrimile. Soția plecase la țară. Abia asteptam să se întoarcă și să vadă zarzărul, că ea îl plantase. Pe la prânz - ce crezi, părinte? - zarzărul nu mai avea nici o floare. Brusc, mi-am dat seama și am înmărmurit: din cauza mea... Doamne, eu sunt cauza!... eu, numai eu!... Plângeam cu zarzărul în brate... îmi treceau prin minte toate acele întâmplări despre care ti-am spus... și altele, despre care nu ti-am spus... Poate chiar copilul meu, părinte!... Ți dai seama?... Și, de atunci, trăiesc în acest cosmar... Când s-a întors nevasta, nu i-am povestit... speram că mă înșel, că este un lant de coincidențe care mă tulbură... și m-am rugat la Cel de Sus să mă ajute... După două săptămâni, zarzărul s-a uscat... Am ținut totul în taină... până într-o zi, când soția mi-a zis că-i gravidă... M-am bucurat, dar m-am și cutremurat... Pentru că, am auzit clar, din lăuntru meu, o voce rea: va muri!... să moară!... să moară!... Stăteam încremenit... Nevasta mă privea nedumerită... i-am spus că n-am nimic, în timp ce auzeam vocea... Apoi, am răbufnit: nu va muri! nu va muri! piei, satană!... Îmi făceam cruce și strigam prin casă, prin curte... Sunt multe de povestit, părinte! Normal că nevasta m-a crezut nebun! Și eu credeam și cred asta!... De aceea, când a fost să nască, am plecat de-acasă, fără să las o vorbă... Ea era la maternitate... Sunt șapte ani, de atunci... nu mai știu nimic despre ei... umblu pribeag prin lume, ferindu-mă de oameni... Vara și toamna lucrez la o fermă, dacă mai are rost... Și pe drum, când merg, îmi trag pălăria pe ochi... mi-i frică să mă uit la oricine, la orice, să mă atasez, nu cumva să vină vocea, care mă urmărește pste tot: să moară! să moară!... Peste tot, părinte, peste tot!...

Ajută-mă!... Învață-mă ce să fac!... Cu o lună în urmă, mă duceam la postă, pe sosea...aud un claxon, mă feresc... și,

uitându-mi blestemul, mă uit: doi miri într-o masină decapotabilă, care-mi amintesc de nunta mea... Simt emotia aceea... și aud vocea: să moară! să moară!... Cu pâlăria pe ochi, m-am ferit din drum, să treacă nunta...

Asta-i!... Restul îl știi, părinte!... că dumneata i-ai cununat și tot dumneata i-ai înmormântat!...

Preotul Ghionea își face semnul crucii.

- Se împlineste un an, la Sfânta Maria Mare, de când a dispărut. Nimeni nu mai știe de Haralambie Mutu.

Noapte. Târziu. Carul Mare - la locul lui. Alexandru merge cu luna în spate și cu ochii la stele. Caută steaua Alcoor. Parcă o vede. Parcă n-o vede.

Cine o vede, are ochi buni. De aceea, i se mai spune și steaua oftalmologică! - spunea doctorita aceea așa de vorbăreată încât, într-un sfert de oră, i-a povestit cum a ajuns medic fiziolog.

A avut o mătușă, soră mai mică a tatălui ei, foarte frumoasă. Uite, se vede și din poză! - spunea arătându-i o fotografie în alb-negru. Mătușa asta era studentă la medicină și dorea să se specializeze în fiziologie. Dar, ca o ironie a soartei, a murit chiar de tuberculoză, în ultimul an de facultate. Și, înainte de a muri, l-a rugat pe fratele său să-și dea fata la medicină și i-a lăsat toate cărțile, ca mostenire. Părintii nu i-au povestit dorința mătușii sale, ci că să n-o influenteze. Dar, ea a căpătat aceeași pasiune și datorită acelor cărți, poate. Chiar s-a specializat în fiziologie. În timpul studiilor, un profesor a tresărit când i-a văzut ochii. Aflându-i numele, s-a tulburat și a întrebat-o dacă există vreo legătură între ea și fosta lui colegă. Spunându-i că aceasta a fost soră cu tatăl ei, profesorul a îndrăgit-o.

Și tot în acel sfert de oră a mai povestit cum nici nu se măritase încă și a visat-o pe mătușă-sa, deși n-o cunoscuse, și i-a spus că va avea un copil și să-l boteze Laurentiu. Aflând ce a visat, tatăl ei și-a amintit că sora lui avusese un prieten aviator, care s-a prăbusit în război. Dar, nu-și mai aducea aminte numele lui.

Când au căutat prin scrisori, au găsit o fotografie în alb-negru, îngălbenită de vreme, în care aviatorul se sprijinea de aripa avionului și privea în depărtare. Pe spatele fotografiei era scris apăsat: Iubire, iubire, iubire! Pentru Eternitate, Laurentiu!

Era bărbat bine, așa, în uniformă. Și deștept, dacă a scris eternitate cu literă mare. Și tot, care au văzut fotografia, s-au

întrebat cât de mult l-o fi iubit mătusă-sa, dacă, după atâția ani, le-a apărut în vis, ei și tatălui său și le-a spus ce le-a spus. Tocmai când se pregătea să-i povestească și visul tatălui, intră o bătrână, mama unui pacient, se interesează dacă băiatul ei este tare bolnav și află că acesta are tuberculoză și că trebuia să-l fi adus mai demult. Când doctorita o întreabă dacă fiul ei consumă alcool, femeia spune: cam bea, maică, alcool! Și el, Alexandru, a râs. Nu râdeți, chiar există o stea cu numele Alcool, lângă Carul Mare, la o palmă de oiste, pe care oftalmologii o folosesc de probă! - a replicat doctorita.

Stea pe care el, acum, parcă o vede, parcă n-o vede...

- Ce te uiti, băi, Alisandre, ca vitelu'? - aude din spate.

- Bună seara, domnule! - tresare.

- Lasă, băi, delicateturile voastre de oras! Mă cunosti ori nu mă cunosti?

- Nu vă cunosc, domnule!

- Vino încoace, nene, mai la lumină! UITĂ-TE bine la mine! Acum, știi cine sunt?

- Nu. Nu te cunosc. Ce vrei de la mine? - se răsteste.

- Hopaaa! S-a supărat domnul! Adică, ce vrea un pârlit ca mine, de la domnia sa!?... Vreau să bem un pahar!... Asta vreau!... Am eu vin!

- Nu beau la ora asta!

- Hopaaa! Domnul nu bea la ora asta!... Da', eu cred că domnul bea!... Că, dacă nu bea, îi tăiem mâna dreaptă!... Avem tot ce ne trebuie!...

Se bate cu palma deasupra buzunarului de la piept.

Alexandru se înfioară: cutit! cutit de înjunghiat porcii!

În linistea nopții - vocea mamei: vezi, Alisandre, mamă! ti-am spus de-atâtea ori să nu mai umbli noptile, că sunt tot felul de nebuni și răi!

- Bine, domnule! Să bem un pahar! Dar, să știi că nu mi-e frică de cutitul tău!

- Care cutit, băi, Alisandre? Ai văzut tu vreun cutit la mine?

- Ce-i drept, n-am văzut!

- Păi, vezi, nene? Ia și bea!

Duce sticla la gură. Se face că bea.

- Ce te faci că bei, băi, Alisandre? Crezi că sunt spurcat?

- Nu mă fac, domnule! Uite că nu mă fac!

Bea o înghititură... două...

- Asa, nene! Asa, da!... Si zici că nu mă cunosti!?... Hai colea, în maidanul popii, c-o să mă cunosti tu!...

Îl trage mai la întuneric.

- Eu sunt de-alde Călărasu!... Neculai!... Ai auzit de mine?

- Am auzit.

- Cine-s, băi, alde Călărasu?

- Niste oameni.

- Niste oameni, da. Da', cum mă cheamă, stii?

- Stiu, Neculai. N-ai fost în clasă cu al lui Mistreanu?

- Am fost. Lasă asta. Hai să dăm cărțile pe fată!... Bunicul meu i-a tăiat mâna dreaptă bunicului tău. I-adevărat?

- Adevărat. Da', asta a fost demult! S-a uitat!

- Nu s-a uitat, Alisandre! Că bunicu' ne-a spus, cu limbă de moarte: feriti-vă de-alde Tugui... bunic'su s-a jurat că nu se lasă până nu mă omoară pe mine sau pe unui' de-al nostru!...

- Acum sunt morti amândoi...

- Sunt. Da', de unde stiu eu ce aveti voi în cap!?

În linistea noptii, gândul - cucuvea.

Întuneric. Fără stele, fără lună, târziu. Pe Dealul Gologanului. Drumul - chiar pe coamă. Bivol ostenit - valea doarme. Căruta - în lanul de porumb. Vântul - soaptă prin frunze. Rontăitul cailor - până departe. Bunicul si nepotul dorm în cărută, înveliti cu mantaua, pe fânul prospăt cosit. Sforăitul - printre greieri. Nu vede primul fulger, dar aude tunetul trezind valea.

- Vine ploaia! Să înhămăm si să iesim la drum! - zice bunicul.

Alt fulger. Alt tunet. Tăiat, sfâsiat - întunericul tremură. Înhamă cu stânga, încet, greu.

- Pastele mamei lui...

Ajung la drum. Caii dau la trap. Fulgeră la botul cailor. Ploaia pârâie în pelerina de cauciuc.

- Pe cine înjurai, bunicule?

- Pe Călărasu, băietel! M-a lăsat fără mâna dreaptă... Pastele mamei lui!... Că puteam să-l împusc. Da', n-am vrut să fac moarte de om!...

Sub salcâmul cel bătrân, Neculai Călărasu îl tine de brat, parcă să nu fugă, să-l asculte.

- De mult caut să ies în calea ta. Da', te faci că nu mă cunosti... Bună ziua, si atât!... Da', de unde să stiu ce-i în capul tău?... de asta te urmăresc!... Mă crezi?... Ia spune, ai venit acasă, joia trecută?... ai venit!... Ai adus un cal alb?... ai adus!... Vezi, sunt cu ochii pe tine!... înțelegi?... N-ai cum să înțelegi, că nu stii!... Să-ti spun eu!...

- Te ascult, Neculai!

- Ai auzit de unu', Pavel Munteanu?

- Pe care l-au găsit împuscat în pădure? Da, am auzit!

- Ei, află că eu l-am împuscat!

- Lasă glumele, Neculai, nu mai vorbi prostii!

- Nu-s glume, Alisandre! Nu m-au prins! Da', eu l-am împuscat! Vorbeste soptit, cu ochii în toate părțile.

- Acum tu esti singurul care stie, înțelegi? N-am vrut să-l omor! Am văzut ceva miscându-se si am crezut că-i mistret... că după mistreti plecaserăm, la miezul noptii, cu căruța lui... Am intrat în inima pădurii... el a rămas la căruță, cu boii înjugati... si eu m-am dus să caut... Se lumina de ziuă... l-a împins ceasu' rău să plece de lângă boi si să-mi iasă în fata pustii... Eu de unde să stiu că nu-i mistret?... am tras si m-am apropiat... era Pavel... murise... Tu esti singurul care stie!... Si Dumnezeu, care vede tot!... Poate credem noi că nu vede... Am stat mult si m-am frământat... dacă n-am vrut să-l omor, poate mă iartă!... Da'-i moarte de om!... n-ai cum să scapi!... cum să fac? ce să fac?... Am luat la citit si Biblia... n-ai unde să fugi din fata lui Dumnezeu!... că te vede... ca pe Natanael sub smochin!... Acolo, în Evanghelie, smochinu-i smochin... da'-n realitate e altceva... este vederea Domnului... adică, toti suntem sub smochin... tot pământul, tot universul... Înțelegi?... Că m-am tot întrebat: ce făcea acest Natanael, sub smochin, de i-a plăcut Celui de Sus si i-a spus că-i izraelit fără viclesug?... Si ce crezi că făcea?... Spune tu, care esti destept de-alde Tugui, dacă stii!...

- Ce-i drept, nu stiu!

- Îți spun eu, nene! Cânta! Si cânta frumos, dacă i-a plăcut lui Dumnezeu!... Ia să văd, dom'le, cine cântă asa de frumos! - o fi zis... Că Domnul vede si aude în toate părțile... Mă crezi?

- Te cred, Neculai!

- Nu asa, nene! Să crezi de la tine, nu de teamă că am eu cutit!... Văd că nu înțelegi!... Hai să presupunem că Natanael dormea... da', ce, viclenii nu dorm?... Să presupunem că se ruga... da', ce, viclenii nu se roagă?... Deci, asta înseamnă că nu dormea, nu se

ruga, nu făcea altceva!... Doar cânta!... Da', viclenii cântă frumos?... nu cântă, îți garantez eu!... că vine câte unu' si zice: ia să le cânt eu, la ăstia, ceva, să-i zăpăcesc de cap!... Da', degeaba, nene!... dacă nu-i place lu' Dumnezeu!... salut!... Nu-i cântec, e smecherie!... Că si Domnul o fi cântat, când a făcut lumea fără viclesug!... da', am stricat-o, că suntem smecheri... cântăm aiurea si ne batem cu pumnii în piept... Că auzi pe câte unu': eu, băi? eu sunt Gheorghe Dracu'!... Ai fi tu cine zici că esti!... da', nu stii să cânti!... si, dacă nu stii, aut! cântă la altă masă!... nu ne jucăm de-a Dumnezeu!... Eu stiu asta, că am făcut moarte de om, fără să vreau!... ne-a împins păcatul... că puteam să fiu la nuntă, la alde Negreanu... unde am fugit, apoi, să vadă lumea că sunt acolo... si chiar jucam, cântam si chiuiam ca din gură de sarpe... da', vai de cântatul meu! că era de frică... Ai cântat, vreodată, de frică?

- Nu.

- Păi, vezi?... de asta îți spuneam... e o poveste si cu cântatul... Asta-i, Alisandre!... acum, stii!... eu l-am omorât!... De om nu mi-i milă, c-asa a vrut Dumnezeu... Mi-i milă de boi... că-i vād si noaptea, acolo, în pădure, murind din picioare... măcar să-i fi mâncat mistretii ori lupii!... că unu' a murit, si celălalt a stat asa, în picioare, înjugat, până când m-am dus eu, după aproape o lună... n-am mai putut să rabde... când m-a văzut, a căzut ca trăsnit si a murit pe loc... parcă astepta să vin, să vād ce-am făcut... Săracu' bou!... Doamne, ce pedeapsă mi-ai dat!... De asta umblu în calea ta... poate vrei să mă omori... hai, omoară-mă, Alisandre, să scap odată!... Uite, mergem unde vrei tu si mă omori!... îți spun si cum facem, să nu te prindă nimeni!... te astept la marginea pădurii, intrăm unde l-am împuscat pe Pavel... Iau eu tot ce trebuie: cutit, hârlet, lumânare si cruce... să nu ai milă, nu vreau să mor greu!...

- Esti nebun, măi, omule!... mai bine du-te la preot!

- Să nu mă faci pe mine măi omule! Ori facem cum zic eu, ori îți tai mâna!

- Taie-o, Neculai! Na, asta-i mâna, taie-o!

Prin întuneric, palma - frunză albă de lună - tremură.

- N-o tai, Alisandre, n-o tai! Da', să nu mă mai faci pe mine măi omule!

Ca la cazarmă, insistent și lung, îl trezește un claxon cu goarnă dogită. Înjură nervos: idiotul idiotilor, cu claxonul mă'tii, cu tot! Vorbesc singur: cum îți strică ziua un dobitoc!... Deschide fereastra. Răcoarea diminetii îl calmează.

Dobitocul, un sofer blocat în parcare, claxonează disperat. Alexandru îi face un semn: bine ti-au făcut, idiotule!

Ceasul este șapte fără un șert. Pe oblica scurtă, în parc, magnoliile parcă au înflorit direct din ziduri. Printre două clădiri, soarele își decupează o felie de parc. Prin tei - gugiștiucii, ca prin salcâmi.

Pune cafeaua la fierț. Claxonul - ca la nuntă, ca la mort.

Rîde: așa, mitocane! așa, balamutule! dă-i înainte! unu' să nu mai doarmă!

În oglindă - lama pe obraz. Urechea - în bucătărie. Apă rece. Șăpun cu parfum de levăntică. După miros - urechea a scăpat cafeaua pe foc. Închide aragazul. Merge cu ceasca la fereastră. Aburul - direct în stradă. Un bărbat și o femeie se grăbesc în sens opus. În parcare, patru înși răstoarnă o masină. Soferul blocat pleacă în marsarier.

- S-o punem la loc! - zice unul.

- Las-o așa, să se învețe minte! - replică altul.

Soarbe din cească privind în stradă: ai și tu dreptate, idiotule! să se învețe minte!... Toti să ne învățăm minte!...

Pe oblica lungă, în parc, în jurul statuii - multă lume.

Închide fereastra și iese în stradă. Face la stânga și intră în parc. Se oprește lângă statuie. Un cordon alb înconjoară zona. La mijloc - un politist.

- Ce s-a întâmplat?

- Un mort! - răspunde cineva.

Se apropie. Statuia nu mai are cap. O scară lungă stă sprijinită de soclu. Din gâtul statuii, parcă ies magnolii. Pe gardul viu - un pardesiu, un fular, o pălărie, o pereche de mănusi, un baston. Alexandru se îngheșuie să vadă mai bine. Capul statuii din marmură neagră are nasul sfărâmat și găvanele ochilor către mort. La capătul de jos al scării - o ruletă prin sânge. Un individ în costum și cravată comentează critic.

- Capul statuii i-a zdrobit capul! Că, altfel, n-ar fi murit!

Un politist face ordine. Se învârte, privește, se dă trei pași înapoi, fotografiază, măsoară distanța de la soclu la picioarele mortului, face semne cu cretă, notează, fotografiază, se dă trei pași înapoi,

măsoară de la soclu la capul mortului, desenează, măsoară de la capul statuii la al mortului...

Cineva îl trage de mânecă.

- Salut, Alex! Ce se întâmplă?

- Un om mort...

- Cine l-o fi omorât?

- Nu l-a omorât nimeni. S-a urcat pe statuie și a căzut de pe scară.

- Ce-o fi căutat?

- Nimic. Era nebun.

- Îl stii?

- Da. Nebunul care măsoară. Așa i se spunea... Cică a fost un tip inteligent și simpatic... înainte de a înnebuni, lucra la gară, a încercat să spargă casieria, n-a reușit... și a luat-o razna... Îți povestesc altă dată, la o bere...

- Ce mai stii despre tâlharii de la casa de schimb valutar? I-au judecat?

- Azi este ultima înfățișare. Am vorbit cu judecătorul. Vrea să le dea maximum.

- Te duci la proces?

- Da.

- La ce oră?

- La unsprezece.

- Poate vin și eu. Hai, salut!

- Noroc!

Felia de soare s-a lătit până peste statuie. Politistul se urcă pe scară, își trage sapca pe ochi, studiază gâtul statuii, se miră, notează, fotografiază, coboară...

Deodată, multimea se împulzeste spre dreapta, vociferează, calcă iarba.

- Ce se întâmplă acolo? - întreabă politistul.

- O femeie naste.

- De emotie, probabil.

- E rudă cu mortul?

- Nu. Trecea pe aici, a văzut scena și i-a venit sorocul.

- Dati-mi voie! Sunt medic!

Un tip înalt, cu părul roscat și cu ochelari, își face loc.

- Dati-i voie! E doctor!

- Puneti-i ceva dedesubt, că nu-i animal! - poruncește medicul.

- Luati asta!

Politistul aruncă pardesiul nebunului. Cineva îl prinde si-l dă mai departe. Femeia geme si strigă.

- Bărbatii să plece!... Nu-i treaba lor!...

Se aude tipătul.

Alexandru întoarce capul si vede copilul ridicat de picioare, ca un miel însângerat, direct pe cer... Dacă ti-i milă, nu te uita!...

Prin dreptul copilului - dunga unui avion.

...Iubire, iubire, iubire!... Pentru Eternitate!...

Postfată

Universul spatial si temporal creat de Ion Avram în această carte este percept si miscat între două repere fundamentale ale existentei umane: 1) Nu mai durează mult si vom vedea cât de putin a durat; si 2) Dacă ti-i milă, nu te uita. Primul reper avertizează si sugerează despre continuitatea desertăciunii în toată splendoarea si limitele sale. Al doilea, constituindu-se într-un principiu vechi si nou de când lumea, redescoperă păcatul / semnificatia / necesitatea sacrificiului prin nastere si moarte, deopotrivă si fără sfârșit.

Remarcabilă si memorabilă prin stil si curățenie narativă, învățătoare si dezvoltătoare prin pilde si evenimente surprinse exceptional între oniric si real, Prin văile Golgotei reprezintă o chemare la cumsecădenie si tolerantă, o preumblare elegantă a lui Ion Avram pe Câmpia Limbii Române.

Ion Zimbru